

Orationes in
missa die eius
festivitatis di-
cendae.

imperator Henricus, et haec imperatrix egregia Kunegundis de propriis facultatibus Babenbergensem fundaverunt ecclesiam, et dotaverunt; quam cum suis omnibus pertinentiis ex fervore devotionis, quam ad Apostolicam Sedem habebant, beato Petro apostolorum principi obtulerunt annuum ei censum ad iudicium, quod iuris sit Ecclesiae Romanae solventes, sed et alia plurima beneficia piis locis, et venerabilibus ecclesiis contulerunt, Christum sibi facientes haeredem. Haec et alia retulere de meritis: de miraculis asserentes, quod eis praesentibus et videntibus ad memoriam huius virginis caeci visum, claudi gressum, muti verbum, et surdi recuperarunt auditum, aliisque languoribus impediti frequenter et evidenter plenam consecuti sunt sanitatem: et quod mirabilis novitatis, et novi miraculi, pulvis de tumulo eius assumptus saepe conversus est in frumentum. Nos ergo de meritis et miraculis eius multis et magnis non solum testimoniis, sed et testibus certiores effecti, cum secundum Prophetam laudandus sit Deus in sanctis suis: de fratrum nostrorum consilio, et Pontificum multorum apud Sedem Apostolicam existentium, ipsam beatam virginem Kunegundam catalogo sanctorum adscripsimus, eiusque memoriam inter sanctos decrevimus celebrandam. Quapropter universitatem vestram monemus et hortamur in Domino per apostolica scripta mandantes, quatenus quod nos solemniter et caute statuimus, vos humiliter et devote servetis, ut meritis eius et precibus apud misericordissimum Iudicem indulgentiam consequamur. Collectam autem, et alias orationes in commemoratione eius dicendas edidimus, quas in hac pagina duximus subscribendas.

ORATIO.

Omnipotens et misericors Deus, qui a gloria tua nullum excipis sexum, nul-

lamque conditionem excludis, te suppliciter exoramus, ut sicut beatae Kunegundi virginis tuae post terreni culmen imperii coelestis regni solium contulisti, ita meritis eius et precibus, nobis quoque famulis tuis aeternae felicitatis praemia largiaris. Per Dominum etc.

Secreta.

Sacrificium laudis tuae tibi, Domine Deus noster (1), tuam clementiam implorantes, ut per huius sacramenti virtutem, intercedente beata Kunegunde virgine tua, nos et a peccatis expedias, et a periculis tuearis. Per Dominum etc.

Complenda.

Sacratissimum sacramentum Redemptionis humanae, quod in honore beatae Kunegundis obtulimus, tibi nos, Domine, reddat acceptos, ut per hoc, quod et accepimus ipsi de tuo, et suscepisti de nostro in tui semper unione vivamus. Qui cum Patre etc.

Datum Laterani tertio nonas aprilis, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 3 aprilis 1200, pontif. anno III.

XXXII.

Othoni in imperatorem electo regnum confirmatur (2).

SUMMARIUM

Prooemium. — Innocentii sollicitudo de imperio. — Othonis dotes et in Sedem Apostolicam merita. — Eum ad perseverantiam in iis adhortatur. — Regalem ei dignitatem confirmat ad imperialem coronam recipiendam — Pia ad eum monita. — Legatos ad eum mittit.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, illustri regi Othoni in Romanorum imperatorem electo.

Ut non solum dispositio rerum et temporum omnipotentem Dominum de-

(1) Addendum forsitan offerimus. (2) Ex Baluz. loc. cit., tom. I, pag. 702.

Prooemium.

monstraret, sed ipsa quasi conformitas operum et eventuum ad se invicem eundem omnium pateretur auctorem, coelestibus Dominus terrestria conformavit: ut, dum mirabili quadam similitudine respondere viderimus ima summis, unum et eundem factorem et actorem omnium cognoscamus. Ipse etenim, licet sit magnus in magnis, ut mirabilis tamen etiam in minimis appareret, sicut circa mundi creationem, et saeculorum initia duo magna luminaria in firmamento coeli constituit, unum quod illuminaret diem, alterum quod in tenebris radiaret, sic processu temporum ad firmamentum Ecclesiae, quae Coeli nomine designatur, duas magnas instituit dignitates, primam quae illuminat diem, id est, in spiritualibus spirituales informet, et animas diabolica fraude deceptas a peccatorum catenis absolvat, cum ex privilegio sibi traditae potestatis quos ipsa ligat, et solvit in terris, Deus ligatos habeat, et solutos in coelis; alteram quae in tenebris radiet, dum in haereticos mentis caecitate percussos, et hostes fidei christianae, quos mundum oriens ex alto respexit, Christi et christianorum punit iniuriam, et ad vindictam malefactorum, laudem vero honorum, materialis gladii potestatem exercet. Unde sicut in eclypsi lunae tenebrae amplius tenebrescunt, et maioris caliginis obscuritas invalescit, sic ex imperatoris defectu haereticorum vesania, et violentia paganorum contra catholicos et fideles perfidius et crudelius malitia multiplicata consurgunt. Hoc autem attendentes sollicite, ac volentes malis imminentibus obviare, circa provisionem imperii solliciti fuimus, sicut per frequentes litteras directas ad principes et legatos transmissos ad eos omnibus credimus patuisse; in quo quantum celsitudini tuae duxerimus deferendum, et tu ipse novisti, et res perhibet testimonium veritati. Novimus enim qualiter inclitae recordationis Lotharius imperator proavus tuus Ecclesiae Romanae devotus

Bull. Rom. Vol. III.

23

extiterit, qualiter pro defendendo eius honore, non solum semel, sed et secundo vocatus accesserit, qualiter in ipsius subsidio finierit dies suos, qualiter avus et pater tuus eius vestigiis inhaerentes praedecessoribus nostris exhibuerint se devotos, qualiter etiam Anglicana domus ex qua ex parte matris es ortus, in devotione Sedis Apostolicae fere semper perstiterit, et persistat, et ei tempore grandis persecutionis obsequium impenderit opportunum. In te igitur progenitorum tuorum devotionem suscitare plenius, et abundantius remunerare volentes, credimus et quasi pro certo tenemus quod non solum in ea te verum ostendes haeredem eorum, et legitimum successorem, sed tanto ipsas in hoc praecedes amplius, quanto te a nobis magis intelliges honoratum. Inspiret autem cordi tuo is qui corda principum habet in manu sua, et per quem reges regnant, et principes obtinent principatum, ut affectum nostrum penses plenius per affectum quam nostro tibi explicemus, vel explicare possimus affatu, et ea quae acta sunt hactenus, et aguntur, et adhuc dante Domino per nos circa te agentur posterum, fideliter in tuo corde reponas, et ita memoriae recomendes, ut nec obliviosus videri valeas, vel ingratus, sed ad Apostolicae Sedis exaltationem et honorem potenter intendas, et eius plene benevolentiam recognoscas, quae cum defecissent fere penitus vires tuae, in tua dilectione tepuit, nec te deseruit in adversis, sed tamdiu fovit donec iuxta tuum te desiderium exaltaret. Nos enim serenitatem tuam in eo de consilio fratrum nostrorum honorare volentes ultra quod in saeculo saecularis princeps nequeat honorari, auctoritate Dei omnipotentis nobis in beato Petro collata te regem recipimus, et regalem tibi praecipimus de caetero reverentiam et obedientiam exhiberi: praemissisque omnibus, quae de iure sunt, et consuetudine

Eum ad perseverantiam in iis adhortatur.

Regalem ei dignitatem confirmat ad imperialem coronam recipiendam.

Miracula

Se. albn ad-
scribitur

Innocentii sol-
licitudo de im-
perio.

Othonis dotes
et in Sedem
Apostolicam me-
rita.

Pia ad eum monita.

Legatos ad eum mittit.

praemittenda, regiam magnificentiam ad suscipiendam Romani imperii coronam vocabimus, et eam tibi dante Domino humilitatis nostrae manibus solemniter conferemus. Monemus igitur celsitudinem regiam, et exhortamur in Domino quatenus spem tuam ponas in illo qui, reprobato Saule, David elegit in regem, et talem te studeas exhibere, ut de te quoque dicere valeat: Inveni virum secundum cor meum. Ad haec, venerabilem fratrem nostrum Praenestinum episcopum Apostolicae Sedis legatum etc., quos pro negotiis tuis specialiter et principaliter duximus destinandos, benigne recipias, et pertractes, et honorificentiam eis, sicut te decet et ipsos, impendes, dilectum quoque filium Aegidium acolithum nostrum, cuius fidem et sollicitudinem iam in pluribus es expertus, habeas propensius commendatum.

Datum Laterani kalend. martii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 1 martii anno Domini 1201, pontif. anno IV.

XXXIII.

Sequitur ad imperii principes de eadem re (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Imperii provisio specialiter Pontifices contingit. — Quae hac pro re egerit, narrat Innocentius. — Legatos apostolicos ab Innocentio super hac re destinatos memorat. — Nihil tamen proficientibus ipsis ad dirimendam discordiam obortam, Pontifex uno ex duobus electis excluso, in alterum consentit. — Electus fuerat excommunicatus, — Atque cum Marcualdo excommunicato audet communicare et in eius malitia fovere. — Henrici, FridERICI et Philippi in Ecclesiam crimina. — Imperii principes certiores facit de confirmato Othoni imperio. — Eosque, eum ut honorificent, hortatur.

(1) Ex Baluz., loc. cit., pag. 703.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, universis tam ecclesiasticis quam saecularibus principibus Alamanniae.

Etsi quidam imperatores romani Ecclesiam in multis affligerint, multi tamen eam in pluribus honorarunt, ita quod per devotionem et liberalitatem ipsorum magnifica beneficia novimus Ecclesiae provenisse. Unde non est aliquo modo credendum quod, sicut pestilentes aliqui mentiuntur volentes inter Ecclesiam et imperium immortalem discordiae materiam suscitare, ad depressionem intendamus imperii, per quod, si fuerit bene ordinatum, Ecclesiam non solum defendi credimus, sed etiam exaltari. Novimus etenim et vos nostis, quod eius provisio principaliter et finaliter nos contingit; principaliter quidem, quia per Ecclesiam de Graecia propius specialiter fuit defensione translatum, finaliter autem quoniam etsi alibi coronam regni accipiat, a nobis tamen imperator imperii recipit diadema in plenitudinem potestatis. Attendentes autem olim quantum dispendium ex defensoris defectu pateretur Ecclesia, quantumque detrimentum ex imperatoris carentia sentiret religio christiana, licet expectaverimus expectantes, si forte vos ipsi saniori usi consilio tantis malis finem imponere curaretis, vel ad divinum et nostrum saltem recurreretis auxilium, ut per Deum et nos vestro studio mediante tanta dissensio sopiretur, quia vos super hoc negligentes invenimus et remissos, ut nostrum exequeremur officium, vos per literas nostras paterna curavimus sollicitudine commonere ut timorem Domini habentes prae oculis, et imperii zelantes honorem, ne vel annullaretur dignitas vel libertas deperiret ipsius, ad provisionem ipsius melius intendere curaretis, alioquin, quia mora trahebat periculum ad se grave, nos quod expedire sciremus utiliter procurantes, curaremus ei apostolicum impertiri favorem quem crederemus maioribus studiis et meritis

Prooemium.

Imperii provisio specialiter Pontifices contingit.

Quae hac pro re egerit, narrat Innocentius.

adiuvare. Cum autem nobis ad literas istas, quas ad multos vestrum novimus pervenisse, nec verbo fuisset, nec facto responsum, expectavimus iterum donec audivimus, quod per studium et sollicitudinem bonae memoriae Conradi archiepiscopi Maguntini a nostra praesentia redeuntis fuerit procuratum ut quidam vestrum ad commune colloquium convenirent de provisione imperii tractaturi. Unde ne videremur ab incepto desistere, literas nostras ad vos per proprium nuntium duximus destinandas, consilium nostrum vobis exponentes fideliter, et super iis quae necessaria videbantur diligentius instruantes. Caeterum cum nec per expectationem diutinam, nec exhortationem honestam, ac instructionem plenariam fuerit discordiae prioris incommodum sequentis concordiae commoditate purgatum, ne quid ex contingentibus omittere videremur, venerabilem fratrem nostrum Praenestinum episcopum Apostolicae Sedis legatum, virum religione conspicuum, praeditum honestate, magnum Ecclesiae Dei membrum, quem inter caeteros fratres nostros specialis dilectionis brachiis amplexamur, et cum eo dilectum filium magistrum Philippum notarium nostrum, virum providum et discretum, nobis et fratribus nostris merito suae probitatis earum admodum et acceptum, ad partes vestras duximus destinandos, qui cum venerabili fratre nostro Octaviano Ostiensi episcopo Apostolicae Sedis legato, primum locum post nos in Ecclesia Romana tenente, si tamen ipse a negotiis illis quibus tenebatur in regno Francorum se possit utiliter expedire, ad vos simul accederent, et ex parte nostra monerent salubriter et inducerent diligenter ut per vos ipsos cum eorum, si necesse foret, consilio et praesidio ad concordiam intendere curaretis, vel si forte per vos desiderata non posset concordia provenire, nostro vos committeretis arbitrio vel consilio, salva in omnibus tam libertate vestra, quam im-

perii dignitate, cum neminem magis quam Romanum Pontificem mediatorem in hoc vos habere deceret, qui voluntatibus et rationibus intellectis provideret, quod esset iustum et utile, vosque per auctoritatem caelitus sibi datam super iuramentis exhibitis quoad famam et conscientiam liberaret, et ad quem negotium imperii ex causis superius assignatis non est dubium pertinere. Caeterum quoniam hactenus nec expectationis nostrae modestia, nec exhortationis studium, nec consilii maturitas, nec instructionis discretio vos commovit, nec legatorum nostrorum usque adeo sollicitudo profecit, ut vel per vos ipsos sepulta discordia, sicut vos saepe monuimus, concorditer ad provisionem intenderetis imperii, vel consilio aut arbitrio nostro committere vos velletis, cum dispendium Ecclesiae, quae diutius nec vult nec debet idoneo defensore carere, sustinere noluimus ulterius vel dissimulare facturam populi christiani, cum alteri de vestris electis favorem impendere non possumus, propter excommunicationem publicam, periurium manifestum, et vulgatam persecutionem, quam progenitores eius et ipse in Apostolicam Sedem et Ecclesias exercere nullatenus dubitarunt, propter insolentiam etiam, quam exercuerunt in principes et alios sibi subiectos, et ne libertas principum in imperatoris electione vilescat, si non per electionem, sed successionem transferri a patribus in filios et in fratres a fratribus imperium videatur, consentire in alterum nos oportet. Fuit enim nobilis vir Philippus dux Sueviae a bonae memoriae Coelestino Papa praedecessore nostro propter invasionem et devastationem patrimonii beati Petri commotione secundo praemissa publice ac solemniter excommunicationis sententia innodatus, cum in Tuscia moraretur, quod ipse postmodum recognovit, dum per nuntium suum ab ipso praedecessore nostro absolutionis beneficium postulavit,

et postmodum a tunc Sutirino episcopo, quem cum abbate Sancti Anastasii, pro liberatione venerabilis fratris nostri Salernitani archiepiscopi miseramus, contra formam mandati nostri de facto solummodo, quia de iure non potuit post suam electionem apud Warmatiam occulte se fecit absolvi. Unde patet quod fuerit excommunicatus electus, et videtur, non immerito quod adhuc sit ex eadem causa excommunicationis sententia innodatus, cum praedictus episcopus dum auctoritate sua non posset absolvere, auctoritate vero nostrae delegationis nec plus, nec aliter liceret hoc ipsi quam quod ei fuerat ab Apostolica Sede concessum. Ex eo etiam excommunicationis sententiae subiacere creditur manifeste, quod cum perfidus Marcualdus Dei et Ecclesiae inimicus, cum universis fautoribus tam Theutonicis quam latinis excommunicationis vulgatae vinculis suae iniquitatis meritis sit astrictus, sicut iam vobis per litteras nostras directas per P. iudicem Placentinum ipsius Philippi nuntium intinasse meminimus, quas ad ipsius Philippi audientiam credimus pervenisse, ipse nihilominus, quamvis id non tantum ex relatione ipsius iudicis, sed etiam per publicam famam ad notitiam eius devenerit, eidem excommunicato non solum communicat, sed eum in malitia sua fovet, et per nuntios, et litteras suas exacuit furorem ipsius ut charissimum in Christo filium nostrum Fridericum Siciliae regem illustrem nepotem suum, quem iam haereditate paterna privavit, adhuc privet possessione materna. Idem etiam contra proprium iuramentum, super quo nec consilium a Sede Apostolica requisivit, ambitionis vitio regnum sibi usurpare praesumpsit, non alium causa necessitatis in regem eligere. Quod utcumque tolerabilius videretur, cum super illo iuramento Sedes Apostolica prius consuli debuisset, sicut et eam quidam consulere prudenter, apud quam ex institutione divina pleni-

tudo residet potestatis. Nec valet ad plenam excusationem ipsius, si iuramentum illud dicatur illicitum, cum nihilominus super eo nos prius consulere debuisset quam contra ipsum propria temeritate venire, illo praesertim exemplo, quod cum Gabaonitae a filiis Israel per fraudem subripuerint iuramentum, ipsi tamen, cognita fraude, noluerunt contra illud sua temeritate venire. Quod autem de genere persecutorum existat, vos non credimus dubitare, cum Henricus, qui primus imperium de genere hoc accepit, bonae memoriae Paschalem Papam praedecessorem nostrum cum episcopis, cardinalibus, et multis nobilibus Romanorum praesumpserit captivare. Fridericus autem pater ipsius Philippi contra felices recordationis Alexandrum praedecessorem nostrum longo tempore schisma fovit. Henricus frater ipsius Philippi qualiter se habuerit circa interfectores sanctae memoriae Alberti Leodiensis episcopi, quem ipse prius coegerat exulare, ac Conradus, qui praedictum Ostiensem episcopum coeperat, satis nostis: qui etiam qualiter venerabilem fratrem nostrum Auximanum episcopum alapis cedi fecerit, et pilos de barba eius avelli et tractari eum in pluribus inhoneste, qualiter quoque quosdam familiares Ecclesiae Romanae naso fecerit mutilari, qualiter praedictum Salernitanum archiepiscopum captivarit, et quosdam viros ecclesiasticos flammis torreret fecerit, quosdam vero vivos in mare submergi, ad vestram credimus audientiam pervenisse. Hae sunt paucae de multis iniuriis personales, quas Apostolicae Sedi circa viros ecclesiasticos irrogarunt. Reales autem iniurias subticemus, quas ei circa possessiones ecclesiasticas intulerunt, ne cui posset perverse intelligenti videri, quod pro iure ac honore imperii defendendo iniurias huiusmodi perpetrarint, cum nos ius et honorem imperii conservare velimus per omnia illibatum. Quod idem Philippus Ecclesiae persecutor extiterit

Henrici, Friderici et Philippi in Ecclesiam crimina

et existat, ex iis quae praemisimus satis patet. Quod pater et frater eius vobis impostuerint grave iugum, vos ipsi perhibete testimonium veritati. Nam ut caetera taceamus, hoc solum quod vobis in substitutione imperatoris eligendi voluerint adimere facultatem, libertati et honori vestro non modicum derogarunt. Unde si sicut olim patri filius, sic nunc immediate succederet frater fratri, videretur imperium non ex electione conferri, sed ex successione deberi. Nos igitur quoniam duobus ad habendum simul imperium favere nec possumus nec debemus, nec credimus personae in imperio, sed imperio in persona potius providendum, quia etiam ad hoc dignior reputatur, qui magis idoneus reperitur, ex causis praedictis, non amaritudinis sed rectitudinis zelo, sicut is novit qui renum est scrutator et cordium, personam Philippi, tamquam indignam quoad imperium praesertim hoc tempore obtinendum, penitus reprobamus, et iuramenta quae ratione regni sunt ei praestita decernimus non servanda, non tam propter paternos vel fraternos excessus, quam propriam eius culpam. Quamvis non ignoremus dictum a Domino: Ego sum Deus Zelotes, vindicans peccata patrum in filios usque in tertiam et quartam progeniem in iis qui oderunt me, id est in iis qui contra me paternum odium imitantur. Cum autem charissimus in Christo filius noster Otto vir sit industrius, providus et discretus, fortis et constans, et per se devotus existat Ecclesiae, ac descendat ex utraque parte de genere devotorum, cum etiam electus in regem, ubi debuit, et a quo debuit fuerit coronatus, et ipse suae strenuitatis et probitatis meritis ad regendum et exaltandum imperium idoneus esse nullatenus dubitetur, nos auctoritate beati Petri et nostra eum in regem recepimus, et re-

Imperii principes certiores facit de confirmato Ottoni imperio;

galem ei praecepimus honorificentiam exhiberi, ipsumque ad coronam imperii, sicut decet, vocare curabimus, et eam ipsi solemniter et honorifice ministerio nostro, Domino concedente, conferre. Moneamus igitur universitatem vestram, et exhortamur in Domino, et in remissionem vobis iniungimus peccatorum quatenus ei de caetero sicut regi vestro in Romanorum imperatorem electo reverenter et humiliter deferatis, regalem ei honorificentiam et obedientiam impendentes. Si enim salubribus monitis et consiliis nostris, quae corde puro et conscientia bona et fide non ficta procedunt, prudenter ac reverenter curaveritis acquiescere, nos cum eodem, et pro eodem rege ad honorem et exaltationem imperii efficaciter intendemus, cum et ipse nobis cum pariter et pro nobis ad honorem et exaltationem Ecclesiae intendere debeat, ut speramus; ita quod et faciente qui est rex regum et dominus dominantium, sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech, regnum et sacerdotium diebus nostris mutuis subsidiis optatum recipient incrementum. Super primis etiam iuramentis illud auctoritate apostolica statuemus, quod ad purgandam et famam et conscientiam redundabit. Eis autem qui super hoc monitis, consiliis, et mandatis nostris humiliter acquieverint, super honoribus, dignitatibus, et possessionibus suis apud praedictum regem, et suos curabimus utiliter providere. Quod si etiam idem nobilis vir Philippus de plano acquiescere vellet et Deo et Ecclesiae satisfacere competenter, paterna eum curaremus sollicitudine confovere, et ad honorem et profectum eius intendere diligenter.

Datum Laterani kal. martii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die, annoque eodem.

Esque, cum ut honorificent, hortatur.

XXXIV.

Ad episcopos Franciae de legitimatione proli a Philippo II rege ex superinducta susceptae (1).

SUMMARIUM

Apostolicae Sedis auctoritas legitimandi. — Philippus rex filios suscipit ex superinducta. — Cur eos legitimet Innocentius. Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus universis archiepiscopis et episcopis per regnum Franciae constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostol. Sedis auctoritas legitimandi.

Philippus rex filios suscipit ex superinducta.

Cur eos legitimet Innocentius.

Apostolica Sedes, quae Deo disponente cunctorum fidelium mater est et magistra, praedecessorum nostrorum temporibus diversis causis inspectis, cum quibusdam minus legitime genitis dispensavit etiam ex adulterio; procreatis, quod ad actus spirituales legitimans in Pontifices quoque promoveri concessit. Cum igitur maior idoneitas in spiritualibus, quam in saecularibus requiratur, dubitari non debet, quin ipsa tales ad actus legitimare valeat saeculares, praesertim ad petitionem eorum, qui praeter Romanum Pontificem alium inter homines superiorem minime recognoscunt habentem huiusmodi potestatem. Quoniam ergo charissimus in Christo filius noster Philippus rex Francorum praeter primogenitum suum, quem de coniuge prima (2) suscepit, aliorum prolem non habet nisi puerum et puellam, quos ei nobilis mulier quondam filia nobilis viri ducis Meraniae peperit nuper defuncta, de sua posteritate provide cogitans a nobis humiliter postulavit, ut eos legitimare per favorem Sedis Apostolicae curaremus, vehementer affirmans, quod postquam venerabilis frater noster Guillelmus Remensis archiepiscopus Sanctae Sabinae cardinalis, tunc Apostolicae Sedis legatus, inter eum, et charissimam filiam nostram Ingeburgem reginam Francorum illustrem divortii sententiam promulgavit, licet ipsa sententia

(1) Ex Baluz., loc. cit., pag. 684. (1) Nimirum ex Agnete filia Ducis Meraniae, vivente uxore sua Ingeburga, quam repudiaverat. (n. r.)

per Sedem Apostolicam postmodum fuerit revocata propter iudicarium ordinem non servatum, nulla tamen ad ipsum de alia non ducenda prohibitio facta pervenit, et propter probationes affinitatis exhibitas coram eodem archiepiscopo, quas idem rex veras esse credebatur, vinculum coniugale, quamquam nostra fuerit auctoritate compulsus, ut et ipsam dimitteret, et reginam reciperet memoratam. Nos igitur attendentes in eo devotionis constantiam, et fidei puritatem quam a progenitoribus erga Romanam Ecclesiam quasi quodam haereditario iure contraxit, ut tam honori regiae dignitatis, quam utilitati et necessitati regni Franciae provide consulamus, praedictos puerum et puellam de speciali gratia legitimationis titulo de communi fratrum nostrorum consilio decoramus, ut nullus eis in naturalibus defectus obstat, ita videlicet ut per hoc nullum eidem regi, vel praefatae reginae in matrimoniali causa praeiudicium generetur. Vos ergo quod super hoc a nobis est provida deliberatione statutum, et vos ipsi firmiter observetis, et ab aliis faciatis per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari; et cum ab eodem rege fueritis requisiti, secundum formam praescriptam solemniter publicetis.

Datum Anagninae, iv nonas novembris, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 2 novembris 1201, pontif. anno iv.

XXXV.

Decernit regem, regnumque Armeniae excommunicari aut interdici non posse nisi de speciali mandato Papae (1).

SUMMARIUM

Armeniae rex optime de Romana Ecclesia meritis; — Privilegium ei concessum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei. Leonl regi Armeniorum illustri.

Regiae serenitatis devotio promeretur, et sinceritas tuae charitatis exposcit, ut

(1) Ex Baluz., loc. cit., pag. 636.

Armeniae rex optime de Romana Ecclesia meritis.

non solum tibi, sed etiam toti regno tuo specialem gratiam faciamus, et ob tuae devotionis meritum totam Armenicam Ecclesiam honoremus. Tu enim prae ceteris praedecessoribus tuis, quorum extat memoria, specialius in nostra, et Ecclesiae Romanae devotione persistis, et Apostolicae Sedis primatum et magisterium recognoscens, ad eam velut ad matrem tuam humiliter et devote recurris: propter quod ab ea debes rationabiliter honorari. Accepimus autem ex literis, quas regia nobis serenitas tua destinavit, quod cum regnum Armeniae obligatum Sedi Apostolicae obedientiae vinculis recognoscas, illud, sicut non debebas, ita etiam non volebas obligari cuilibet alteri Ecclesiae latinorum. Unde petebas tibi per literas apostolicas indulgeri, ut praeter Romanum Pontificem nullus latinus in te, vel regnum tuum, vel homines regni, sive latinos, sive alios cuiuscumque conditionis, excommunicationis aut interdicti posset sententiam promulgare. Volentes igitur quantum cum Deo possumus tuae serenitati deferre, et cum honestate nostra petitiones regias exaudire, tuis precibus inclinati, auctoritate praesentium districtius inhibemus ne quis in te, vel regnum tuum, aut homines regni tui cuiuscumque conditionis existant, qui mediantibus tamen eiusdem regni praelatis Sedi Apostolicae sint subiecti, praeter Romanum Pontificem aut eius legatum, vel de ipsius speciali mandato, distractionem ecclesiasticam audeat exercere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae inhibitionis etc.

Datum Laterani kalendas iunii.

Dat. die 1 iunii 1202, pontif. anno v.

XXXVI.

Declarat Cistercienses nullo modo obligari posse, ut fugitivos sui ordinis recipiant (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Privilegium (de quo in titulo). — Clausulae.

(1) Ex Baluz., pag. 648.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, abati, et conventui Cisterciensi.

Exordium.

Cum paci ac quieti eorum qui Mariae officium elegerunt paterna sollicitudine providemus, officii nostri debitam prosequimur actionem, qui quanto ferventius in Dei servitio perseverare noscuntur, tanto amplius, ne ab eo valeant revocari, debent in suo laudabili proposito confoveri.

Privilegium (de quo in titulo).

Hinc est quod cum fugitivi Cisterciensis ordinis super receptione sua aliquotiens literis impetratis contra debitum vos molestare praesumant, ob favorem religionis et ordinis vestri volumus, et mandamus, ut huiusmodi ordinis vestri desertores, si super receptione sua forte literas impetraverint, in quibus non contineatur, ut recipiantur, salva ordinis disciplina, vel si regulare fuerit et honestum, tales literae, ne ipsarum occasione possitis a divinis laudibus revocari, nullam obtineant firmitatem, et ne earum obtentu ad fugitivorum receptionem aliquis vos compellat, auctoritate apostolica prohibemus.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae prohibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani, decimo quarto kalendas iulii.

Dat. die 18 iunii 1202, pontif. anno v.

XXXVII.

Speciale privilegium pro monasterio S. Laurentii de Aversa (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum declarat. — Bona ei confirmat. — Eximit a quaeumque iure episcopali. — Privilegia nonnulla elargitur.

(1) Ex Baluz., Epist. 678.

— Centenariam quoque concedit praescriptionem. — Monasterium molestantes ab abbate excommunicari posse vult. — Contra privilegium hoc siquid attentari contingat, irritat. — De bonis beneficiatorum monasterii eidem applicandis. — Alia concedit privilegia. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Matthaeo abbati, et fratribus Sancti Laurentii de Aversa tam praesentibus quam futuris regulariter substituendis, in perpetuum.

Commissae nobis sanctae et apostolicae Sedis hortatur auctoritas, ut locis et personis ipsius auxilium devotione debita implorantibus tuitionis praesidium impendere debeamus, quia sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus assensus, sic legitima et iusta desiderantium nulla est differenda petitio, praesertim eorum, qui cum honesta et laudabili morum compositione gaudent omnipotenti Deo deservire.

Eapropter, dilecti in Christo filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praedecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis, coenobium Sancti Laurentii de Aversa in quo divino estis obsequio mancipati, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, atque ab omni tam ecclesiasticae, quam saecularis personae iugo ita omnino liberum manere decernimus, ut soli sanctae et Apostolicae Romanae Ecclesiae nullo medio perenniter sit subiectum. Statuimus quoque, ut illa monasteria, ecclesiae, sive cellae, quae coenobio vestro concessa sunt, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata permaneant, quae quidem hic nominibus annotantur, videlicet coenobium Sancti Laurentii de Aversa, praedictum situm extra moenia civitatis Aversae, cum ecclesia Sancti Petri sistente prope portam

eiusdem monasterii, cum burgo, quod est iuxta dictum monasterium, ac cum alio burgo, quod dicitur Verzalus, cum omnibus iuris rationibus, et pertinentiis, et plures alias ecclesias, quas brevitate causa praetermitto. Quas quidem ecclesias, sive parochiales, sive populum non habentes, cum suis iuribus vobis et eidem coenobio auctoritate apostolica confirmamus, ipsas, et si quas alias, cum suis hominibus et parochianis poteritis in futurum canonice adipisci, in favorem religionis vestrae, et ut quietius et tranquillius omnium Creatori pro salubri statu universalis Ecclesiae servatis ab omni iure episcopali eximimus de speciali gratia et plenitudine potestatis, ita quod in nullo episcopali iure, seu contentiosa iurisdictione monachi, seu clerici, saeculares et parochiani in vestris ecclesiis sive cellis commorantes respondere dioecesanis episcopis teneantur, neque coram eorum ordinariis conveniri valeant, etiamsi in loco non exempto delinquant fositant, contrahant, vel res religiosas existant: et in maiorem vestrae religionis favorem similiter indulgemus, ne quisquam episcopus vel archiepiscopus monasterii vestri monachos, et homines domesticos, servitores ipsius laicos, pro ulla causa ullove modo sine Romani Pontificis licentia suspendere aut excommunicare praesumat. Volumus etiam, ac perpetua stabilitate firmamus, ut nullus episcoporum, vel archiepiscoporum audeat aedificare ecclesiam sive capellam in locis quibus possit vestro monasterio, ecclesiis, sive cellis, vel earum parochianis aliquod praeiudicium vel scandalum generari. Confirmamus etiam vobis et iam dicto coenobio privilegia donationis ipsarum Ecclesiarum instrumenta nostro conspectui, ut authentica et legitima praesentastis apostolico iudicio approbanda, quibus diligenter visis, et intellectis, ipsa approbavimus, et ratificavimus, et ex certa

Eximit a quocumque iure episcopali.

Privilegia nonnulla eidem e largitur.

Centenariam quoque concedit praescriptionem

scientia confirmavimus; quibus etiam etsi quod forte iniuria, seu negligentia minus firmitatis insertum est, vires plenissimae notionis, ex hac nostra suscipiant auctoritate. Nihilominus etiam confirmamus vobis et praelibato coenobio privilegium centenariae praescriptionis quod felices memoriae Urbanus Papa eidem coenobio de benignitate apostolica indulsit, decernentes eos, qui possessiones, libertatesque eiusdem coenobii vassallorumque suorum iura seu redditus detinuerint occupatos exinde fore penitus amovendos ipsisque nullum omnino ius per detentionem vel possessionem huiusmodi se posse acquirere, vel habere, ac nullum vobis propter hoc, vel iuri ipsius coenobii super his praeiudicium factum esse, vel posse in aliquo generari, nisi legitime constiterit detentores ipsos praescriptione centenaria fore munitos. Statuimus etiam ut idem monasterium, et universae eius ecclesiae, et omnia, quae ad ipsum pertinent quieti semper, et ab omni iugo mortalium libera sub solius sanctae Romanae Ecclesiae iure, ac perpetua defensione permaneant, et consistent, ita quod super his nullo unquam tempore debeatis impeti, vel modo quolibet molestari. Quod si aliquis contra hoc salubre praeceptum ire tentaverit, et possessiones, et iura, libertates, vel alias res mobiles, seu stabiles vestri monasterii, vel eius ecclesiarum, obedientiarum, oblatorum, seu etiam aliquorum hominum vestro monasterio subiectorum abstulerint, sive ablata retinuerint, postquam ipsorum ordinarii a vobis tertio admoniti iustitiam ecclesiasticam de his facere noluerint, a vobis admoniti semel, bis, et tertio, si non satisfactione congrua, quod male egerint emendare studuerint, ex indulgentia Sedis Apostolicae duximus concedendum, ut liceat tibi, Matthaei abbas, tibi que canonice succedentibus apostolica auctoritate super eosdem impetitores canonicam excommunicationis proferre sententiam, et illos vicinis episcopis excom-

Monasterium molestantes ab abbate excommunicari posse vult.

municatos fore vestris denunciare apicibus: qui episcopi illos pro excommunicatis habeant, et omnibus commissis, ut excommunicatos a sacratissimo Corpore et Sanguine Christi separatos evitari iubeant, eisque ecclesiasticam denegent sepulturam. Quod si ausu temerario, transactione, seu arbitrio aliquo interveniente per vos, vel successores vestros, seu per quemvis alium contra tenorem huiusmodi decreti absque licentia Sedis Apostolicae non faciente de immunitate huiusmodi mentionem fuerit attentatum, ex nunc illud decernimus viribus omnino carere, et praefatum coenobium cum omnibus suis membris habitis et habendis pleno iure Sedi Apostolicae sit subiectum. De abundantiori quoque gratia Sedis Apostolicae concedimus vobis et successoribus vestris, ut si aliquam de vestris ecclesiis, possessionibus, vel redditibus aliqui viro ecclesiastico, sive in beneficium, sive ad annuum censum canonice concesseritis, quod licitum sit vobis, vestrisque successoribus, bona vestri coenobii post obitum eiusdem personae ecclesiasticae, vel cum beneficium ipsum vacaverit a quocumque viro ecclesiastico concessum fuerit, beneficium ipsum, sive redditus ad utilitatem vestram retinere non obstante super hoc aliquo iure communi a nobis, vel a nostris successoribus edito, vel edendo, seu litteris a Sede Apostolica, aut a nostris legatis cardinalibus super hoc impetrandis nisi de huiusmodi privilegio expressam fecerint mentionem. Praeterea quaecumque bona concessione Pontificum, et liberalitate principum, vel oblatione fidelium vestrum hodie coenobium legitime possidet, vel in futurum canonice possidebit, vobis, vestrisque successoribus, et eidem coenobio auctoritate apostolica nihilominus confirmamus. Chrisma, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes monachorum seu clericorum tam in ipso coenobio, quam in adiacentibus villulis, ac in ecclesiis civitatis et dioecesis Aver-

Contra privilegium hoc siquid attentari contingat, irritat.

De bonis beneficiatorum monasterii eidem applicandis.

Alia concedit privilegia

sanæ, a quocumque malueritis catholico accipiat episcopo. In aliis vero monasteriis et obedientiis vestris hæc a diocesano episcopo prius postulabit, si quidem gratiam et communionem Sedis Apostolicæ habuerint, ut ea gratis et absque pravitate voluerit impartiri. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antisitem, qui nostra fretus auctoritate, quod postulat indulgeat. Baptismum vero, ac infirmorum oleum visitationes per vos, et per clericos vestros, seu monachos in oppidis vestris, castellis, seu villis habeatis. Missas autem publicas ab aliquo episcopo tam in coenobio, quam in adiacentibus eius ecclesiis celebrari, citationes fieri, processiones deduci absque licentia abbatis et priorum, seu rectorum locorum voluntate omnimode prohibemus, ne in servorum Dei recessibus saecularibus occasio præbeatur ulla conventibus. Si quis autem adversus prædictum coenobium iustam se putat habere querelam, ac apud eiusdem coenobii abbatem, vel monachos litem per sententiam decidere, aut diffinire noluerit, statuimus, ut ante legatos nostros querimonia deferatur, quatenus aequitate iudicii sine personarum acceptione sui cuique iustitia Deo auctore servetur. Sepulturam quoque coenobii vestri, et omnium ecclesiarum seu obedientiarum vestrarum liberam esse omnino censemus, ut eorum devotioni, et extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris secundum Dei timorem, et beati Benedicti regulam præviderint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum coenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel iniuste datas suis usibus vindicare, minuire, vel temerariis vexationibus fatigare: sed omnia integre conserventur eorum pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt usibus profutura; salva in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita si non præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei, et Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax eiusdem Domini nostri Iesu Christi, quatenus, et hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani, per manum Blasii S. R. E. subdiaconi et notarii, idibus iulii, indictione quinta, incarnationis dominicæ, anno millesimo ducentesimo secundo, pontificatus vero domini Innocentii Papæ tertii anno quinto.

Dat. die 15 iulii 1202, pontif. anno v.

XXXVIII.

Creatio Coloioannis in regem Bulgarorum et Blachorum, cum donatione insignium regaliū, et potestate cudendi monetam. Et facultas archiepiscopi Innovitani ipsius regis pro tempore successores, apostolica auctoritate coronandi.

SUMMARIUM

Romani Pontificis quæ sit dignitas, quæ potestas. — Quod sumptis ex Sacra Scri-

Decretum immunitatis pro supradictis.

Sub excommunicationis poena pro violatoribus.

Obedientibus concessa benedictione et pax.

ptura testimoniis apertissime conficit. — 1. Regium diadema et sceptrum Coloioanni mittit Innocentius: — 2. Cudendique monetam dat facultatem. — 3. Trinovitani Ecclesiam primitiæ dignitate insignit. — 4. Regem adhortatur ad perseverantiam in obedientia Sedis Apostolicæ.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Coloioanni illustri Bulgarorum et Blachorum regi, eiusque posteris, ei tam in regno quam in devotione Sedis Apostolicæ successuris, in perpetuum.

Romani Pontificis quæ sit dignitas, quæ potestas.

Rex regum et Dominus dominantium Iesus Christus sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech, cui dedit omnia Pater in manu, pedibus eius subiiciens universa, cuius est terra et plenitudo eius, orbis terrarum et omnes habitantes in eo, imo cui flectitur omne genu, coelestium, terrestrium, et infernorum, Summum Apostolicæ Sedis et Romanæ Ecclesiæ Pontificem, quem in B. Petro sibi vicarium ordinavit, super gentes et regna constituit, evellendi, destruendi, disperdendi, et dissipandi, et aedificandi, et plantandi ei conferens potestatem, loquens ad eum in Propheta, qui fuit de sacerdotibus Anathot: Ecce constitui te super gentes et regna, ut evellas, et destruas, et disperdas, et dissipes, et aedifices, et plantes. Ut autem id expressius demonstraret, non per alium, sed per se ipsum cum pro hominibus carnem assumpsisset humanam, et calcamentum suum extendisset in Idumæam ut ei Allophyli subderentur, et oves suas, quæ de hoc ovili non erant adduceret, et fieret unum ovile et unus pastor, in se qui est super omnia Deus benedictus in sæcula, universali Ecclesiæ posuit fundamentum, eiusque apostolorum principi Petro magisterium contulit, et primatum, dicens ad eum: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non praevalerunt adversus eam, et tibi dabo claves regni coelorum. Ubi etiam consequenter adiecit: Quodcumque liga-

veris super terram, erit ligatum et in coelis; et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis. Post passionem quoque suam ascensurus in coelum, ovile suum, videlicet Ecclesiam, ei committens, et commendans in ovibus, dixit ei: Pasce oves meas, vocabulo tertio repetito, per hoc patenter ostendens, quod ad eius ovile non pertinent oves illæ, quæ se commissas et subiectas esse B. Petro contumaciter denegarint, et eius noluerint erudiri doctrina, et magisterio subiacere. Siquidem Ecclesia est Arca illa, in qua paucae animæ, percutibus caeteris in diluvio sunt salvatae. Unde sicut omnes quos Arca non caepit in diluvio perierunt, sic omnes qui extra Ecclesiam inventi fuerint, in iudicio damnabuntur. Arca enim Ecclesiam, cathaclysmus iudicium, et Pastorem Ecclesiæ Petrum, Noe rector Arcae figurat. Ille cum Domino legitur ambulasse, hic autem super undas maris, quod hunc mundum significat, ad Dominum scribitur pervenisse. In quo etiam expresse notatur, quod Petro non specialiter aliquis specialis Ecclesia, sed totus mundus commissus fuerit, et Ecclesia generalis. Nam sicut aquæ multæ sunt populi multi; sic mare magnum et spatiosum, mundum significat universum. Unde vocatis caeteris in partem solitudinis, hunc assumpsit Dominus in plenitudinem potestatis, cum inquit ad eum: Tu vocaberis Caephas, quod Petrus interpretatur et caput, ut Petrum caput Ecclesiæ demonstraret. Qui sicut unguentum quod a capite Aaron descendit in barbam, in membra diffunderet, ut nihil sibi penitus deperiret, quoniam in capite viget sensuum plenitudo, ad membra vero pars eorum aliqua derivatur. Insuper quaerenti Petro si quoties peccaret in eum frater eius dimitteret ei usque septies, Dominus legatur respondisse: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. Sane cum omne tempus, septem dierum numero concludatur, multiplicatus in se septena-

Ante legatos pontificis contra monasterium querelam si quæ sunt deferendæ.

rius, in hoc loco notat universorum universa peccata, cum solus Petrus, non solum omnia, sed omnium possit crimina relaxare. Ipsi enim et non alii dictum a Domino reperitur: Tu me sequere, idest in veri pastoris officio, et potestatis ecclesiasticae plenitudine imitare. Quia eum in officio vicarium sibi substituit Dominus, et in magisterio successorem, sic haereditatem, in cuius praeclaris funes eius ceciderant, transferens in eundem, ut aliis post eum, et sub eo quasi partialia faceret de haereditate legata.

§ 1. Cum igitur licet immeriti eius vices geramus in terris, qui dominatur in regno hominum, et cui voluerit dabit illud, utpote per quem reges regnant, et principes dominantur, cum Petro, et successoribus eius, et nobis in eo, noverimus esse dictum: Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua, sed tu aliquando conversus, confirma fratres tuos, cum ex praecepto Domini oves eius pascere teneamur, populis Bulgarorum, et Blachorum, qui multo iam tempore ab uberibus matris suae alienati fuerant, in spiritualibus et temporalibus paterna sollicitudine providere volentes, eius auctoritate confisi, per quem Samuel David in regem inunxit, regem te statuimus super eos, et per dilectum filium L. tituli S. Crucis presbyterum cardinalem apud sedem legatum virum providum et honestum, nobis inter caeteros fratres nostros acceptum, sceptrum regni, ac regium tibi mittimus diadema, eius quasi nostris tibi manibus imponendum, recipiendo a te iuratoriā cautionem, quod nobis et successoribus nostris, et Ecclesiae Romanae devotus et obediens permanebis, et cunctas terras et gentes tuo subiectas imperio, in devotione et obedientia Sedis Apostolicae conservabis.

§ 2. Ad petitionem insuper venerabilis

fratris nostri Blasii Brandi, Ziberen. episcopi, quem ad Sedem Apostolicam destinasti, publicam in regno tuo eudendi monetam tuo caractere insignitam, liberam tibi concedimus facultatem.

§ 3. Venerabili etiam fratri nostro archiepiscopo Trinovitan. in terris, quibus imperas universis, privilegium concedimus primatus. Qui et successores ipsius, tuos in posterum successores, simili ab eis iuramento recepto, Apostolicae Sedis auctoritate coronent, et in terra tua primatus obtineant dignitatem, eisque metropolitani tam Bulgariae, quam Blachiae provinciae constituti subiaceant, et iuxta formam canonicam, reverentiam primati debitam exhibeant, et honorem.

§ 4. Sic ergo, fili charissime, gratiam quam Apostolica Sedes mater tua tibi facit agnoscas, sic retribuas nobis pro omnibus, quae tribuimus ipsi tibi, sic regnum tuum in Apostolicae Sedis subiectione ac devotione confirmes, ut cum sub Petro in illius petrae fuerit firmitate fundatum, de qua inquit Apostolus: Petra autem erat Christus, nec pluviarum imbres, nec impulsus ventorum, nec fluminum formidet incursus. Tu quoque praeter auxilium Apostolicae Sedis, quod iuxta devotionem tuam senties in praesenti de temporali regno, ad regnum pervenias sempiternum.

§ 5. Decernimus ergo, ut nulli omnino etc. hoc privilegium nostrae constitutionis et concessionis infringere, vel ei etc. Si quis autem etc.

Datum Anagninae, per manus Ioannis S. R. E. subdiaconi et not., sexto kalendas martii, indictione septima, incarnationis dominicae anno MCCIV, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertio anno septimo.

Dat. die 24 februarii 1204, pontif. anno VII.

Cedendique
monetam dat
facultatem.

Trinovitanam
Ecclesiam pri-
mitiali dignitate
insignit.

Regem adhor-
tatur ad perse-
verantiam in
obedientia Se-
dis Apostolicae.

XXXIX.

Quod rex Bohemiae a Sede Apostolica rex de caetero nominetur.

SUMMARIUM

1. Romani Pontifices regi Bohemiae regium nomen nondum dederant. — 2. Regem vocari vult Innocentius.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio N. regi Bohemorum illustri.

Romani Pon-
tifices regi Bo-
hemiae regium
nomen nondum
dederant.

Licet ante tuae promotionis tempora, multi fuerint in Bohemia, regio diademate insigniti, numquam tamen potuerunt a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus obtinere, ut reges eos in suis literis nominarent.

§ 1. Nos quoque tum praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, tum considerantes sollicite, quod a nob. viro Ph. duce Sveviae te feceras coronari, qui cum coronatus legitime non fuisset, nec te, nec alium poterat legitime coronare, regem te hactenus non duximus nominandum.

Regem vocari
vult Innocen-
tius.

§ 2. Verum cum ad commonitionem Apostolicae Sedis, et nostram, relicto duce Sveviae, ad charissimum in Christo filium nostrum illustr. regem Othonem in Romanum imperatorem electum, te converteris, usus consilio saniori, et ipse habeat te pro rege, tam intuitu precum eius, quam tuae devotionis obtentu, regem te de caetero reputare volumus et vocare.

§ 3. Tu igitur taliter gratiam tibi factam agnoscas, et sic ingratitude vitium studeas evitare, ut tua devotio mereatur, quod et gratia tibi detur ex gratia, et data gratis perpetuo conservetur, provisorius attentius, ut quamecitius poteris, ab eodem rege Othone te facias solemniter coronari.

Datum Laterani, decimotertio kalendas maii, anno septimo.

Dat. die 19 aprilis 1204, pontif. anno VII.

XL.

Erectio hospitalis apud S. Mariam in Saxia de Urbe, ad egenos infirmos recipiendos et curandos. Et institutio fratrum ordinis S. Spiritus, regularem vitam ibi degentium. Praefinitioque muneris ipsorum fratrum, ac auctoritatis eorum magistri, cum exemptionum ac privilegiorum concessione.

SUMMARIUM

Hospitalitatis commendatio. — 1. Innocentius hospitale S. Spiritus construit. — 2. Regularem in eo vult servari ordinem. — 3. De servitio Ecclesiae. — 5. Huic hospitali aliud apud Montem Pessulan. unit. — 6. De magistro qui utrique praesit. — Eiusque electione. — 7. Soli Apostolicae Sedi subiectum. — Eximit ab omni subiectione. — 8. De quaestuis. — 9. Quomodo faciendae in loco interdicto? — 10. Receptores collectarum sub protectione sancti Petri recipit. — 11. Sepultura non negetur, etiam interdicto ecclesia. — 12. Eximit a decimis. — 13. Oratorium et caemeterium concedit. — 14. Sacramenta eis per ordinarios ministranda decernit. 15. Nonnulla concedit privilegia. — 16. De fratribus turbatoribus. — 17. Ab omni eximit servitute. — 18. Et a decimis solvendis. — 19. Successores Pontifices adhortatur, ut huius hospital. curae specialiter incumbant.

Innocentius episcopus servus servorum Dei Guidoni magistro Hospitalium S. Mariae in Saxia et Sancti Spiritus in Monte Pessulano, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter opera pietatis, quae secundum Apostolum promissionem habet vitae, quae nunc est pariter et futurae, hospitalitatem nobis specialiter et frequenter divina Scriptura commendat, utpote quae illa omnia comprehendit, propter quae Dominus in ultimae discussionis examine remuneraturum se bonos, et malos asserit puniturum. Haec enim pascit esu-

Hospital. etc.
commendatio

rientes, sitientes potat, colligit hospites, nudos vestit, et non solum infirmos visitat, sed eorum in se infirmitates assumens, infirmantium curam agit, in carcere positus subvenit, et quibus vivis in infirmitate communicat, participat in sepultura defunctis. Per hanc quidam angelis receptis hospitio placuere, cum Abraham et Loth hospitalitati vacantes, angelos meruerint hospitari, per quos Abraham iam senex futurae sobolis promissionem accepit, et Loth fuit de incendio Sodoma liberatus. Duo quoque discipuli qui Iesum hospitio coegerunt, quem in expositione Scripturae non noverant, in panis fractione noverunt. Per hanc superflua divitum, quae congregata forte servarentur ad mortem, in necessitates pauperum erogantur ad vitam. Per hanc terrena in coelestia, et transitoria in aeterna felici commercio commutantur, dum per manus pauperum thesaurizamus in coelis, ubi nec aerugo, nec tineae demolitur, et ubi fures non effodiunt, nec furantur, et facimus nobis de mammona iniquitatis amicos, qui cum defecerimus in aeterna tabernacula nos admittant.

Innocentius
hospitale S. Spiritus
construit.

§ 1. Haec igitur attendentes, non solum pro nostra, sed praedecessorum et successorum, et fratrum nostrorum episcoporum, presbyterorum, atque diaconorum Romanae Ecclesiae cardinalium, tam vivorum, quam etiam defunctorum salute, apud S. Mariam in Saxia, locum utique satis idoneum ad hospitalitatis officium exercendum, eleemosynis Ecclesiae Romanae venerabile construximus hospitale, in quo futuris temporibus, dante Domino, recipiantur et reficiantur pauperes et infirmi, et exhibeantur alia opera pietatis.

Regularem in
eo vult servari
ordinem

§ 2. Statuentes ut regularis ordo, qui secundum Deum, et institutionem fratrum hospitalis Sancti Spiritus in eodem loco per nos institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

§ 3. Hoc tamen adiuncto ut in eadem Ecclesia quatuor semper ad minus sint

clerici regulam eiusdem hospitalis professi, qui pro nobis et praedecessoribus ac successoribus et fratribus nostris, vivis pariter et defunctis, specialiter orantes, omnia spiritualia libere administrent, et super iis nullius nisi Romani Pontificis correctioni subiaceant. Ad quem quoties expedierit, monitione praemissa, charitativa fiat a fratribus proclamatio propter Deum, ut ipse, cognita veritate, decernat quod suo prudenti consilio duxerit providendum.

§ 4. Ipsi autem victu et vestitu contenti, quem eis secundum eandem regulam praecipimus exhiberi divinis, vacent officiis, et intendant ecclesiasticis sacramentis, ita quod de aliis hospitalis negotiis, praeter concessionem magistri, se nullatenus intromittant, sed omnia dispositioni tuae, fili magister, et successorum tuorum, vel eorum qui per te, vel eos ad hoc fuerint deputati, sine contradictione ac murmuratione relinquunt.

§ 5. Caeterum quoniam in hospitali Sancti Spiritus diebus nostris per Dei gratiam hospitalitas valde viget, illud isti, et istud illi, de consilio fratrum nostrorum unimus, ut et istud illi tanto utilius munimenti impendat, quanto vicinius nobis existens, defensionem nostram illi facilius poterit implorare. Illudque isti tanto commodius subveniat in ministris, quanto personae conversantes in illo ad hospitalitatis sunt officium aptiores. Ita tamen per hanc unionem, praedictum Sancti Spiritus hospitali iurisdictione Magalonen. Ecclesiae minime subtrahatur, illa dumtaxat constitutione servata, quam inter eandem Magalonen. Ecclesiam, et praedictum Sancti Spiritus hospitale decrevimus observandam.

§ 6. Statuimus insuper, ut unus tantum magister hospitalibus praeficiatur amobus, qui utrumque visitet annuatim, et quae statuenda vel emendanda viderit, statuatur et emendet, et transferendi fratres ubicumque fuerint, prout melius viderit expedire, liberam habeat facultatem.

De magistro
qui utrumque praefici-

Eiusque ele-
ctione.

Qui si forsan apud urbem, vel ubilibet citra montes, viam fuerit universae carnis ingressus, fratres hospitalis Sanctae Mariae in Saxia, fratribus Sancti Spiritus, eius non differant obitum nuntiare. Illique Romanam, duos, vel tres de fratribus suis mittant, qui cum fratribus hospitalis Sanctae Mariae in Saxia electionem celebrent regularem. Quod si forsan apud montem Pessulanum obierit, vel ubilibet ultra montes, per fratres Sancti Spiritus, fratribus Sanctae Mariae ipsius obitus nuntietur, qui, ut praediximus, duos vel tres de fratribus suis Montem Pessulan. transmittant, ad electionem regulariter celebrandam.

§ 7. Caeterum cum ecclesia S. Mariae in Saxia, et hospitale constructum ibidem, ad nos nullo pertineant medio (salvo quod clerici eiusdem Ecclesiae debent ex nostro mandato basilicae principis apostolorum in scrutinio, baptismo et laetania) ne disparis conditionis homo praeferatur eidem, et servus, qui alii domino stet, aut cadat, praeponatur hospitali praedicto, quod nostrae tantum est iurisdictioni subiectum; personam tuam, fili magister, et successorum tuorum a quorumlibet praelatorum eximimus potestate. Ut nullus in te, vel eos, interdicti vel excommunicationis sententiam, sine mandato Apostolicae Sedis audeat promulgare. Quam si aliter prolata fuerit, decernimus non tenere.

De quaestione.

§ 8. Licet autem praedicta hospitalia uniamus, ne tamen huiusmodi unio confusionem inducat, cum et si unio Deo sit placita, discretio tamen ei nihilominus sit accepta, privilegio praesenti statuimus, ut fratres qui colligendis eleemosynis pro pauperibus hospitalis S. Mariae in Saxia fuerint deputati, tantum Italia, et Sicilia, et Anglia, et Ungaria sint contenti, fratres autem hospitalis Sancti Spiritus in Monte Pessulano libere in provinciis aliis eleemosynarum statuunt collectores, ita quod utrique suis terminis sint contenti, nec invadant alteri terminos aliorum. Nec eleemosynae, quae pro hospitali Sanctae

Mariae in Saxia collectae fuerint, ad hospitale Sancti Spiritus transferantur, nec quae fuerint illi fidelium devotione collatae, occasione qualibet deferantur ad istud.

§ 9. Si qui vero fratrum vestrorum, qui destinati fuerint ad eleemosynas colligendas in quamlibet civitatem, castellum, vel vicum advenerint, si forte locus ille a divinis fuerit officiis interdictus, pro omnipotentis Dei reverentia, in eorum adventu iucundo, semel in anno pulsatis campanis aperiantur ecclesiae, ut super eleemosynis acquirendis verbum exhortationis ad populum in Ecclesia proponatur.

§ 10. Decernimus insuper, ut receptores fraternitatum, sive collectarum vestrorum, salvo iure dominorum suorum, in beati Petri et nostra protectione consistent, et pace in terris, in quibus fuerint, potiantur.

§ 11. Simili etiam modo sancimus, ut quicumque in vestra fuerit fraternitate receptus, si forsan parochialis ecclesia, cuius tempore parochianus extiterit, a divinis fuerit officiis interdicta, eumque mori contigerit, ipsi sepultura ecclesiastica non negetur, nisi excommunicatus, vel nominatim fuerit interdictus.

§ 12. Decimas autem, de terris et vineis, quas ad opus infirmorum et pauperum propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium, seu de fructibus hortorum vestrorum, nullus exigere vel extorquere praesumat.

§ 13. Liceat autem vobis in domibus vestris, quas in praesentiarum habetis, vel in futurum eritis habituri ad opus vestrum et familiae vestrae, necnon infirmorum et pauperum ibidem manentium oratorium et coemeterium sine impedimento cuiuslibet contradictionis habere.

§ 14. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ordines fuerint promovendi, a dioecesanis suscipietis episcopis, siquidem catholici fuerint,

Quomodo faciendae in loco interdicto.

Receptores collectarum sub protectione S. Petri recipit.

Sepultura non negatur, etiam interdicto ecclesia.

Eximit a decimis.

Oratorium et coemeterium concedit.

Sacramenta eis per ordinarium ministranda decernit.

et communionem sacrosantae Romanae Sedis habuerint, et ea vobis sine pravitate aliqua voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem, gratiam et communionem Apostolicae Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatur impendat.

Nonnulla concedit privilegia.

§ 15. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat in ecclesiis vestris, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare.

§ 16. Liceat quoque vobis liberas et absolutas personas e saeculo fugientes ad conversionem recipere, et eas absque contradictione aliqua retinere.

§ 17. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum, post factam in locis vestris professionem, fas sit, absque magistri sui licentia, inde discedere, nisi arctioris religionis obtentu. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus penitus audeat retinere.

De fratribus turbatoribus.

§ 18. Si quis vero fratrum, post factam professionem turbatores religionis vestrae, vel inutiles fuerint fortassis inventi, liceat tibi, fili magister, et successoribus tuis, eos cum assensu et consilio sanioris partis capituli amovere, ipsisque dare licentiam ad alium Ordinem, ubi secundum Deum vivere valeant transeundi, et loco eorum alios subrogandi, qui unius anni spatio, in vestra societate probentur. Quo peracto, si mores eorum exegerint, et ipsi utiles fuerint, ad servitium hospitalis inventi, professionem faciant regularem.

Ab omni etiam servitute.

§ 19. Ad haec districtius inhibemus ne a te, fili magister, vel successoribus tuis, et fratribus hospitalium eorundem, exigat ulla ecclesiastica saecularisve persona fidelitates homagia, iuramenta, vel securitates reliquas, quae a laicis frequentantur.

Et a decimis solvendis.

§ 20. Postremo, decimas quas consilio et assensu episcoporum a clericis, vel laicis potueritis obtinere, illasque quas

consentientibus dioecesanis episcopis et clericis ad quos pertinent, acquiratis, auctoritate apostolica vobis confirmamus. Nulli ergo etc.

§ 21. De caetero successores nostros obsecramus et obtestamur in Christo Iesu, qui venturus est iudicare vivos et mortuos, ut loca vestra cum personis et rebus ad hospitalitatis officium deputatis, tanquam speciales patroni, specialiter foveant et defendant. Quoniam et si caeteris piis locis teneantur ex Apostolicae servitutis officio providere, huic tamen hospitali, quod de bonis Ecclesiae Romanae fundatum, et donatum, et tam nostris, quam successorum nostrorum diebus credimus ampliandum, curam debent impendere specialem. Si qua igitur, etc. Cunctis autem, etc.

Successores Pontifices adhortatur, ne huius hospitalis curae specialiter incumbant.

Datum Lateran. per manum Ioannis sanctae Romanae Ecclesiae subdiaconi et notarii, decimotertio kalendas iulii, indictione septima, incarnationis dominicae anno MCCIV, pontificatus vero domini Innocentii Papae III anno septimo.

Dat die 19 iunii 1204, pontif. anno VII.

XLI.

Confirmatio Ordinis Vallis Caulium, cui nonnulla praescribuntur servanda (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Hic ordo quomodo institutus. — Regulae. — Vestimenta destinata. — Locum ipsum sub Sedis Apostolicae protectione suscipit. — Ordinemque confirmat. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Vallis Caulium, salutem et apostolicam benedictionem.

Solet annuere Sedes Apostolica piis votis, et honestis petentium precibus favorem benevolum impertiri.

Ex litteris sane venerabilis fratris no-

(1) Ex Gall. Christ., tom. IV, in appendice, pag. 197.

Exordium

Hic ordo quomodo institutus.

Regul. e

stri G. electi Remensis accepimus quod dum transiret per dioecesim Lingonensem, vos invenit in Valle Caulium novellam institutionem ordinis assumpsisse de cuius meritis diligenter inquirens nihil in eo nisi religiosum comperit, et honestum invenit, siquidem, prout eadem litterae continebant, quod inter vos unus monachorum, quem vos, filii monachi, eligeretis, debeat esse prior, cui omnes, monachi videlicet et conversi, quorum societas vigesimum numerum non transcendet, tamquam spirituali patri reverentiam et obedientiam curabit exhibere. Nullus vestrum proprium possidebit. In conventu singulis diebus missa et horae canonicae cantabuntur, privatasque missas qui voluerint celebrabunt. Capitulum tenebitis facturi duodecim lectiones temporibus constitutis, simul laborabitis, et simul in refectorio comedetis, carnibus et sagimine non utentes. Prior vobiscum et in eodem refectorio comedet simili cibo et veste contentus. A festo Resurrectionis Dominicae usque ad Exaltationem Crucis bis comedetis in die, reaiduum temporis sub ieiuniorum abstinentia transeursuri, pane et aqua, vino et pulmento contenti sexta feria existente. In die Nativitatis Domini non ieiunabitis, nec feria sexta in aestate, ubi festum intervenerit duodecim lectionum; vivetis de redditibus silentium servaturi. Interiores terminos excepto priore nisi in causa ordinis, non transcendetis. Prior tamen si occupatus fuerit, vel aegrotans, vel urgens necessitas, vel evidens utilitas postularit, poterit unum quem voluerit destinare. Cilicia induetis ad carnem, eos qui ferre non poterunt non cogentes, lineas et cannabinas vestes nullatenus induetis, grossae lanae vestes non tinctas, et pelliceas habituri, cum tunicis cingulo, et caligis omnes iacebitis, et praeter haec vos, filii monachi, cum cucul nusquam, et nunquam super culcitra quiescentes erunt novitii vestri in probatione per annum. Et vos, filii monachi, a matutinis

Vestimenta destinata.

Bull. Rom. Vol. III

25

usque ad horam laboris et vespere usque ad occasum solis lectioni, orationi et contemplationi vacabitis, exceptis his, quos prioris discretio pro aliqua certa et necessaria causa duxerit retrahendos. Nos autem vestris iustis postulationibus annuentes, personas vestras, et locum in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus, quae in praesentiarum rationaliter possidetis aut in futurum concessionem Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem ordinem ipsum provida deliberatione de assensu episcopi dioecesani statutum auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus.

Locum ipsum sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Ordinemque confirmat.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Clausulae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum incarnationis dominicae anno MCCV, quarto idus februarii, pontificatus nostri anno septimo.

Dat. die 10 februarii 1205, pontif. anno VII.

XLII.

Multa disserens de translatione Constantinopolitani imperii de Graecis ad Latinos, indulgentiam impertitur iis, qui ad ipsum imperium accedentes, pro subsidio Terrae Sanctae laboraverint (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Res in antiqua lege figuratae, in nova revelatae. — Error Graecorum de processione Spiritus Sancti. — Narratio translationis imperii. — Alexius Constantinopoli coronatus. — Balduinus Flandriae comes ad hoc imperium vocatus

(1) Ex Archiv. Vatic.

— Mandat apostolicis legatis, clericos, laicosque moneant, ut illuc se transferant, — Et his indulgentiam impertitur.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopo Remensi Sanctae Romanae Ecclesiae cardinali, Apostolicae Sedis legato, et suffraganeis eius, salutem et apostolicam benedictionem.

Vir unus de Ramatha duas sibi uxores copulavit, Annam videlicet et Phenennam, sed quae prius fuit prolis gloria decorata, cum superbiuit, ubi altera coepit foecunditate sobolis in Domino exaltare, meruit infirmari, sicut ipsius Canticum manifestat. Ea siquidem quae sub umbra legis historialiter accidisse leguntur, cum secundum Apostolum omnia illis contingerint in figuram, spiritualiter eveniunt in populo Dei tempore gratiae revelatae, ut a Moysi facie sublato velamine per evangelicae doctrinae fulgorem tenebrosa aqua in nubibus acris elucescat, et significatum per significans appareat evidenter. Mediator etenim Dei et hominum Homo Christus Iesus unus omnino non confusione substantiae, sed unitate personae duas convocans ad se gentes, Graecum videlicet populum et Latinum, ipsos sibi coniunxit per Fidei sacramenta, sed alter eorum, videlicet Graecus, qui septeno Ecclesiarum numero gloriatur, de quibus et earum Angelis mentionem facit in Apocalypsi Ioannes, ubi Latinorum Ecclesiae vidit funiculos dilatari, quia stimulis invidiae agitata ab unitate discessit; non attendens, quod cum Sponsus praemisisset in Canticis: Sexaginta sunt reginae et octoginta concubinae, et adolescentularum non est numerus (1), statim subiunxit: Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suae electa genitrici suae. Viderunt eam filiae Syon, et beatissimam praedicaverunt reginae et concubinae, et laudaverunt eam (2). Nam multae filiae congregaverunt divitias, haec autem supergressa est universas (3). Postquam autem Graecorum populus, rupto vinculo

(1) Cant. vi, 7. (2) Cant. vi, 8. (3) Prov. xxxi, 29.

pacis, ab unitate discessit, elanguit etiam circa fidem renuens confiteri, quod Spiritus Sanctus, qui est unitatis aequalitatisque connexio, procedat a Filio sicut a Patre procedit, quia igitur circa processionem Spiritus Sancti profiteri renuit veritatem, merito tenebras mentis incurrit, cum ipse Spiritus omnem doceat veritatem, sicut Filius in Evangelio protestatur. Spirituali etenim intellectu privatus quia peccavit in spiritum, fermentum non eiecit a domo, ut epularetur in Azimis sinceritatis et veritatis, sed, veteri fermento retento, Corpus Christi, quantum in ipso est, comedit fermentatum. Benedictus autem Deus et Pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui suam volens Ecclesiam consolari, ut Ephraim convertatur ad Iudam et ad Ierusalem Samaria revertatur, super eundem populum, quia Montem Caliginosum signum dignatus est mirabiliter elevare, ac eius portas sanctificati Domini sunt ingressi, Graecorum imperium a superbis ad humiles, a superstitiosis ad religiosos, a schismaticis ad catholicos, ab inobedientibus transferens ad devotos. Cum enim christianus exercitus illuc cum Alexio filio Ysatii advenisset, et capta urbe Constantinopolis, idem fuisset Alexius coronatus, dictus exercitus ibidem proposuit hiemare, sed quae novus imperator pro beneficiis sibi ab eodem collatis retribuere studuerit, longum esset praesenti pagina enarrare; verum ut multa brevius perstringamus, eorum malitia, quia Amorrheorum iniquitate completa dextera Domini fecit virtutem, et exaltavit exercitum christianum, illos digna ultione percutiens, ac eorum terram auro et argento, gemisque refertam, frumento, vino et oleo stabilitam, et bonorum omnium copiis affluentem exercitui tribuens memorato; expulsis igitur de Constantinopoli Graecis, et eorum terra pariter subiugata, charissimum in Christo filium nostrum Balduinum comitem Flandriae ac Hainum ad

Error Graecorum de processione Spiritus Sancti

Narratio translationis imperii.

Alexius Constantinopoli coronatus.

Balduinus Flandriae comes ad hoc imperium vocatus.

imperii regimen voluntate communi et unanimi sublimarunt, ut videatur in illo completum quod fuerat de Cyro praedictum, Subiiciam, inquit, ante faciem eius gentes, et dorsa regum vertam, aperiam coram eo ianuas, et portae non clauduntur. Ego ante te ibo, et gloriosos terrae humiliabo, portas aereas conteram, et vectes ferreos confringam, et dabo tibi thesauros absconditos, et arcana secretorum (4). Hic igitur mirabiliter sublimatus nobis humiliter supplicavit, ut apud Sedis devotos clericos similiter ac laicos nobiles et ignobiles cuiuslibet conditionis et sexus apostolicis dignaremur exhortationibus invitare, ut ad ipsius accedant imperium ab eo secundum qualitates et merita personarum gratas divitias recepturi. Attendentes igitur quod mutatio huius imperii dexterae mutatio sit Excelsi, et ab eo factum sit istud qui tempora mutat, et transfert regna, cum per illud Terrae Sanctae possit utilius subveniri, quin potius cum per illud ista credatur posse recuperari, de levi fraternitatem vestram monemus, et exhortamur in Domino per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus tam clericos, quam laicos efficaciter inducat, ut ad capessendas spirituales pariter et temporales divitias ad praefatum imperatorem accedant, qui ut eius verbis utamur, cum sufficiat universis, quos ad eum christianae religionis zelus adduxerit, singulos vult et potest secundum status suos varietatemque natalium, et augere divitiis et honoribus ampliare, ut Constantinopolitano imperio roborato, et in devotione Apostolicae Sedis ibidem Ecclesia stabilita, idem imperator ad expugnandas barbaras nationes, quae terram, in qua Deus Rex noster ante saecula nostram dignatus est operari salutem, peccatis exigentibus delinens occupatam, manu forti et brachio extenso valeat properare, sperantes in Domino Iesu Christo, quod ipse qui per eum iam coepit mirabiliter operari, opus inaeptum

(4) Isaiae xlv, 1 ad 3.

ad laudem et gloriam sui nominis mirabilius consummabit. Nos enim iis qui accedentes ad imperium ipsum, in Terrae Sanctae subsidium laboraverint, illam concedimus indulgentiam peccatorum, quam aliis cruce signatis Apostolica Sedes indulsit.

Datum Romae apud Sanctum Petrum octavo kalendas iunii, pontificatus nostri anno octavo.

Dat. die 25 maii 1205, pontif. anno viii.

XLIII.

Sequitur de destinandis religiosis viris ad instruendum imperium Constantinopolitanum, cum missalibus et breviariis iuxta ritum Romanae Ecclesiae (1).

SUMMARIUM

Multos Graecos Romanae Ecclesiae se unisse narrat. — Balduini zelum pro religione commendat: — Qui viros religiosos illuc mitti petit, — Transmittique eo missalia, breviaria, etc. — Regulares ad haec hortatur Pontifex.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus universis archiepiscopis, episcopis, et aliis Ecclesiarum praelatis per regnum Franciae constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Multifarie multisque modis elementa divina nos excitat, ut de somno mortis evigilemus ad vitam, et de lacu miseriae in spem aeternae gloriae respiremus. Exultamus siquidem et merito exultare debet omnis sanctorum Ecclesia, quod visitans visitavit nos Oriens ex alto, ut magna pars Orientalis Ecclesiae, Graecia videlicet pene tota, quae a longissimis retro temporibus matris suae sanctae Romanae Ecclesiae contempserat imitari vestigia, nostris temporibus facta sit de inobediente obediens et de contemptrice derota. Ad maiorem etiam accedit affluentiam gaudiorum, quod vir christianissimus charissimus in Christo filius noster

(1) Ex Archiv. Vatic.

Multos Graecos Romanae Ecclesiae se unisse narrat.

Balduni selam
pro religione
commendat.

Qui viros reli-
giosos illos mit-
te pellit.

Transmittit quo-
que missalia, bre-
viaria, etc.

Regulares ad
hanc hortatur
Pontifex.

Baldunus imperator Constantinopolitanus illustris ad ea totis viribus satagit et intendit, per quae possit et debeat christiana religio propagari, et ut aedificium iam ex magna parte constructum non corruat, ardenti laborat studio et sollicitudine diligenti. Nuper siquidem devotionem suo plantatam in pectore in ramos bonae operationis diffundens, nobis humiliter supplicavit, ut viros religiosos et providos de ordine Cisterciensium. Cluniacensium, canonicorum regularium, aliarumque religionum ad fundandam fidei catholicae veritatem perpetuoque firmandam ad partes Constantinopolitanas faceremus transmitti, et, ut illae valeant pervenire, a suis praelatis in necessariis provideri. Postulavit etiam ut missalia, breviaria, caeterosque libros, in quibus officium ecclesiasticum secundum instituta Sanctae Romanae Ecclesiae continetur, saltem pro exemplaribus ad partes illas faceremus transmitti. Volentes igitur imperatorem eundem tanto benignius in suis petitionibus exaudire, quanto maiorem in maioribus frequenter sumus eius fidei sinceritatem experti, universitatem vestram rogamus attente, et hortamur, per apostolica vobis scripta mandantes quatenus pium eius desiderium, quantum in vobis fuerit promoventes, de singulis ordinibus viros moribus et scientia commendandos, ac in religione ferventes ad partes illas destinare curetis, per quos novella illa plantatio in disciplina Domini erudita fructum reddat suis temporibus opportunum, et quod in eis mirabiliter est inceptum, ad laudem et gloriam Redemptoris mirabiliter consummetur. Mentionatos quoque libros, quibus non solum abundare sed superabundare vos novimus, ad partes illas saltem pro exemplaribus mittere procuretis, ut, et vestra abundantia illorum inopiam suppleat, et Orientalis Ecclesia in divinis laudibus ab Occidentali non dissonet, sed sicut est unus Deus et fides una, ita uno ore ipsum laudet et glorificet oriens et occidens.

Datum Romae apud Sanctum Petrum octavo kalendas iunii, pontificatus nostri anno octavo.

Dat. die, annoque eodem.

XLIV.

Populo Radicosani prohibet, ne consules absque speciali Sedis Apostolicae licentia eligat.

SUMMARIUM

Exordium. — Radicosanensium status. — Eis mandat ne consules eligant absque Pontificis assensu. — Electi consules fidelitatis iuramentum praestare debent.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis fidelibus nostris, et populo Radicosanensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Apostolicae Sedis benignitas, quae usque ad exterarum nationes extenditur, tanto copiosius exuberare debet erga domesticos et vassallos, quanto ipsorum cura et sollicitudo sibi familiaris est adnexa, et cum a filiis suis diligenter appetat, potius quam timeri; eo quod sibi servilis timor non placet, quem charitas foras nutrit (2); licet a suis aliquando offendatur, si converti voluerint, parcere vult potius quam ulcisci, et eligit magis delinquentes corripere in spiritu lenitatis, quam ipsos ferire gladio ultionis, ut sicut infideles et extraneos ad devotionem suam mansuetudinis suae clementia evocat et adducit, ita quoque domesticos et fideles in fidelitate sua stabilizat et confirmat. Quamvis igitur nos hac vice non leviter offenderitis, et ad iracundiam nos tanto amplius provocaverit factum vestrum, quanto a vobis, quos tamquam speciales filios et devotos sinceræ dilectionis brachiis amplexamur, minus credebamus offendi, quia tamen misericordiam implorantes ad mandatum nostrum humiliter accessistis iuramenta, obsides, et fideiussores pro mille libris super facto consulum

(1) Legendum putamus mittit. (n. r.)

Exordium.

Radicosanen-
sium status.

Eis mandat ne
consules eligant
absque Pontifi-
cis assensu.

Electi consules
fidelitatis iura-
mentum praes-
tare debent.

exhibentes, ut in fidelitate nostra vestra devotio fortius accendatur, vobiscum mitius agere volumus, et preces vestras quantum cum honore nostro possumus benignius exaudire. Ideoque consulum electionem quamdiu nobis placuerit vobis nobis nullum praeiudicium generetur, per apostolica scripta praecipiendo mandantes quatenus nunquam consules eligere praesumatis absque nostra vel castellani nostri conniventia et assensu, sed cum electionem ipsam celebrandam duxeritis, nostrum vel castellani nostri requiratis assensum. Sed antequam ipsum assensum mereamini obtinere, non praesumant electi consules exercere officium consulatus iuraturi rationes et consuetudines nostras se fideliter servaturos; si vero, quod absit, contra mandatum nostrum facere praesumpseritis, periurii notam et fideiussionis poenam pariter incurratis.

Datum Romae apud Sanctum Petrum kalendas februarii, pontificatus nostri anno octavo.

Dat. die 1 februarii 1206, pontif. anno viii.

XLV.

Coronatio regis Aragonum Romae in monasterio Sancti Pancratii, cum insignium regaliu concessione, ac licentia, quod eius successores de caetero per archiepiscopum Tarraconensem auctoritate apostolica coronari possint.

SUMMARIUM

Rex ad Sanctum Pancratium coronatus. — 1. Regalia ei data insignia ab Innocentio. — 2. Rex annum censum promittit Sedi Apostolicae. — 3. Pontifex concedit ut reges et reginae successores ab archiepiscopo Tarraconensi coronentur.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Petro illustri regi Aragonum.

Cum quanta gloria et honore, impendiis et applausu, regium Romae de-

manu nostra in monasterio B. Pancratii suscepis diadema, postquam per venerabilem fratrem nostrum Petrum Portuen. episcopum in regem te fecimus coronari, tua sublimitas non ignorat.

§ 1. Ut autem dilectionis affectum, quem ad tuam habemus personam, per exhibitionem operis, evidentius monstraremus, regalia insignia universa, mantum videlicet, colobium, sceptrum et pomum, coronam et mitram ad opus, dum non minus pretiosa quam speciosa, fecimus praeparari, et ea liberaliter tibi donavimus, in signum gratiae specialis.

§ 2. Tu vero tanquam princeps et catholicus rex, super altare B. Petri apostolorum principis regnum tuum nobis, et per nos Apostolicae Sedi cum multo devotionis affectu, per privilegii paginam obtulisti, illud ei constituens in perpetuum censuale; firmiter promittendo, quod iuramentum fidelitatis et obedientiae, in coronatione tua nobis exhibitum, inviolabiliter observabis, et ad illud exhibendum et conservandum successores tuos obligari volebas.

§ 3. Nos igitur gratiam tibi a nobis exhibitam, ad successores tuos derivari volentes, praesentium auctoritate concedimus, ut cum ipsi decreverint coronari, coronam a Sede Apostolica requirentes, de speciali mandato per Tarraconensis archiepiscopum apud Caesaraugustam solemniter coronentur, praestita super praedictis idonea cautione. Et quoniam iure civili statutum est, ut mulieres maritorum honoribus decorentur, praesentium auctoritate concedimus, ut per manus eiusdem archiepiscopi eas liceat coronari.

§ 4. Nulli ergo etc., nostrae concessionis etc. Si quis autem etc.

Datum Ferentin., 15 kal. iulii, pontificatus nostri anno nono.

Dat. die 17 iunii 1206, pontif. anno ix.

Rex ad Sanctum Pancratium coronatus.

Regalia ei data
insignia ab In-
nocentio.

Rex annum
censum promittit
Sedi Apostolicae.

Pontifex con-
cedit ut reges
et reginae suc-
cessores ab archiepiscopo Tarraconensi coronentur.

XLVI.

Ad universos Poloniae christifideles, ut censum Romanae Ecclesiae debitum persolvant (1).

SUMMARIUM

Fraus Polonorum in censu Sedi Apostolicae persolvendo. — Eisdem ad eius solutionem hortatur.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis Christi fidelibus in Polonia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Si memoriter teneretis Ananiae, Zafiraeque supplicium, qui pro culpa fraudati pretii, quod ex Agris acceperant, terribili ultione puniti ad pedes apostolorum principis repentino interitu corruerunt; in solutione census, quem beato Petro debetis, fraudem vitaretis, ut credimus adhibere. Ad nostram siquidem audientiam noveritis pervenire, quod cum ex consuetudine regionis usualis moneta per annum apud vos tertio renovetur, et quae prius in usu fuerat, demum reddatur vilior, usu alterius succedente, vos eidem Apostolo censum debitum illo differtis tempore persolvendum, in quo monetae, quam solvitis, vilior usus erit. Licet ergo bonorum vestrorum Omnipotens non indigeat, quia tamen periculosum est vobis, quod debetis eidem vel per fraudem minuere vel per ingratitude retinere, universitatem vestram monemus attente, et hortamur per apostolica scripta praecipiendo mandantes, quatenus censum ipsum sine cuiuslibet fraudis vitio more solito persolvatis, alioquin sententiam, quam venerabilis frater noster Gneznen archiepiscopus in eiusdem census vel detentores ingratos vel temerarios fraudatores rationabiliter duxerit promulgandam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere.

(1) Ex Archiv. Vatic.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, nonis ianuarii, pontificatus nostri anno nono.

Dat. die 5 ianuarii 1207, pontif. anno ix.

XLVII.

Monachis Burguliensibus datur certus modus vivendi et regendi monasterium iuxta correctionem a delegatis apostolicis factam (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Correctionem supradictam confirmat. — Abbas semper pausare debet in dormitorio. — Et communis vitae regulas servare. — Constitutiones nonnullae generales. — Clausulae solitae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Lucae abbati, et conventui Burguliensi.

Ad evellendum et destruendum, aedificandum pariter, et plantandum, super gentes et regna, disponente Domino, constituti, iis tenemur robar apostolicum impertiri, quae inter viros religiosos, pro resecanda dissolutionis materia, et virtutibus coalendis, deliberatione provida statuuntur, ut in odorem unguentorum Domini pede currant adolescentulae inoffenso, et liberius secus pedes Domini sedeant cum Maria. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris precibus inclinati, ea, quae dilecti filii... de Savigneio, et... de Claromonte abbates Cisterciensis ordinis, et P. de Butera canonicus Andegavensis, quibus correctionem monasterii vestri duximus committendam, pro informatione religionis, et utilitate monasterii vestri vobis consentientibus provide statuerunt, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti privilegio communimus, constitutiones ipsas, prout

(1) Ex Baluz., lib. x, Epist. 14.

Abbas semper pausare debet in dormitorio.

Et communis vitae regulas servare.

Constitutiones nonnullae generales.

in eorum authentico continetur, ad evidentiam pleniorum de verbo ad verbum huic nostrae paginae inserentes. STATUIMUS pro bono pacis et amore religionis quod abbas, qui plus debet prodesse quam praesesse, et discipulos suos magis exemplo quam verbo docere, semper pauset in dormitorio, nisi fuerit infirmus aut minutus, vel aliqua manifesta necessitas exegerit, vel magnum laborem sustinuerit. Nec abbas, nec aliquis monachus habeat coopertorium nisi de agniculis vel catiis vel vulpibus, et cum panno nigro vel albo ordinato. Saepius comedat in refectorio; et si in camera comederit, comedat cum fratribus sive clericis et laicis. Longas autem vigiliis post completorium prohibemus. Nullus monachus comedat in infirmaria sine licentia abbatis vel prioris. Nullus clericus vel laicus comedat nisi in hospitio; exceptis servantibus, qui comedere poterunt in suis officinis, nisi fuerint excellentes personae. Abbas saepius intersit divinis officiis, et sedeat in clauastro causa aedificationis. Non donet redditus vel possessiones, vel aliquid quod a monacho bene et ad utilitatem Ecclesiae ministrari possit, parentibus suis vel aliis. Non sit sumptuosus circa parentes suos vel alios in expensis vel donis. In omnibus negotiis suis vel visitandis obedientis sit contentus quinque aequitaturis, nisi forte aliquos bonos viros causa consilii vocaverit. Non exigit munera a prioribus pro dono prioratum. Non amoveat aliquem de prioratibus vel baliis dum bene fuerit, nisi causa eminentis utilitatis. Et hoc faciat cum consilio seniorum. Non sustineat destructorem, sed amoveat, et puniat regulariter, ut caeteri terreantur. Provideat ordinare in omnibus necessariis omnibus fratribus, moderate et honeste, et non tamen superflue, et provideri faciat a prioribus: redditus et possessiones collatas vel acquisitas tam olim quam imposterum non alienet a locis quibus dabuntur, sine consilio capituli.

Non donet pensionem alicui nisi de speciali mandato domini Papae. Non accipiat mutuum ultra vigintiquinque libras Andegavensis monetae, sine sigillo et conscientia capituli. Non faciat plegium pro aliquo. Non invadet thesaurum vel possessiones Ecclesiae nisi cum consilio seniorum, et convocatis prioribus exterioribus infra unam dietam manentibus. Nec aliquam institutionem faciat nisi in generali capitulo, quod celebratur in festo apostolorum Petri et Pauli. Si qua minora gerenda sunt per annum, consilio seniorum utatur; et quod melius iudicaverit, faciat. Nullam obedientiam vel balivam teneat abbas in manu sua, sed quam citius poterit, priorem vel balivum constituat idoneum. Praeter hospitium et camerarium quae sibi poterit retinere, si voluerit. Non committantur alicui duo officia vel prioratus, quamdiu quilibet monachus eos utiliter administrare poterit, nec donet eos ad vitam vel ad certum terminum, nec donet eos extraneis monachis. Omnes balivas tam in capite quam in membris, quae per monachos administrari possunt, ad honorem et utilitatem Ecclesiae, clericis vel laicis saecularibus non committat, nec a prioribus committi permittat. Quod vero per monachos administrari non potest, per condonatos idoneos administretur. Omnes tam priores quam claustrales intus et exterius communitatem firmiter teneant in monasterio, in dormitorio, in refectorio. Nec aliquis in refectorioumat nisi communes cibos. Infirmaria suos redditus habeat. Infirmarius et piscinaris abbatae a capitulo eligantur. De priori abbatae faciat abbas secundum antiquam consuetudinem. Sigillum capituli statuimus et praecipimus ut custodiatur sub tribus clavibus, quarum unam habeat abbas; duo electi in generali capitulo et iurati alias duas custodiant. Nec aliquid in eo sigillent nisi de assensu praesentis

Exordium.

Correctionem supradictam confirmat.

Fraus Polonorum in censu Sedi Apostolicae persolvendo.

Eisdem ad eius solutionem hortatur.

capituli et hoc ipsum in sequenti capitulo generali recitetur. Abbas vel prior abbatiæ cum aliquo monacho honesto et discreto ad præceptum abbatis singulis annis omnes semel obedientias visitet: et si quid invenerit corrigendum, corrigat, et quod correxerit, vel corrigendum reliquerit, abbati et capitulo renuntiet generali. Singulis annis in generali capitulo tam abbas quam balivi et priores reddant rationem de statu et debito officiorum suorum præteriti et presentis anni, et status et debita in scriptum redigantur, et cum sigillo capituli custodiantur: in capitulo sequentis anni recitanda. Nec abbas nec aliquis de prioribus aliquos redditus vendat vel invadit nisi ad præsentem annum. Si foedus vel alius redditus quoquomodo acciderit, non detur vel vendatur extraneis, sed cellario remaneat. Similiter ornamenta sacristæ reddantur, libri armario. Ad accusationem saecularium, clericorum vel laicorum monachi non condemnentur, nisi crimen sit notorium. Nec aliquis nisi præsens iudicetur, vel damnetur nisi fuerit contumax. Omnes condonati in habitu et in tonsura a saecularibus discernantur. Pueri non recipiantur infra quindecim annos. Post quintum decimum annum per triennium in custodia teneantur. Nullus monachus induatur camisiis, sed flammis tantum, nec utatur stivalibus attingentibus ultra genu.

(Clausulae hanc)

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani, septimo idus martii, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 9 martii 1207, pontif. anno x.

XLVIII.

Confirmatio bonorum, et privilegiorum concessio capitulo Ecclesiae Sancti Aniani Aurelianensis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam hanc sub protectione recipit Sedes Apostolica: — Eique bona omnia confirmat: — Privilegia nonnulla concedit canonicis. — Sacramenta a dioecesano recipienda præcipit. — Liberales omnes eis confirmat. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus decano Ecclesiae Sancti Aniani Aureliacensis, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris canonice substituendis, in perpetuum.

Cum omnium Ecclesiarum attentam curam et sollicitudinem ex iniuncto nobis a Deo apostolatus officio gerere debeamus, de illis tamen praecipue nos oportet esse sollicitos, quæ ad ius et proprietatem sanctae Romanae Ecclesiae specialius pertinere noscuntur, et de Apostolicae Sedis protectione ampliori devotione confidunt, et ne quorumlibet hominum in nobis, seu etiam dignitatibus temerariis ausibus atigentur, auctoritatis nostrae suffragio eas convenit pariter communiri.

Ideoque, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et ad exemplar felicitis recordationis Alexandri et Lucii prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum praefatam Sancti Aniani Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et praesentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesenti iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo pro-

(1) Ex Baluz. Epistola 93.

Exordium.

Ecclesiam hanc sub protectione recipit Sedes Apostolica.

Eique bona omnia confirmat.

Inter quæ decimas et oblationes vivorum et mortuorum.

Privilegia nonnulla concedit canonicis.

pitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus vocabulis exprimenda. Villam videlicet de Sentiliaco cum ecclesia, villam de Ruem cum ecclesia, villam de Tilliaco cum ecclesia, ecclesiam de Chalo et villam de Artenaio a bonae memoriae A., illustri Francorum regina, vobis commutatam pro villa de Chalo in ea libertate ac immunitate tenendam, in qua bonae memoriae L. quondam illustris Francorum rex, quemadmodum in eius scripto continetur authentico, eam noscitur habuisse. Medietatem quoque proventuum tam in minutis decimis, quam in oblationibus et omnibus beneficiis vivorum et mortuorum in praedicta Ecclesia de Chalo, iuxta quod vobis olim concessum est a bonae memoriae W., tunc Senonensi, postmodum vero Remensi archiepiscopo, Sanctae Sabinae cardinali, Apostolicae Sedis legato, et in eius scripto authentico redactum est; eo tamen tenore, quod si plures in eadem villa parochiales ecclesiae constructae fuerint, in omnibus quae ibidem surrexerint id iuris habeatis, quod in praedicta ecclesia habuisse noscimini et habere. Villam de Herbiliaco cum ecclesia et omnibus decimis et pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Aniani Veteris, quae Capella vocatur, et ecclesiam Sancti Germani infra muros civitatis. Quicquid habetis in villa de Centolio, et ecclesiam villae eiusdem. Quicquid habetis in villa de Fonteneio, et ecclesiam eiusdem villae cum decimis et aliis redditibus ad ius vestrum pertinentibus. Aquam Ligeris a muro veteris civitatis usque ad Sanctum Lupum, et molendina omnia quae in eadem aqua habetis cum piscationibus suis. Quicquid habetis ultra Ligerim et in Sologne. Quicquid habetis in Gastinesio. Villam de Berziaco, cum omnibus pertinentiis suis. Quicquid habetis apud Oscuras. Quicquid habetis in foresta quae Bolonia dicitur, et villam de Casellis. Quicquid pertinet

Bull. Rom. Vol. III

26

ad Maioriam de Iarria et villam de Seteis, molendina quoque quae in villis vestris de novo fecistis, et illud quod in loco, qui Domitiacum appellatur, habetis. In supradictis vero parochialibus ecclesiis, scilicet de Sentiliaco, de Ruem, de Tilliaco, de Fonteneio, de Centolio, de Herbiliaco et de Chalo, quas tenetis, presbyteros eligatis, et episcopis praesentetis: quibus si idonei fuerint, episcopi curam animarum absque venalitate committant, ut de plebis quidem cura eis respondeant, pro rebus vero temporalibus debitas vobis obedientias et consuetam subiectionem exhibeant. In reliquis vero duabus Ecclesiis, videlicet Sancti Aniani et Sancti Germani, ed ad servitium altaris Crucifixi ecclesiae Beati Aniani libere et absque alicuius contradictione et praesentatione, sicut hactenus, ita et deinceps liceat vobis substituere sacerdotes. Liceat etiam vobis in parochialibus ecclesiis vestris vacantibus, uti consuetum est, et ab antiquis hactenus temporibus observatum, sacerdotes ponere ad succursum; qui donec conveneritis in personas idoneas, quae institui debeant in eis, omnipotenti Deo famulentur. Ferias (1) praeterea in duabus solemnitatibus beati Aniani ad luminaria eiusdem ecclesiae concinnanda tam a bonae memoriae L., illustri rege Francorum, quam a Iohanne quondam Aurelianensi episcopo, vobis et Ecclesiae vestrae concessas, et scripti sui munimine roboratas (quemadmodum in eorum scriptis authenticis continetur), auctoritate apostolica confirmamus. Nihilominus praesenti decreto statuimus, ut duae praebendae quae antea deputatae fuerant officio Confrariae, ac tertia, quam ei provida pietate postmodum addidistis, et annuales canonicorum, quocumque modo praebendae mutantur, officio permaneant Confrariae. Vineas insuper, et omnia quae praefatae Con-

(1) Feriae, *nundinae, mercata*, ita dictae quia, ut plurimum, in sanctorum patronorum festivitatibus, vel ecclesiarum encaenis institutae. (n. r.)

fratiae collata sunt, vobis, et per vos ipsi Confrariae, prout communi assensu capituli statutum est, et scripto firmatam, Apostolicae Sedis munimine roboramus, et constitutionem illam ratam et inconvulsam futuris temporibus decernimus permanere. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, seu clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a dioecesano suscipietis episcopo; siquidem catholicus fuerit, et gratiam Apostolicae Sedis habuerit, et ea gratis, et absque pecunia vel exactione aliqua voluerit exhibere. Alioquin ad quemcumque malueritis antistitem recurratis, qui nostra fuit auctoritate, quod postulatur indulgeat. Praeterea omnes libertates, seu etiam immunitates ac regias consuetudines a Francorum regibus vobis, et Ecclesiae vestrae indultas, et scripti sui munimine roboratas, auctoritate apostolica confirmamus, et illibatas perpetuo statuimus permanere. Sancimus quoque, et praesenti decreto statuimus, ut nulli archiepiscopo vel episcopo, seu cuilibet personae commissam vobis Ecclesiam, vel vos aut clericos chori vestri, nisi Romano Pontifici, vel legato eius, aut etiam de speciali mandato Apostolicae Sedis excommunicare, seu a divinis officiis interdicere liceat. Visitationem vero vel procurationem nullus ab Ecclesia vestra nisi auctoritate Apostolicae Sedis praesumat exigere, cum ei nullo medio sit subiecta. Prohibemus insuper, ut nulli ecclesiasticae vel cuiuscumque ordinis personae fas sit indebitas exactiones Ecclesiis vestris aut capellis, vel sacerdotibus earum imponere.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, etc., usque usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicae auctoritate, et in praefatis Ecclesiis de Sentiliaco, de Ruem, de Tiliaco, de Fonteneio, de Centolio, de Chalo et de Herbiliaco dioecesanorum episcoporum canonica iu-

stitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, etc., usque subiaceat altioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, etc., usque in finem.

Datum Viterbii per manum Iohannis Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi cardinalis, sanctae Romanae Ecclesiae cancellarii, duodecimo kalendas augusti, indictione nona, incarnationis dominicae anno MCCVII, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno decimo.

Dat. die 24 iulii anno Domini 1207, pontif. anno x.

XLIX.

Poenae contra Paternos, eorumque fautores statulae (1).

SUMMARIUM

Haeretici saeculari curiae tradendi. — Quomodo puniendi. — Poenae contra eorum fautores, etc. — Sacramenta eis deneganda. — Et ecclesiastica sepultura. — Hoc statutum a potestatibus et consulibus iurandum. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, universis fidelibus nostris per patrimonium beati Petri apostoli constitutis.

Ad eliminandam omnino de patrimonio beati Petri haeticorum spurcitiam, servanda in perpetuum lege sancimus, ut quicumque haeticus, et maxime Paternus, in eo fuerit inventus, protinus capiatur, et tradatur saeculari curiae puniendus secundum legitimas sanctiones. Bona vero ipsius omnia publicentur, itaut de ipsis unam partem percipiat qui caeperit illum, alteram curia quae ipsum punierit, tertia vero deputetur ad constructionem murorum illius terrae ubi fuerit interceptus. Domus autem in qua haeticus fuerit receptatus funditus destruatur, nec quisquam eam reaedificare praesumat: sed fiat sordium receptaculum, quae fuit latibulum perfidorum. Credentes praeterea, et defensores ac fautores eorum quarta bonorum suorum parte multentur,

(1) Ex Baluz., Epist. 130.

Sacramenta a dioecesano recipienda praecipit.

Libertates omnes eis confirmat.

Clausulae

Haeretici saeculari curiae tradendi.

Quomodo puniendi.

Poenae contra eorum fautores, etc.

quae ad usum reipublicae deputetur, quod si vel hoc modo puniti, rursus in similem fuerint culpam prolapsi, de locis suis penitus expellantur, nec unquam revertantur ab illa, nisi de mandato Summi Pontificis, digna satisfactione praemissa. Proclamationes autem, aut appellationes huiusmodi personarum minime audiantur, nec quisquam eis in qualibet causa respondere cogatur, sed ipsi cogantur aliis respondere. Iudices autem, advocati et notarii nulli eorum suum impendant officium; alioquin eodem officio perpetuo sint privati. Clerici vero non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eleemosynas aut oblationes eorum accipiant; similiter hospitalarii ac templarii, et quilibet regulares; alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto Sedis Apostolicae speciali. Quicumque praeterea tales, videlicet credentes, fautores, receptatores et defensores haeticorum praesumpserint ecclesiasticae tradere sepulturae, usque ad satisfactionem idoneam anathematis gladio feriantur. Nullus talem admittatur ad testimonium, nec ad aliquod publicum officium, vel commune consilium assumatur. Et qui talem elegerit tanquam haeticorum fautor praedicta poena multetur. Statutum istud in Capitulari scribatur ad quod annuatim intrant potestates, consules, seu rectores; nec unquam removeatur ex illo, ut semper iurent ipsum statutum se firmiter servaturos. Et quicumque contempserit aut neglexerit illud servare, depositus a regimine, centum librarum poenam incurrat solvendam cuicumque Summus Pontifex iusserit assignari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Sacramenta eis deneganda.

Et ecclesiastica sepultura.

Hoc statutum a potestatibus et consulibus iurandum.

Clausulae.

Datum Viterbii nono kalendas octobris, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 23 septembris anno Domini 1207, pontif. anno x.

L.

Rescindit leges omnes in ecclesiasticos contra canones a laicis latis (1).

SUMMARIUM

Iniquas constitutiones a laicis in ecclesiasticos latis, cassat et irritas habet.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, universis tam clericis, quam laicis in patrimonio beati Petri apostoli constitutis.

Cum ex officii nostri debito tenemur tam clericis, quam laicis paterna sollicitudine providere, ne contingat istos, aut illos iniuriam perpeti, vel iniuriam perpetrare, constitutiones iniquas contra leges et canones a laicis promulgatas, aut etiam promulgandas adversus Ecclesias, seu viros ecclesiasticos, non solum spirituali, sed etiam temporali auctoritate damnamus penitus, et cassamus, sub debito fidelitatis, et interminatione anathematis inhibentes, ne constitutiones huiusmodi nequiter observare praesumant, nos enim quicquid earum occasione contra Ecclesias vel personas ecclesiasticas fuerit attentatum decernimus irritum et inane, non obstante aliquo iuramento, quod super earum observatione praestitum esse dicatur, cum illud tanquam illicitum non debeat observari. Iudicibus autem et rebellionibus inhibemus ne secundum huiusmodi constitutiones damnatas suum praesumant officium exercere, si officii sui cupiunt periculum evitare.

Datum Viterbii per manum Iohannis Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi cardinalis, sanctae Romanae Ecclesiae can-

(1) Ex Baluz., Epist. 131.

Iniquas constitutiones a laicis in ecclesiasticos latis, cassat et irritas habet.

cellarii, nono kalendas octobris, incarnationis dominicae anno MCCVII, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno decimo.

Dat. die 23 septembris 1207, pontif. anno x.

LI.

Viterbiensi Ecclesiae in cathedralem erectae ius asseritur supra Centumcellensem et Bledanensem dioeceses (1).

SUMMARIUM

Viterbium episcopatu insignitum a Coelestino PP. — Eius ius in Centumcellas et Bledanum. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, clero, et populo Viterbiensi.

Viterbium episcopatu insignitum a Coelestino PP.

Eius ius in Centumcellas et Bledanum.

Clausulae

Ex privilegio felicitis memoriae C. Papae praedecessoris nostri cognovimus evidenter quod ipse fidem et devotionem vestram attendens, de communi fratrum suorum consilio Viterbiense oppidum honorabili civitatis nomine insignivit, et pontificalis cathedrae dignitate donavit auctoritate statuens apostolica, ut Viterbiensis Ecclesia cum Tuscanensi, Centumcellensi, atque Bledanensi pontificalem obtineret deinceps dignitatem. Nos autem, qui fidem et devotionem vestram ipsa praesentia corporali certius sumus experti, beneficium principale plenius interpretari volentes, illam Viterbiensi sedi erga Centumcellensem et Bledanensem dioeceses honorificentiam confirmamus, quam circa ipsas Tuscanensis sedes dignoscitur hactenus habuisse, cui Viterbiensis Ecclesia specialiter est unita. Statu tamen illarum sedium, Centumcellensis videlicet et Bledanensis, in suo iure manente.

Nulli ergo etc. hanc paginam nostrae interpretationis et confirmationis etc. Si quis autem etc.

Datum Viterbii quarto idus octobris, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 12 octobris 1207, pontif. anno x.

(1) Ex Baluz., Epist. 139.

LII.

Petri regis Aragonum cessionem pro libertate electionum episcopaliū confirmat (1).

SUMMARIUM

Regis Aragonum diploma pro libertate electionum. — Ratum habetur. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, archiepiscopis et episcopis et aliis Ecclesiarum praelatis, et universis clericis in regno Aragoniae constitutis.

Solet annuere etc., usque impertiri. In litteris siquidem char. in C. fil. n. Petri illustris regis Aragonum sic de verbo ad verbum perspeximus contineri. Petrus Dei gratia rex Aragonen., comes Barchinonen., et dominus Montis Pessulani, venerabilibus in Christo Terraconen. archiepiscopo, et universis episcopis, abbatibus, caeterisque Ecclesiarum praelatis, et eorum conventibus in regno et dominio nostro constitutis aeternam in Domino salutem. Regi regum per quem reges regnant, reverentiam debitam exhibentes, et sponsae eius, sanctae videlicet Ecclesiae, integram facultatem conservare volentes, pessimam consuetudinem a nobis hactenus observatam, qua electionem praelatorum sine nostro consilio et assensu procedere non permittebamus, amore Dei et sanctae Ecclesiae, et pro remedio animae nostrae, et parentum nostrorum relaxamus, vobisque et universis successoribus vestris et conventibus in omni iurisdictione nostra constitutis liberam eligendi facultatem per nos et per omnes successores nostros, assensu regio minime requisito, in perpetuum indulgemus, hoc solum nobis et successoribus nostris reservantes, ut libere et canonice electus in signum regiae fidelitatis nobis, et successoribus nostris debeat praesentari. Nos igitur devotionem regiam in Domino commendantes et ap-

Regis Aragonum diploma pro libertate electionum.

Ratum habetur.

(1) Ex Baluz., Epist. 144.

probantes in hac parte statutum ipsius, illud auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communitimus.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Corneti tertio kal. novembris, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno decimo.

Dat. die 30 octobris 1207, pontif. anno x.

LIII.

Indicatur anniversaria statio in ecclesia Sancti Spiritus in Saxia cum indulgentiarum et privilegiorum concessione (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Statio apud S. Spiritum in Saxia. — Huius hospitalis dignitas. — Effigies Christi e Vaticano huc transferenda. — Eleemosyna ei ab Innocentio tributa. — Pontifex huic interest stationi cum cardinalibus. — De hac pia institutione servanda.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, rectori et fratribus Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia.

Proemium.

Ad commemorandas nuptias salutes, quae in conversione peccatoris moraliter celebrantur inter Spiritum hominis et gratiam Conditoris, ex quibus affectus, et actiones tamquam filii ac filiae generantur, dominica prima post octavas Epiphaniae, quando illud legitur Evangelium quod Iesus cum discipulis suis in Cana Galileae, ubi Mater ipsius erat, invitatus ad nuptias, aquam convertit in vinum, solemnem apud hospitale vestrum instituimus stationem, in quo vos ex institutione nostra divino estis obsequio

Statio apud S. Spiritum in Saxia.

(1) Ex Baluz., Epist. 179.

mancipati, ea potissimum ratione, quod in illis nuptiis sex hydrae secundum purificationem iudaeorum fuisse narrantur. Et quidem in hoc hospitali, tanquam in Cana Galileae, loco videlicet ubi zelus est transmigrandi de vitiis ad virtutes, posita sunt sex hydrae, idest, sex opera misericordiae instituta, quae sunt pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, et incarcerationum adire, apud purificationem utique iudaeorum, ut per illa videlicet confitentes a vitiis expientur. Istae vero sex hydrae usque ad summum implentur, quando illa sex opera misericordiae ad perfectum usque geruntur, et ex aqua fit vinum, cum ex merito eleemosynae vis accenditur caritatis. Quia vero Iesus cum discipulis suis ad has nuptias in Cana Galileae, ubi Mater eius erat, legitur invitatus, ideo rationabiliter instituimus, ut effigies Iesu Christi a Beati Petri basilica per eiusdem canonicos ad dictum hospitale ubi memoria gloriosissimae Matris eius recolitur, infra capsam ex auro et argento et lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabricatam venerabiliter deportetur, fidelibus populis, qui ad has nuptias celebrandas devote convenerint, desiderabiliter ostendenda. Ut autem nos, qui Domino revelante venerandum aliis aperuimus sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis praebeamus exemplum, concedimus, statuimus et iubemus, ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus, et trecentis personis intus degentibus, decem et septem librae usualis monetae, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne, ab eleemosynario Summi Pontificis annuatim vobis in perpetuum tribuantur, et canonicis supradictis, qui praescriptam effigiem Salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duodecim nummi, et cereus unius librae, qui deferatur accensus, de oblationibus confessionis beati Petri prae-

Huius hospitalis dignitas.

Effigies Christi e Vaticano huc transferenda.

Eleemosyna ei ab Innocentio tributa.

Pontifex hanc
interest stationi
cum cardinali-
bus.

De hac pia in-
stitutione ser-
vanda.

stentur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit ex ore Dei, debet huic stationi Romanus Pontifex cum suis cardinalibus interesse, ut et missarum solemnitas ibi celebretur, et exhortatorium faciat de hac celebritate sermonem, neve fidelis populus famelicus ab his nuptiis revertatur, praeter materiale et doctrinale, spirituale quoque sibi cibum impendat, remissionem unius anni de iniunctis sibi poenitentibus indulgendo. Monemus igitur et obsecramus successores nostros per Iesum Christum, qui venturus est indicare vivos et mortuos, ut hanc institutionem, quae ipso teste, de pietatis fonte processit, faciant inviolabiliter observari, sub attestatione divini iudicii prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et inssionis infringere etc. Si quis autem etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum tertio nonas ianuarii, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 3 ianuarii 1208, pontif. anno x.

LIV.

Confirmantur privilegia Ecclesiae Trecensi concessa per regem Francorum (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Philippus rex benefic. collationes episcopo restituit. — Eiusdem regis diploma. — Bona Trecensi Ecclesiae data. — Exemptio a subiectione comitis Trecen. — Aliae concessionis. — Haec omnia confirmat Pontifex.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Herveo Trecensi episcopo.

Proemium. Solet annuere etc.; ex litteris siquidem fraternitatis tuae intelleximus evidenter

(1) Ex Baluz., Epist. 216.

quod licet inter te, ac charissimum in Christo filium nostrum Philippum Francorum regem illustrem occasione quorundam archidiaconatum et praebendarum, quas quibusdam clericis idem rex Ecclesia tua vacante concesserat, emerit scrupulus quaestionis, eodem rege firmiter asserente donationes praebendarum ad se, ipsa Ecclesia vacante, spectare; idem tamen rex postmodum ius tuum et libertatem Ecclesiae recognoscens, regia benignitate concessit, ut archidiaconatus, praebendae, ac alia beneficia, quae ibidem vacare contigerit, Ecclesia ipsa pastoris officio destituta, donationi substituendi Pontificis de caetero reserventur, statuens nihilominus, ut de beneficiis, quae nuper sede vacante concesserat, tuam faceres voluntatem libere profitendo se in ipsis nihil iuris penitus habuisse. Possessiones insuper, et quaedam alia tam tibi, quam tuis successoribus ibidem rex auctoritate regia confirmavit; sicut haec omnia in privilegio praefati regis plenius perspeximus contineri. Cuius tenorem de verbo ad verbum praesentibus litteris duximus inserendum.

Philippus rex
benefic. colla-
tiones episcopo
restituit.

Eiusdem regis
diploma.

Bona Trecensi
Ecclesiae data.

In nomine Sanctae et Individuae Trinitatis. Amen. Philippus Dei gratia rex Francorum. Noverint universi praesentes pariter et futuri quod charissimus quondam genitor noster Ludovicus Matthaeo, tunc temporis Trecensi episcopo, eiusque successoribus, quae subter annexa sunt in perpetuum concessit, et confirmavit, videlicet villam, quae dicitur Sanctus Leo cum appendiciis suis, et quicquid iuris idem episcopus habebat in villa, quae dicitur Avenz, quicquid iuris habebat in villa, quae dicitur Lanes, quicquid iuris habebat in villa, quae dicitur Angularia, et insulam, quae iuxta eam sita est in flumine Alba: villam, quae dicitur Aquis cum appendiciis suis, in ea libertate, ipsi Trecensi episcopo a dominis de villa Mauri concessa est, videlicet ut cum Trecensem Ecclesiam suo antistite va-

Exemptio a
subiectione co-
mitis Trecen.

Aliae conces-
siones.

care contigerit, domini villae Mauri, vel ministri eorum de rebus episcopi, vel suorum hominum iurisdictionis eiusdem villae nihil accipient, sed usibus et dispositioni eius, qui illic fuerit subrogandus antistes in sua incolumitate omnia conserventur. Quicquid etiam idem episcopus habebat in villa quae dicitur Gmmerium, et in villa nuncupata Summus Fons, cum iure et libertate quam in eisdem locis habuerunt antecessores sui. Praeterea libertatem sibi, et Ecclesiae suae a bonae memoriae comite Hugone concessam, scilicet, ut qui ab eodem episcopo servientes aliquod publicum officium obtinuerint, ab omni iustitia et exactione comitum Trecensium, ac suorum ministerialium, quamdiu officium ipsum habuerint, liberi sint, et immunes. Adiecit etiam bonae memoriae supradictus genitor noster, ut domus episcopales et curtes cum omnibus in eis contentis in obitu episcoporum illam libertatem obtineant, quam comes Henricus ei concessisse et confirmasse dignoscitur. Ad haec unum modium frumenti quem idem comes Henricus, ei de molendinis, quae sub Turre sita sunt pro hominibus apud curtes Insulae habitantibus dedit in vigilia Omnium Sanctorum annuatim persolvendum, et unum sextarium frumenti in novis molendinis iuxta Ecclesiam Sancti Quintini pro censu quem debet paganus de Tusio. Furnum quoque in burgo episcopi in ea integritate libertatis, quam ei memoratus comes Henricus concessit, et scripto suo roboravit. Centum etiam solidos quos idem comes Henricus dedit matriculariis Ecclesiae Sancti Petri in Theloneo suo Trecensi singulis annis persolvendos. Graugiam quoque Villae Cestini cum appendiciis suis, quae acquisivit et acquirere posset. Praeterea honorem (1) de Meriaco cum casamentis, terris cultis et incultis, fluviiis, aquis, aquarumve decursibus, pratis, pa-

(1) Honores, passim, ut hic, pro feudis in chartis undecimi et seqq. saeculorum usurpantur. (H. T.)

scuis et nemoribus, servis et ancillis, sicut antecessores eius ab ipso genitore nostro et suis antecessoribus habuerunt. Casamenta etiam quae domini de Triagnello, castrum videlicet de Venesiaco, cum aliis, quae ab Ecclesia Trecensi habent. Casamenta etiam, quae Guido de Domniperta, et Hugo de Planceo hactenus ab Ecclesia Trecensi tenuerunt. Casamenta etiam, quae vicecomes Senonensis, et dominus de Chasceneio apud molendinum Leonis tenent. Casamentum quod Odo de Avelleio ab Ecclesia Trecensi tenet. Nihilominus etiam casamentum quod vicecomes Sancti Florentini ab Ecclesia Trecensi habet, cum aliis omnibus, quae hactenus Ecclesia Trecensis habuisse dignoscitur. Nos igitur praedicta omnia, sicut in privilegio patris nostri continentur, confirmamus. Praeterea de donatione praebendarum quae vacarunt in Ecclesia Beati Petri Trecensis, vacante sede illa, quia non inveniebamus aliquem qui vidisset quod non eas dedissemus, aut quod genitor noster pie recordationis rex Ludovicus ipsas tempore vacantis sedis vacantes dedisset, et quia etiam ex assertionem plurium audivimus quod praebendae, archidiaconatus et alia beneficia tempore illo vacantia futuro reservarentur episcopo Trecensi ad conferendum quibus vellet, concedimus dilecto nostro Herveo Trecensi episcopo, ut ea conferat, et donationem illorum habeat tam ipse, quam successores eius episcopi Trecenses. Concedimus autem eidem episcopo, ut de donationibus quas super iis fecimus, suam faciat voluntatem, utpote qui nihil iuris in huiusmodi donationibus habeamus. Ut autem praedicta omnia perpetuum robur obtineant, sigilli nostri auctoritate, et regii nominis caractere inferius annotato praesentem paginam confirmamus.

Actum apud Sanctum Germanum in Loia anno incarnationis Domini millesimo ducentesimo septimo, astantibus

in palatio nostro quorum omnia supposita sunt et signa: Dapifero nullo. S. Guidonis buticularii. S. Matthaei camerarii. S. Droconis constabularii. Datum vacante cancellaria.

haec omnia confirmat Pontifex.

Nos igitur devotionem regiam propter hoc in Domino commendantes, et tam concessionem, quam constitutionem et confirmationem approbantes ipsius, eadem auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti pagina communi-

mus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis, constitutionis et confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani septimo idus februarii anno millesimo ducentesimo septimo, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno decimo.

Dat. die 7 februarii anno Domini 1208, pontif. anno x.

LV.

Censurae contra interfectores Petri de Castro Novo, qui fuerat delegatus a Sede Apostolica in provinciam contra Albigenses; deque modo servando contra eosdem haereticos (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Albigenses grassantur in provincia. — Illuc a Pontifice missus Petrus de Castro-Novo. — Comitatus Tolosani fraude deceptus. — Delegatus apostolicus comes parat insidias. — Ab eius satellitibus occisus Petrus de Castro-Novo. — Comitatus eiusque fautores in hoc scelere excommunicari mandat. — Praemia vero eis promittenda, qui contra haereticos insurrexerint. — Subditos vero comitis a iuramento fidelitatis absolvendos. — Quae ab eo poenitentiae signa danda sint, ut absolvatur. — De obedientia et auxilio legatis apostolicis dando.

(1) Ex Baluz. et Raynaldo.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Narbonensi, Arelatensi, Ebrodunensi, Aquensi et Viennensi archiepiscopis, eorumque suffraganeis.

Ne nos eius tangeret increpatio, qui per hominis pigri agrum et vineam viri stulti pertransiens, quod totam urticae repleverint exprobravit, primo quasi mane nostrae promotionis, ac deinde per ordinem evangelicae vicis exivimus, ut in dominicam vineam nostrae culturae commissam operarios mitteremus. Attendentes ergo iamdudum quod in provincia nimis creverant plantaria vitiorum, ne spuria vitulamina radices mitterent altiores, viros illuc idoneos destinavimus, qui de vinea Domini Sabaoth avellerent inutilia et utilia propagarent, capientes vulpeculas quae moliantur ipsam vineam demoliri. Ipsi vero profecti repererunt ibi, secundum Apostoli verbum, homines pestilentes, qui doctrinam sanam minime substinebant, sed ad sua potius desideria magistros coacervabant erroris. Propter quod nuntios veritatis suis esse contrarios operibus arbitrati, usque adeo saevierunt in illos, ut ipsos proculdubio videatur praenuntia Salvatoris conquaestio tetigisse dicentis: Ecce ego mitto ad vos sapientes et scribas, et ex eis occiditis etc. (1) Sane rem audivimus detestabilem et in communem luctum generalis Ecclesiae deducendam, quod cum sanctae memoriae frater Petrus de Castro Novo monachus et sacerdos, vir inter viros utique virtuosos vita, scientia et fama praeclarus, ad evangelizandum pacem et astruendam fidem in eandem provinciam, et a nobis cum aliis destinatus, in commissio sibi ministerio laudabiliter profecisset et proficere non cessaret, quippe qui plene in schola Christi didicerat quod doceret, et eum qui secundum doctrinam est fidelem obtinendo sermonem, in sana poterat exhortari doctrina et contradicentes revincere, paratus semper omni poscenti reddere rationem,

(1) Matth. xxiii, 34.

Prooemium.

Albigenses grassantur in provincia.

Illuc a Pontifice missus Petrus de Castro-Novo.

utpote vir in fide catholicus, in lege peritus, et in sermone facundus, concitavit adversus eum diabolus ministrum suum comitem Tholosanum, qui cum pro multis et magnis excessibus, quos in Ecclesiam commiserat et in Deum, saepe censuram ecclesiasticam incurrisset, et saepe, sicut homo versipellis et callidus, lubricus et inconstans, plenitudine simulata fuerit absolutus, tandem odium continere non praevalens quod conceperat contra ipsum ex eo quod non erat in eius ore verbum Domini alligatum ad faciendam vindictam in nationibus et increpationes in populis, ac eo fortius in eodem quo magis pro maioribus erat ipse facinoribus increpandus, tam eum, quam collegam ipsius Apostolicae Sedis legatos ad villam Sancti Aegidii convocavit, promittens super cunctis quibus impetebatur capitulis satisfactionem plenariam exhibere. Cum autem convenientibus illis in villa praedicta praefatus comes salutaria monita sibi facta modo velut verax et facilis promitteret se facturum, et modo velut fallax et durus ea prorsus efficere recusaret, volentibus illis demum ab eadem villa recedere, mortem est publice comminatus, dicens quod quocumque vel per terram diverterent vel per aquam, vigilanter eorum observaret egressum; et confestim, factis dicta compensans, complices suos ad exquisitas insidias destinavit. Cumque nec ad preces dilecti filii abbatis Sancti Aegidii, nec ad instantiam consulum et burgensium furoris sui mitigari vesania potuisset, ipsi eos, invito comite nimiumque dolente, cum armatae manus praesidio prope ripam Rhodani deduxerunt ubi nocte quieverunt instante, quibusdam eiusdem comitis satellitibus ipsis prorsus ignotis hospitantibus cum eisdem, qui sicut apparuit in effectu sanguinem inquirebant ipsorum. In crastinum itaque mane facto, et missa celebrata de more, cum innocui Christi milites ad transitum

Comitis Tolosani fraude deceptus.

Delegatus apostolicus comes parat insidias.

fluminis se pararent, unus de praedictis Sathanae satellitibus lanceam suam vibrans, praenominatum Petrum, supra Christum petram immobili firmitate fundatum, tantae proditionis incautum, inter costas posterius vulneravit, qui pius in impium respiciens percussorem, et Christi magistri sui cum beato Stephano secutus exemplum, dixit ad ipsum: Deus tibi dimittat, quia ego dimitto, pietatis et patientiae tantae verbum saepius repetendo. Deinde sic transfixus, acerbitate illati vulneris spe coelestium est oblitus, et in instanti suae pretiosae mortis articulo cum ministerii sui sociis quae fidem promoverint et pacem non desinens ordinare, post multas demum orationes in Christo feliciter obdormivit. Qui profecto cum ob fidem et pacem, quibus nulla prorsus est causa laudabilior ad martyrium sanguinem suum fuderit, claris iam, ut credimus, miraculis coruscasset, nisi hoc illorum incredulitas impediret, de quorum similibus in Evangelio legitur quod Iesus non faciebat ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum: quia quamquam linguae non fidelibus, sed infidelibus sint in signum, Salvator tamen praesentatus Herodi, qui, teste Luca, valde gavisus est viso ipso, pro eo quod signum aliquod videre fieri ab ipso sperabat, et facere dedignatus est signum et reddere interroganti responsum, sciens quod in operatione signorum non credulitatis inductio, sed vanitatis illum admiratio delectabat. Licet autem illa prava et perversa generatio non sit digna, ut tam cito, sicut forsitan ipsa quaerit, de suo sibi martyre detur signum, expedisse tamen credimus ei, ut unus iste pro ipsa, ne tota pereat, moreretur, quae contagio haereticae pravitate infecta per interpellantem occisi sanguinem a suo melius revocetur errore, quam vivus eam potuerit revocare. Hoc est enim vetus artificium Iesu Christi, hoc miraculosum ingenium Salvatoris, ut cum in suis victus esse putatur,

Ab eius satellitibus occisus Petrus de Castro-Novo.

(1) Legendum forsitan poenitudine.

Bull. Rom. Vol. III.

27

tunc vincat fortius in eisdem, et ea virtute qua ipse mortem moriendo destruxit, a superatis interdum famulis suis superatores eorum faciat superari. Nisi enim granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet: cum autem mortuum fuerit, plurimum fructum affert. Sperantes igitur quod de morte huius foecundissimi grani multus sit fructus in Christi Ecclesia proventurus, cum profecto sit dure culpabilis et culpabiliter durus, cuius animam ipsius gladius non pertransit, neque unquam penitus desperantes quin utilitas tanta debeat in sanguine suo esse, quod suae sanctae praedicationis initiis circa memoratam provinciam pro qua ipse in corruptionem descendit, optata Deus tribuat incrementa, fraternitatem vestram monemus attentius et propensius exhortamur per Spiritum Sanctum in virtute obedientiae districte praecipiendo mandantes, quatenus verbum pacis et fidei seminatum ab eo vestrae praedicationis irriguis coalescere facientes, et ad expugnandam haeticam pravitatem ac fidem catholicam confirmandam, extirpando vitia et seminando virtutes, indefessae studio sedulitatis instantes, iamdictum Dei famuli occisorem, et universos, quorum ope vel opera, consilio vel favore, tantum facinus perpetravit; receptatores quoque, vel defensores ipsius ex parte omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti, auctoritate quoque beatorum Petri et Pauli apostolorum eius ac nostra excommunicatos et anathematizatos per universas vestras dioeceses nuntietis, et omnia loca prorsus ad quae ipsi vel aliquis eorum devenerint, praesentibus eis interdicto faciatis ecclesiastico subiacere singulis diebus dominicis et festivis, pulsatis campanis, et candelis accensis, donec ad Sedem Apostolicam accedentes per satisfactionem condignam mereantur absolvi, sententiam huiusmodi solemniter innovantes. Illis autem qui orthodoxae fidei zelo succensi ad vindi-

candum sanguinem iustum, qui de terra clamare non cessat ad coelum, donec ad confundendum subversos et subversores de coelo descendat ad terram Dominus ultionum, viriliter se accinxerint adversus huiusmodi pestilentes, qui simul in unum et pacem et veritatem impugnant, suorum remissionem peccaminum a Deo, eiusque vicario secure promittatis indultam, ut eis labor huiusmodi ad operis satisfactionem sufficiat super illis offensis, pro quibus cordis contritionem et oris confessionem veram obtulerint vero Deo. Huiusmodi siquidem pestilentes non tantum iam nostra diripere, sed nos perimere moliantur; nec solum ad perimendum animas linguas acuunt, verum etiam ad perdendum corpora manus extendunt, perversores animarum effecti et corporum peremptores. Licet autem praefatus comes pro multis et magnis flagitiis, quae longum esset per singula enarrare, iamdudum sit anathematis mucrone percussus, quia tamen certis iudiciis mortis sancti viri praesumitur esse reus, non solum ex eo quod publice comminatus est ei mortem et insidias paravit eidem, verum etiam ex eo quod, sicut asseritur, occisorem ipsius in multam familiaritatem admisit et magnis donis remuneravit eundem, ut de caeteris praesumptionibus taceamus, quae nobis plenius innotescunt, ob hanc quoque causam anathematizatum eum publice nuntietis. Et cum iuxta sanctorum Patrum canonicas sanctiones ei, qui Deo fidem non servat, fides servanda non sit, a communione fidelium segregato, utpote qui vitandus est potius quam fovendus, omnes qui dicto comiti fidelitatis seu societatis aut foederis huiusmodi iuramento tenentur astricti, auctoritate apostolica denunciatis, ab eo interim absolutos, et cuilibet catholico viro licere, salvo iure domini principalis, non solum persequi personam eiusdem, verum etiam occupare ac detinere terram ipsius, illo praesertim obtentu, quod ab

Praemia vero eis promittenda, qui contra haereticos insurrexerint.

Subditos vero comitis a iuramento fidelitatis absolvendos

Quae ab eo poenitentiae signa danda sint, ut absolatur.

De obedientia et auxilio legatis apostolicis dando.

haerese per suam prudentiam fortiter expietur, qua per illius nequitiam fuit hactenus turpiter maculata: quia dignum est, ut manus omnium contra ipsum insurgant cuius manus exiit contra omnes. Quod si nec sic vexatio sibi dederit intellectum, manus nostras in eum curabimus fortius aggravare. Si quando vero satisfactionem promiserit exhibere, procul dubio ipsum haec poenitentiae suae signa praemittere oportebit, ut de toto penitus posse suo depellat pravitatis haereticae sectatores, et se paci satagat conciliare fraternae, cum principaliter propter culpam quam in utroque noscitur commisisse, in eum ecclesiastica fuerit prolata censura: quamquam si suas Dominus iniquitates voluerit observare, vix possit congrue satisfacere, non tantummodo pro seipso, sed pro alia multitudine quam in laqueum damnationis induxit. Quia vero secundum sententiam Veritatis timendi non sunt qui corpus occidunt, sed qui potest corpus et animam mittere in gehennam, confidimus et speramus in eo, qui ut a fidelibus suis timorem mortis auferret, mortuus, die tertia resurrexit, quod praefati hominis Dei mors venerabili fratri nostro Conseranensi episcopo et dilecto filio abbati Cisterciensi Apostolicae Sedis legatis, aliisque orthodoxae fidei sectatoribus non solum timorem non inculcet, sed accendat amorem, ut eius exemplo qui vitam aeternam temporali morte feliciter est mercatus, animas suas in tam glorioso certamine, si necesse fuerit, pro Christo ponere non formident. Unde consulimus et monemus preces praeceptis et praecepta precibus inculcantes, quatenus legatorum ipsorum salubribus monitis et mandatis efficaciter intendentes, tamquam strenue commilitones assistatis eisdem in omnibus quae propter hoc vobis duxerint iniungenda.

Scientes quod sententiam quam ipsi, non solum in rebelles, sed etiam in desides, promulgaverint, nos ratam haberi praecipimus et inviolabiliter observari.

Datum Laterani octavo idus martii, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 8 martii 1208, pontif. anno xi.

LVI.

Civibus Soranis libertates et antiquas confirmat laudabiles consuetudines (1).

SUMMARIUM

Soranis civibus libertates et laudabiles consuetudines confirmat.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, civibus Soranis.

Ad ubera sacrosanctae Romanae Ecclesiae matris vestrae tamquam devoti filii recurrentes, ipsius vos decet dulci lacte nutriri, ut qui hactenus, novercante fortuna, onus portastis indebitae servitutis, nunc opitulante gratia solamen inveniatis solitae libertatis. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, rationabiles libertates, honos usus, et consuetudines approbatas, quas a tempore illustris regis Rogerii usque ad obitum Willelmi regum Siciliae habuistis, vobis paterna benignitate concedimus, et auctoritate apostolica confirmamus, ut illis licenter utamini, fidem nobis integram observando.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis et confirmationis etc. Si quis autem etc.

Datum Laterani duodecimo kalendas maii, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 20 aprilis 1208, pontif. anno xi.

(1) Ex Baluz., lib. xi, Epist. 66.

LVII.

Approbat concordiam quamdam inter Salzburgensem archiepiscopum et capitulum Gurgense initam super modo eligendi episcopum Gurgensem (1).

SUMMARIUM

Capit. Gurg. adindicari sibi petit episcopi sui electionem. — Rationes ex parte Salzburgen. archiepiscopi productae. — Utriusque partis momenta examini subiecta. — Dies archiepiscopo dicta. — Ad Sedem Apostolicam non accedit. — Aliae rationes. — Quae proposuerit pars adversa: — Quibus respondetur. — Causa delegata ante duos cardinales de mandato Pontificis: — Qui testes recipientes utrique productos, nec valentes amicabilem compositionem adducere, omnia ad Pontificem remiserunt. — Iussu PP. compositio fit inter partes. — Eius observantia iniungitur Salzburgensi. — Confirmatur ab Innocentio. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, decano et canonicis Gurgensibus.

Turbulentissimam quaestionem et plurimum intricatam super electione Pontificis in vestra Ecclesia facienda inter vos et Salzburgensem Ecclesiam temporibus bonae memoriae Alexandri et Lucii praedecessorum nostrorum non sine magnis expensis et gravibus laboribus agitatam nostris quoque temporibus contigit suscitari, parte vestra firmiter asserente, quod libertas eligendi vobis pontificem ad vos tam de iure communi, quam antiqua consuetudine ac speciali privilegio competeat. Unde procurator vester postulavit a nobis, ut faceremus vos pacifica libertatis ipsius possessione gaudere, partem alteram compellendo a vestra super hoc indebita molestatione cessare. Cui cum ex altera parte quaedam obiceretur sententia, quae super hoc pro Salzburgensi dicebatur Ecclesia promulgata, idem procurator asseruit nullam penitus super hoc sententiam fuisse

(1) Ex Baluz., lib. xi, Epist. 99.

prolatam. Verum exhibitis nobis quibusdam litteris bonae memoriae Frisingensis episcopi et abbatis Sanctae Crucis, quae videbantur latam ab ipsis dictam sententiam continere, idem proposuit subsequenter, quod cum dicti episcopus et abbas non fuerint ordinarii iudices, nec constaret quod fuerint arbitri communiter electi a partibus, vel iudices a Sede Apostolica delegati, quod statuerant, robur habere non poterat firmitatis, contendens vos hactenus libere vobis pontificem elegisse. Quem usum sufficienter se asseruit probaturum. Cumque fuisset ei ex adverso responsum, praedictos iudices ex delegatione iam dicti Alexandri Papae tertii praedecessoris nostri habuisse auctoritatem negotium terminandi super eligendi usu, et commissione ipsa venerabilibus fratribus nostris Brixinensi, Frisingensi, et Tergestino episcopis, receptionem testium quos alterutra partium vellet producere duximus committendam. Partibus autem postea in nostra praesentia constitutis, et attestaciones super illis duobus articulis offerentibus nobis clausas, procurator vester fuit in iudicio protestatus quod non credebatur super hoc sententiam latam fuisse, et si forte fuisset lata, per metum utique fuerat contra vestram Ecclesiam iudicatum, quem ad nos secreto vocavimus, et de metus inquisivimus qualitate. Sed cum nobis metum huiusmodi expressisset qui sufficienter probatus minime videbatur auferre adminiculum parti vestrae, ac se nolle probare alium fateretur, postulans inducias ad metum quem expresserat comprobandum, nos ad concordiam intendentes, tam sibi, quam procuratori partis alterius consulimus, ut adventum venerabilis fratris nostri Salzburgensis archiepiscopi expectarent, qui venturus tunc temporis ad Sedem Apostolicam sperabatur. Qui cum nequaquam venisset diutius expectatus, et quidam ex vobis interim ad vestram Ecclesiam accessissent, secum quosdam testes redeuntes duxe-

Utriusque partis momenta examini subiecta.

Dies archiepiscopo dicta.

Ad Sedem Apostolicam non accedit.

runt, per quos alium metum, scilicet quod per comitem Palatinum et germanos Salzburgensis archiepiscopi, qui tunc erat, compulsi fuerant contra se Gurgenses canonici confiteri, praedictus probare voluit procurator, tunc demum confitens sententiam latam fuisse, proponens, quod cum in iure civili habeatur expressum, quia quod vi metusve causa gestum est, praetor nullo tempore ratum habeat, nec illo tempore rata debebat haberi sententia, quae occasione metus lata fuerat a iudicibus memoratis, ad hoc idem probandum quasdam alias rationes inducens. Idem praeterea procurator obtulit iuramentum quod de novo in suam notitiam devenerat talis metus. Quare audiri debebat illa consimili ratione, quod si quisquam tempore contradicti matrimonii praesens fuit, nec tunc aliquid proposuit contra ipsum, et illud vellet processu temporis accusare, ac consanguinitatem inter contrahentes existere iuraverit se postea didicisse, auditur accusans. Item ex variatione huiusmodi proponebat vestram Ecclesiam non debere periculum sustinere, quia nonnunquam praetor variantem admittit, nec mutantis consilium aspernatur. Ad haec proposuit pars adversa quod bonae memoriae G. Salzburgensis archiepiscopus de conniventia et consensu tam Apostolicae Sedis, quam imperatoriae celsitudinis in quadam parte suae dioecesis Gurgensem episcopatum creavit, constituens, ut Gurgensis episcopus tam in spiritualibus, quam etiam temporalibus Salzburgensis archiepiscopi perpetuus foret vicarius. Unde cum electio vicarii, sicut et vice-domini, ad eum solummodo de iure pertineat, cuius vicarius efficitur, aut etiam vice-dominus, profecto Gurgensem episcopum asserebat ratione patronatus, et vicariae Salzburgensi fore archiepiscopo eligendum, adiciens quod procurator ipse audiri aliquatenus non debebat multiplici ratione, tum quia confessus fuerat quod

Aliae rationes.

metu alium proponere non volebat, tum quia cum a principio latam sententiam negavisset, per fraudem postmodum contrarium est confessus, tum etiam quia confessus fuerat vos Salzburgensi archiepiscopo in talibus obedientiam praestitisse post sententiam memoratam, per quae praesumebatur vos eandem sententiam approbare. Proposuit insuper quod postquam vos praefato Lucio tertio praedecessori nostro de ipsa sententia querimoniam obtulistis, ab eo fuit eadem sententia confirmata, quodque vos sponte per multos annos sententiae parvultis eidem. Quas rationes pars vestra responsionibus diversis, elidens adiunxit, quod post translationem archiepiscopi memorati ad Ecclesiam Maguntinam Ecclesia vestra supradicto praedecessori nostro Lucio Papae, quando potuit reclamare super violentia, exposuit quaestionem: sed ipse, sicut in privilegio quod super electione, institutione ac consecratione Gurgensis episcopi felices recordationis Alexander Papa secundus dicebatur Salzburgensi Ecclesiae concessisse, ita et in sententia circumventus asserens se diligenter examinasse, ac verum illud privilegium invenisse, quod nos falsum vel falsatum reperimus manifeste, eam vobis absentibus confirmavit. Nos autem iis, et aliis intellectis, quae coram nobis partes multipliciter allegarunt, interloquendo concessimus, ut procurator vester probandi metum illum facultatem haberet, praestito iuramento se illum postea didicisse; sicque testes produxit quos per dilectos filios nostros Leonem tit. Sanctae Crucis presbyterum et Gualam Sanctae Mariae in Porticu diaconum cardinales examinari mandavimus, et eorum depositiones conscribi. Caeterum quia praedicti archiepiscopi procurator tam super hoc, quam super eo quod vos asseruit spontanea voluntate sententiae paruisse, nec non etiam quod tam metu, quam aliis coram saepedicto Lucio Papa in iudicio allegatis idem praedecessor noster per

Causa delegata ante duos cardinales de mandato Pontificis

privilegi paginam praefatam sententiam confirmavit; testes in vestris partibus producere intendebat, praefato episcopo Briginensi et Aquilegensi praeposito, et Scholastico Augustensi dedimus in mandatis, ut testes, quos utralibet pars super praemissis articulis, et super transactione, quae post tempus sententiae dicebatur facta fuisse, aut in personas testium duceret producendos, recipere procurarent, et attestaciones redactas in scriptis nobis similiter transmittentes, praefigerent tam vobis, quam parti adversae terminum competentem quo vos nostro repraesentaretis conspectui sententiam recepturi, nisi forsan interim ad amicabilem concordiam venire possetis, quam utrique parti credebamus plurimum expedire. Qui iuxta mandati nostri tenorem recipientes testes utrinque productos, cum inclinare vos ad compositionem amicabilem nequivissent, procuratores vestros et partis adversae cum attestacionibus et scriptis authenticis sub sigillis propriis fideliter consignatis ad nostram praesentiam remiserunt. Quibus postmodum in nostra praesentia constitutis, nos universis attestacionibus publicatis, et tam eis, quam scriptis authenticis utriusque partis diligenter inspectis, et intellectis attente, quaecumque procuratores ipsi proponere curaverunt, apud eosdem pro amabili concordia, ad quam ab ipso litis exordio, vos et partem alteram induxisse dinoscimur, institimus diligenter. Quibus nostris acquiescentibus monitis, praepositos Ecclesiae vestrae, ac magister G. vestras exhibuerunt litteras coram nobis, per quas constabat eosdem a vobis recepisse mandatum, non solum agendi et respondendi, sed etiam componendi. Magister quoque Marcualdus, et R. Salzburgensis archiepiscopi procuratores, etsi litteras archiepiscopi non exhibuerint per quas probarent se supra concordia facienda recepisse mandatum, in consistorio tamen publice iuraverunt, quod super hoc man-

datum ab archiepiscopo memorato receperant iuxta formam sibi ab archiepiscopo eodem expressam nobisque insinuatam ab ipsis, et quod praefatus archiepiscopus mandatum ipsum, eis scientibus, ab eis nullatenus revocaret, quodque ipsi darent fideliter operam efficacem, ut compositionem faciendam a nobis idem archiepiscopus observaret. Nos igitur postmodum defiberato cum fratribus nostris consilio, attendentes tam vobis, quam adversae parti multipliciter expedire controversiam ipsam concordia potius, quam iudicio terminari; compositionem huiusmodi de partium convenientia inter vos duximus faciendam, ut episcopo vestro defuncto, Salzburgensis archiepiscopus vocatus a vobis ad Ecclesiam Gurcensem accedat, et tres personas, unam videlicet de gremio eiusdem Ecclesiae, quam utiliore bona fide crediderit tam ad regimen praesulatus, quam etiam officium vicariae, et duas extraneas, vobis denominare procuret; vos vero seorsum super denominatis vobis personis diligenti deliberatione tractetis, et vobis tandem, ac eodem archiepiscopo et capitulo residentibus, is ex denominatis personis ab archiepiscopo primum in episcopum et vicarium, et consequenter a vobis in episcopum eligatur, in quem omnes, vel saltem maior pars vestrum penitus consensissent, ac postmodum electione ipsa per decanum, vel praepositum, seu quemlibet alium Ecclesiae vestrae canonicum ad hoc a capitulo deputatum solemniter publicata, electum ipsum Salzburgensi episcopo, utpote metropolitano vestro, praesentare curetis, ab eodem confirmationis beneficium recepturum, cum metropolitanus ipse sine difficultate qualibet tam confirmationis, quam consecrationis munus gratanter impendat. Ne vero cuiusquam machinationis astutia circa hoc aliquod in Ecclesiae vestrae dispendium attentetur, auctoritate omnipotentis Dei Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, ex parte

Iussu PP. compositio fit inter partes.

Eius observantia inlungitur Salzburgensi.

Confirmatur ab Innocentio.

Clausulae.

quoque beatorum apostolorum Petri et Pauli, ac nostra, excommunicationis sententiam interponimus, quam Salzburgensis archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, incurrat si quando de gremio Ecclesiae vestrae quemquam denominare praesumpserit, nisi quem ad praesulatus regimen et officium vicariae ultioem (1) aestimaverit bona fide. Quam compositionem procuratores ipsi pariter approbantes, eandem humiliter receperunt. Nos etiam ad postulationem eorum compositionem eandem iuxta praescriptam formam factam a nobis et ab ipsis procuratoribus, sicut praemissum est, approbatam, auctoritate apostolica confirmamus, statuantes, ut nec sententia, nec privilegium, aut quodlibet aliud instrumentum huic compositioni unquam obsistat, quin etiam quantum ad hoc penitus sint invalida, ut ipsa compositio, sine quovis obstaculo, robur obtineat perpetuae firmitatis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae compositionis, confirmationis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Anagninae nonis iunii, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 7 iunii 1208, pontif. anno xi.

LVIII.

Decernit caput et magisterium Ordinis Sancti Spiritus in urbe Roma esse debere (2).

SUMMARIUM

Causa huius constitutionis. — Magisterium Ordinis Romae esse debet. — Rector apud Montem Pessulan. eligendus de consensu magistri Romae residentis. — Clausulae consuetudinae.

(1) Legendum putamus *utiliorem*. (2) Ex Baluz., lib. xi, Epist. 104.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, fratribus Hospitalium Sancti Spiritus apud Urbem et Montem Pessulanum Domino famulantibus.

Defuncto Romae felicis memoriae Guidone, qui vestrorum hospitalium primus extitit institutor et rector, cum quidam ex fratribus vestris a Montepessulano directi, et alii venientes ab Urbe pro substitutione rectoris, in nostra essent praesentia constituti, de ipsorum consilio et assensu, quia videbatur plurimum expedire, statuimus ut caput et magisterium Ordinis vestri perpetuo perseveret in Urbe apud hospitale Sancti Spiritus in Saxia, ita quod rector ipsius praesit universis fratribus ordinis vestri tam praesentibus, quam futuris, omnesque sibi teneantur impendere obedientiam et reverentiam regularem. Cum autem hospitalis, quod est apud Montem Pessulanum rector fuerit eligendus, de consilio et assensu rectoris hospitalis quod est apud Urbem regulariter eligatur. Unde nos secundum formam constitutionis huiusmodi eligi fecimus dilectum filium fratrem P. de Granerio in summum rectorem hospitalis Sancti Spiritus in Saxia, firmiter iniungentes, ut de ipsius consilio et assensu in hospitali Sancti Spiritus apud Montem Pessulanum rector idoneus eligatur. Quo circa universitatem vestram per apostolica scripta mandamus, quatenus quod a nobis est salubriter institutum, a vobis et successoribus vestris, et nunc et semper inviolabiliter observetur. Caeteris in suo robore permanentibus, quae in privilegio utique hospitali a nobis indulto continentur expressa.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis et iussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Causa huius constitutionis.

Magisterium Ordinis Romae esse debet.

Rector apud Montem Pessulan. eligendus de consensu magistri Romae residentis.

Clausulae consuetudinae.

Datum Anagninae quarto idus iunii, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 10 iunii 1208, pontif. anno xi.

LIX.

Monumentum consecrati ab Innocentio altaris in monasterio Fossae Novae (1).

SUMMARIUM

Altarium consecratio in lege veteri. — Istoria consecrati ab Innocentio altaris. — Indulgentiam illud die anniversaria visitantibus concedit. — Monasterium ipsum sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, abbat, et conventui Fossae Novae.

Si olim in veteri Testamento altaris consecratio celebris habebatur, quanto magis nunc in novo debet sollemnis haberi, cum non minus inter illud et istud, quam inter lucem et umbram, distet altare. In illo sane carnales et irrationales hostiae mactabantur, in isto vero illud unicum et vivificum holocaustum semper offertur, quod pro redemptione humani generis semel in Ara Crucis extitit victimatum, videlicet Unigenitus Dei Filius Iesus Christus, idem ipse sacrificium, et sacerdos, qui et pretium se dedit in Cruce, ut moriens, fideles suos a morte redimeret, cibum se tribuit in altari, ut vivens fideles suos alat ad vitam, incorporans sibi eius edentes, ut per hoc quod accepit ipse de nostro, et accipimus ipsi de suo, in unum corpus, caput et membra insolubiler uniamur, ipso rogante, ut omnes in ipso, sicut ipse in Patre ac Pater in ipso, sint unum. Cum ergo magnum et arduum sit sacramentum Altaris, utique longe maius quam non possimus ordiri, ad consecrandum in monasterio vestro novum altare, quod in nova basilica erexistis, a vobis cum multa supplicationis instantia, multotiens

(1) Ex Baluz., lib. xi. Epist. 124.

invitati, ad monasterium ipsum descendimus, immo verius ascendimus ad Montem Bethel, in quo degunt filii prophetarum, utinam illo igne caelitus inflammati qui secundum praeceptum dominicum semper debet in Altari ardere, ipsumque sacrosanctum Altare cum honorabili coetu episcoporum et cardinalium, assistente fidelium multitudine copiosa, quarto decimo kalendas iulii solemniter propriis manibus consecravimus, hanc expetentes et expectantes a Christo mercedem, ut quotiens super illud in Mysterio salutare mortis eius memoria frequentabitur, ipse sit nostri memor in bonum, ut per suae mortis virtutem, et a morte culpa nos liberet in praesenti, et a morte gehennae nos eripiat in futuro, illorum piis precibus exoratus, qui pro salute vivorum ac defunctorum super ipsum altare holocaustum ei offerent medullatum. Ut igitur ipsius altaris consecratio veneranda singulis annis devotius celebretur, universis qui ad celebritatem consecrationis ipsius infra quindecim dies devote convenerint, de iniunctis sibi poenitentibus pro peccatis indulgentiam unius anni concedimus, de illius pietate confisi qui est remissio peccatorum. Licet autem monasterium vestrum iuris et proprietatis sit Sedis Apostolicae speciale, quia tamen ex hoc iuris et proprietatis ipsius quasi specialius est effectum, nos illud sub speciali cura, et principali tutela beati Petri suscipimus cum omnibus rebus quas in praesentiarum iusto titulo possidet, aut in futurum iustis modis poterit adipisci, ut secundum privilegia praedecessorum nostrorum ac nostra semper eas sine contradictione possideat, gaudens ubique privilegiis et indulgentiis universis tam generalibus, quam etiam specialibus a Sede Apostolica impetratis. Cunctos igitur ipsius iura servantis apostolica benedictio prosequatur, eosque divina Maestas, et iustificet in praesenti et glorificet in futuro. Turbatores autem ipsius, nisi commoniti resipuerint, reos se divino

Indulgentiam illud die anniversaria visitantibus concedit.

Monasterium ipsum sub Sedis Apostolicae protectione suscipit.

iudicio de perpetrata iniquitate cognoscant, et munere apostolicae benedictionis immunes, scientes quod ideo sub altare reliquiae martyrum reconduntur, ut ibi contra persecutores ipsius loci vindicta iusti sanguinis postuletur, ubi sanguis iustus commemoratur effusus, iuxta quod legitur: Vidi sub altare Dei animas occisorum propter verbum Dei et propter testimonium quod habebant et clamabant dicentes: Usquequo, Domine sanctus et verus, non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitant super terram? Omnibus autem eidem loco sua iura servantibus consolatio Sancti Spiritus tribuatur hic (1) in aevum. Amen.

Datum apud monasterium Casinense duodecimo kalendas augusti, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii, anno undecimo.

Dat. die 24 iulii 1208, pontif. anno xi.

LX.

De modo utendi iura ab Apostolica Sede concessa conferendi beneficia (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Ad beneficia personae idoneae praesentandae. — Non conferenda antequam vacent. — De expectativis. — Derogatio contrariorum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, ac dilectis filiis abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, archidiaconis, archipresbyteris, et aliis Ecclesiarum praelatis, earumque capitulis et conventibus, seu collegiis tam exemptis, quam non exemptis, ac patronis clericis seu laicis praesentes litteras inspecturis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Postquam regimini generalis Ecclesiae nos licet immeritos divina pietas voluit praesidere, et cordi semper habuimus, quod honestatem et ordinem in omnibus servaremus, ac in provisionibus faciendis haberemus illius providentiae modum, per

(1) Addendum forsitan et. (a. r.) (2) Rer. Anglic. Script. veter., tom. i, pag. 328.

Bull. Rom. Vol. III

28

quem ecclesiis et monasteriis, seu aliis piis locis honor et commodum proveniret. Quod autem contrarium quandoque accidisse dinoscitur tum propter malitiam temporum, tum improbitatem nimiam peccatorum, saepe nobis dolorem intulit, et cordi nostra suspiria cumulavit; maxime, cum post multa diffugia, et excogitatae resistentiae studium, provisiones quasdam prorsus inviti fecerimus, quas potuisse vitare pro magno et solempni gaudio duceremus. Cum itaque dudum fuimus mente vigiles, ut super his adhibere possemus remedium opportunum, nos pro quiete mentis nostrae, ac pro Ecclesiarum, monasteriorum et locorum praedictorum salute, duximus statuendum, quod singuli vestrum canonicas et praebendas, ac beneficia, seu personatus, ac dignitates, cum cura, aut sine cura, redditus, ac etiam pensiones, ad collationem, sive electionem, seu praesentationem vestram spectantia, quae obtinentur a quibuscumque oriundis extra regna in quibus habentur canonicatus et praebendae, ac alia supradicta, sive apud Sedem Apostolicam maneant, sive alibi commorentur, ex tunc personis idoneis Deum habendo prae oculis conferre, vel eas ad ea eligere, ac electas confirmare, sive praesentare, et praesentatas admittere, sublato cuiuslibet contradictionis et appellationis obstaculo, valeatis. Et ex tunc personae ipsae in eisdem canonicis et praebendis, ac beneficiis, seu dignitatibus et personatibus, redditibus et pensionibus plenum et inconcussum (1) obtineant. Nec tamen de his priusquam vacent se aliquatenus intromittant, sed ea ipsa iure quam citius vacaverint assequantur, et ipsa intrandi, ac retinendi, nullius requisito consensu, liberam habeant facultatem. Ista tamen quod illi, qui nunc ipsa obtinent, ea quousque cesserint, vel decesserint, pleno iure pacifice habeant, et quiete, ac nullum omnino super his praetextu eiusdem statuti praec-

(1) Addendum fortasse iux.

Ad beneficia personae idoneae praesentandae.

Non conferenda antequam vacent.

De expectati-
vis.

judicium patiantur. Volumus tamen, quod si sub expectatione praebendarum in Ecclesiis in quibus provisum fuerit dictis personis, prius sint recepti aliqui, vel si super provisione sua in eis litteras apostolicas impetrarunt, sicut in receptione, vel impetratione, si in praebendarum assecutione personae praeferantur eisdem, si vero aliqua personarum ipsarum, cui obtentu eiusdem statuti provisum fuerit, vel ei per vos iuxta modum inferius notatum contigerit, vel de vestra liberali gratia provideri, cedat interim, vel decedat, licitum sit vobis tam cito loco sui aliam idoneam subrogare, ac successive hoc facere, in cuius earundem cessione, vel obitu personarum: sub divini tamen iudicii obtestatione praecipimus, quod personae ipsae post possessores dictorum canonicatum et beneficiorum, ac praebendarum seu personatum, et dignitatum, reddituum, seu pensionum nullas insidias, aut fraudem, vel molestias, sive quodcumque aliud inconveniens machinentur, alias autem hoc ipso cadant ab omni iure eis super provisione huiusmodi adquisito. Cum dignum sit, quod sicut gratia pro virtute tribuitur, ita poena pro vitio compensetur. Pro malitiis autem cohibendis, quae huiusmodi forsitan occasione statuti oriri possent in mentibus perversorum, volumus, ut si aliquem, cui surrogatio ex beneficio eiusdem statuti facta fuerit, quod absit, perimi contigerit quoquomodo, taliter subrogatus possessionem suae provisionis non habeat, nec aliquatenus apprehendat, nisi prius apostolicas, vel ordinarii, et aliorum religiosorum virorum Deum timentium patentes litteras obtinuerit, quod de morte sic occisi suspectus nullatenus habeatur. Caeterum quia personis eisdem in grave posset redundare taedium, quod vacationem canonicatum et praebendarum, ac aliorum praedictorum per longa tempora expectarent, ad hoc nostra desudat intentio, ut de canonis, praebendis, ac beneficiis, sive personatibus et digni-

tatibus, redditibus et pensionibus ad vestram collationem, aut electionem, vel praesentationem spectantibus, quae praeter huiusmodi provisionem vestram vacant ad praesens, sive vacare contigerit, dummodo nulli alio de iure competant, liberaliter, ac sine mora provideatis eisdem, et postmodum ipsorum loco alias personas idoneas quam citius subrogetis. Ad haec statutum praedictum, quamvis iuri oppositum, quod pro causa legitima et salubri ad nullius requisitionem vel instantiam proprio motu fecimus, plenam et inviolabilem firmitatem volumus obtinere; si tamen ad alias collationes et electiones, seu praesentationes quascumque de caetero fieri contigerit, idem statutum nullatenus extendatur, nec sanctionibus canonicis propter ipsum in posterum aliquod praeiudicium generetur. Praeterea nulla privilegia, vel indulgentiae, sive litterae Apostolicae Sedis, vel legatorum eius sub quacumque forma verborum de caetero impetranda, obstant praefato statuto, cum iam plenum ius per huiusmodi collationem, aut electionem, sive praesentationem adquiratur, personis eisdem, et illud eis tolli non possit, absque divini offensa nominis, et Sedis Apostolicae iniuria manifesta. Nos enim nihilominus si aliquid super his contra praefatum statutum contigerit attentari, non solum irritum et inane decernimus, sed omnis qui contravenire praesumpserit, divinae maledictioni, ac nostrae volumus subiacere. Licetumque sit vobis universis et singulis tanquam nostris in hac parte ministris nostras, sive legatorum nostrorum lacere litteras si quaestato ipsi contraire (1), vobis, aut alicui vestrum fuerint praesentatae. Canonicatum insuper, et praebendarum, ac beneficiorum et aliorum praedictorum possessio, sicut praedictum est, nihilominus intretur, ac retineatur libere non obstantibus litteris memoratis. Saepe vero dictum statutum ad pontifi-

(1) Legendum forsitan contrariae. (n. r.)

Derogatio contrariorum.

catus et abbatias, ac alias regulares extendi volumus dignitates.

Data Laterani tertio nonas novembris, pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 3 novembris 1208, pontif. anno xi.

LXI.

Confirmatio bonorum et privilegiorum monasterii S. Aegidii Tolosan., cuius monachis nonnulla praescribuntur servanda (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium hoc ad dominum S. Petri spectans. — Exemptiones omnes eidem — Et bona confirmantur. — In quibus nonnulla propriis vocabulis exprimuntur. — Ea vero ullo modo alienari prohibentur, sub certis poenis. — Abbas a monachis eligendus. — Comitatus Tolosani refutatio ab Hadriano PP. confirmata approbatur. — Decretum pro eiusdem monasterii indemnitate.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecte in Christo filio Pontis abbati monasterii Sancti Aegidii, eiusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Proemium.

Monasterium hoc ad dominum S. Petri spectans.

Quamvis Ecclesiarum omnium cura nobis et sollicitudo immineat, illis tamen locis atque personis quae beato Petro, et sanctae Romanae Ecclesiae specialitus adhaerere, et in eius fidelitate atque obedientia devotius permanere noscuntur, attentiori cura providere nos convenit. Ut autem pro Beati Aegidii monasterio, cui Deo auctore praesens dinosceris, diligentis sollicitudine vigilemus, tanto ampliori nobis necessitas est iniuncta, quanto idem locus ab exordio suae foundationis ad ius et dominium eiusdem apostolorum principis specialiter dinoscitur pertinere. Tuis itaque, dilecte in Domino fili Pontis abbas, iustis postulationibus benignum impertientes assensum, ad exemplar praede-

(1) Ex Baluz., hb. xi pag. 172.

cessorum nostrorum sanctae recordationis Innocentii, Eugenii et Adriani quarti Romanorum Pontificum, omnem libertatem seu immunitatem vobis ac vestro coenobio per antecessorum nostrorum privilegia contributam praesentis privilegii pagina roboramus. Statuentes ut nulli omnino archiepiscopo vel episcopo liceat super idem coenobium, vel abbatem sive monachos ibidem Domino servientes manum excommunicationis aut interdictionis extendere. Sed tam vos quam monasterium cum villa quieti semper ac liberi ab omni episcopali exactione vel gravamine per omnipotentis Dei gratiam maneatis. Monachos vero, et presbyteros seu clericos, qui in vestris obedientiis commorantur, pro delictis suis a quibuslibet laicis capi, verberari, aut ad redemptionem cogi penitus prohibemus. Praeterea statuimus ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem monasterium in praesentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Abbatias videlicet Sancti Aegidii de Ungaria et Sancti Eusebii de Provincia, ecclesias Sancti Aegidii de Accio, ecclesiam Sancti Aegidii de Duno, ecclesiam Sancti Aegidii de Supervia cum villa, ecclesiam Sancti Eusebii de Longobardia, ecclesiam Sancti Baudilii de Hispania, ecclesiam Sanctae Eulaliae de Barbasta, ecclesiam de Revinas cum sua villa, ecclesiam de Boccona cum villa, ecclesiam Sancti Andreae de Lurapello, ecclesiam Sancti Aegidii de Tolmone, ecclesiam Sancti Aegidii de Creissaco, ecclesiam Sancti Hyppoliti de Melseo cum villa, ecclesiam Sancti Lupi, ecclesiam Sanctae Mariae de Fraxeneto, ecclesiam Sancti Iohannis de Gardonenca cum villa, ecclesiam Sanctae Crucis de Molazano,

Exemptiones omnes eidem

Et bona confirmantur.

In quibus nonnulla propriis vocabulis exprimuntur.

ecclesiam Sancti Martini de Cerbario, cum sua capella, Ecclesiam Sancti Stephani de Corconna, ecclesiam Sancti Amantii cum villa, ecclesiam Sancti Martini de Orianegues, ecclesiam Sancti Martini de Cinciano, ecclesiam Sancti Andree de Berniz cum capella sua, ecclesiam Sancti Saturnini de Seuza cum ipsa villa, villam de Bionz, ecclesiam Sanctae Ceciliae de Stagello cum ipsa villa, ecclesiam Sancti Felicis de Aspirano cum ipsa villa, ecclesiam Sanctae Columbae cum media villa, ecclesiam Sancti Andree de Campo Mariniano, ecclesiam Sanctae Mariae de Saturanicis, ecclesiam Sancti Aegidii de Missiniaco, ecclesiam Sancti Stephani de Castlar cum cappella, ecclesiam Sancti Petri de Prevencheriis cum villa et ecclesiis suis, ecclesiam Sancti Andeoli de Robiaco cum capella et villa, ecclesiam Sancti Victorini, ecclesiam Sancti Andree, ecclesiam Sancti Petri de Vannis cum ipsa villa, ecclesiam Sanctae Mariae de Monte Alto cum cappella et villa, ecclesiam Sancti Baudilii de Somerio cum capella, ecclesiam Sancti Servii ultra Rhodanum cum villa, ecclesiam Sancti Petri et Sancti Michaelis iuxta Castrum Rassilianis, ecclesiam Sancti Privati cum villa, ecclesiam Sancti Stephani de Menerba cum capellis et villa, ecclesiam Sancti Cristofori de Vaccheriis cum cappella et villa, ecclesiam Sancti Iohannis de Albenatis cum villa et parrochiali ecclesia Sanctae Mariae, ecclesiam Sanctae Mariae de Redosc cum villa, ecclesiam Sanctae Columbae de Capingo, ecclesiam Sancti Aegidii de Padernis, ecclesiam Sancti Maximi de Medenis, ecclesiam Sancti Petri de Inter-Montes cum ipsa villa, ecclesiam Sancti Petri de Trincatallis, ecclesiam Sancti Iohannis de Meiano, ecclesiam Sancti Sebastiani de Montepesato, ecclesiam Sancti Petri de Launiaco, ecclesiam Sancti Salvatoris de Caisanigis, ecclesiam Sancti Eugenii de Orbesat cum capella, ecclesiam Sancti Genesisii de Me-

diogoz, ecclesiam de Acione, ecclesiam de Malbose cum sua cappella, ecclesiam de Rocca, ecclesiam de Camponaz, ecclesiam de Lardario cum ecclesiis et omnibus earum pertinentiis, castrum de Monfort, castrum de Lennatio et quinque modiatas terrae, ac quatuor candelas quotidianas, quae quondam R. de Beriaco monasterio Sancti Aegidii testamento reliquit. Transactiones praeterea quae inter vos et Iohannem Nemausensem atque Raimundum Uzeticensem episcopos de Ecclesiis quartonibus⁽¹⁾ factae sunt, et authentico scripto firmatae, vobis nihilominus confirmamus. Illud autem auctoritate apostolica prohibemus, ut nullus abbas vel monachus thesaurum, honores vel possessiones praefati monasterii seu cellarum ad ipsum pertinentium quae aut modo habentur, aut in futurum largiente Domino acquirantur, alienare, distrahere, impignorare, vel in feudum, censum, seu beneficium alicui militi dare praesumat, nisi forte pro redemptione captivorum, pro communi et graviori famis inopia, et pro emptione seu pro redemptione possessionum. Hoc ipsum autem, si contigerit, totius fiat communi deliberatione capituli; ut nihil dolo vel subreptione aliqua, sed praedictarum necessitatum instantia committatur. Abbas vero vel monachus qui hoc attentaverit, abbas siquidem abbatiae regimine careat, et excommunicationis sententia percellatur, monachus autem a monasterio penitus, et ab eius honoribus excludatur, et eiusdem excommunicationis sententia teneatur, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit. Prohibemus etiam ut infra villam Sancti Aegidii, et circa eandem villam usque ad unam leugam nulli hospitalarium seu militum Templi, vel cuilibet alii personae absque abbatis et capituli consensu liceat religiosam domum, ecclesiam, oratorium, seu muni-

(1) *Quartonus* et *Quarto*, multiplici significatione, hic pro quarta decimarum vel reddituum Ecclesiae parte.

Et vero ulla
modo alienari
prohibetur,
sub certis po-
nis.

tionem construere, cimiterium habere, divina officia populo celebrare cum villa ipsa cessaverit, signa pulsare, oblationes a populo in missarum celebratione suscipere, baptizare, et parochianos vestros ad officia divina suscipere. Obeunte vero eiusdem loci vestri abbate, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres ipsius monasterii communi assensu vel pars consilii sanioris secundum Deum et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Sane illam Tolosani comitis nobilis memoriae Raimundi abdicationem auctoritate Sedis Apostolicae confirmamus. Siquidem comes ipse honores omnes ad beatum Aegidium pertinentes tam in Valle Flaviana quam in extrinsecis, quicquid iuste vel iniuste videbatur tenere, omnes rectas sive pravas consuetudines quas ipsius antecessores aut ipse habuerant ob honorem Dei, et beati Aegidii reverentiam apud Nemausense concilium in manu praedecessoris nostri beatae memoriae Urbani Papae iurans, Odiloni abbati, et eius fratribus noscitur reliquisse, et se atque universos successores suos, si forte hoc donum irritum facere pertentarent, quod ad se erat, damnatione ac maledictione multavit, atque a praefato antecessore nostro excommunicationis inde sententiam in concilio dari fecit. Quia vero praefatus Adrianus Papa praedecessor noster, devotioni praefati comitis annuens, apostolica auctoritate constituit neminem successorum eius aliquid de iis quae a praedicto comite Raimundo praefato monasterio Sancti Aegidii relicta sunt ulla posse temporis longaevitae praescribere, ut maledictionem et damnationem evadat a praefato comite constitutam, quod ab eo provide factum est, auctoritate apostolica confirmamus. Ad haec adicientes pro ampliori beati Aegidii veneratione statuimus ut infra terminos a nostris prae-

Abbas a monachis eligendus.

Comitis Tolosani refutatio.

Ab Hadriano PP. confirmata approbatur.

decessoribus constitutos nemo prorsus aut super ipsam Beati Aegidii villam depredationem vel assultum facere, aut graviores personae cuilibet inferre audeat laesionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat praefatum monasterium temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare; sed illibata omnia et integra conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicae auctoritate et dioecesanorum episcoporum in supradictis capellis canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi praesumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini Nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum Laterani per manum Iohannis Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi cardinalis, sanctae Romanae Ecclesiae cancellarii, secundo idus novembris, indictione duodecima, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo octavo, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 12 novembris 1208, pontif. anno xi.

Decretum pro eiusdem monasterii indemnitate.

LXII.

De subventionē Terrae Sanctae cum indulgentiarum largitione iis, qui ad eiusdem recuperationem opem aliquam impenderint (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Fideles hortatur ad subventionem Terrae Sanctae. — Antea vero simulates deponendas monet. — Auxilium praestantibus indulgentias impertitur. — Personas et bona crucem suscipientium sub B. Petri et Apostolicae Sedis protectione suscipit. — Commutandi opus iniunctae poenitentiae in eleemosynam facultatem concedit.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, universis Christianis per Lombardiam et Marchiam constitutis.

Utinam Dominus et nobis efficacem sermonem et vobis ac aliis perfectum largiretur auditum; ut quod de coelestis Regis obsequio suademus, saltem per parabolam inducamini regis temporalis implere, qui cum servorum suorum culpa regnum proprium amisisset, ad recuperationem ipsius auxilium saepe flagitavit eorum, quibus ei non solum illud impendere contumaciter recusantibus, quin immo manus suas convertentibus hostiliter in se ipsos, ipse demum propria recuperavit potentia regnum suum. Num igitur quis ex vobis tam misericors est vel demens, qui si vice regis huiusmodi fungeretur, accepto tempore iustitiam iudicandi servos tales, tamquam regios proditores et perfidos infideles, exilio vel incendio, suspendio, sive forsitan alio duriori supplicio non puniret, ut malis male perditis, in eorum bona fideles alios subrogaret? Porro si sic rex faceret temporalis, qui solum in corpore potestatem haberet, quanto magis Dominus Iesus Christus Rex regum et Dominus dominantium, qui et corpus et animam nobis contulit, et utrumque potens est mittere

(1) Ex Baluz., lib. xi, Epist. 185.

in gehennam, de ingratitude vicio et velut infidelitatis crimine suos servos poterit condemnare, si ei de terra quam pretio sui sanguinis comparavit, ob culpam profecto non suam, sed ipsorum, eiecio, ad illam recuperandam neglexerint subvenire? Ecce ipse de sua haereditate pro nostris iniquitatibus pulsus exulat, ecce ad suam subventionem auxilium nostrum quasi exhaeredatus implorat, nec est qui vel soveat exulem vel adiuvet implorantem. Expansis in cruce brachiis iteratam quasi crucifigentium se nobis insinuat contumeliam, et pene penitus nullus est qui ad eius debita moveatur devotione vindictam. Transfigitur lancea latus eius, manus et pedes clavis crudelibus configuntur, et neminis fere pectus compassio crudelitatis tantae transverberat ut mortem sibi retributurus quam tribuit ille pro ipso, in adiutorium eius exurgat. Aggravata sunt etenim corda omnium, et eo iam fere spiritum emittente voce magna, qua clamat, nequeunt excitari. Oh quam omnes sine pietate sunt facti, et in crudeles universi mutati, quandoquidem puerpera Virgo de paupere praesepti diversorio cum Pnero vagiente depellitur, et a nullo sibi debito humanitatis studio subvenitur; vae genti peccatrici, vae populo pleno peccatis! Vere animi duri es, et aerea tua frons, ac nervus ferreus cervix tua. Dominus qui te fecit, et non solum tibi tribuit id quod habes; sed etiam, et quod es, caeditur, et conspuitur, blasphematur et flagellatur; quin potius iam cunctis ludibriis et suppliciis, quae substituit corporaliter, spiritualiter innovatis, non solum ad Crucem usque deducitur, immo ipsa sibi etiam Crux aufertur, in hoc rabie modernorum crucifixorum veterum tyrannidem excedente, quod cum illi nihil in cruce dimisissent eidem, isti nec Crucem; et tu tantam tui dissimulas ignominiam Creatoris? Heu servos ingratos; heu famulos indevotos, qui cum coeli ac terrae Dominus ad recuperandum proprium pa-

trimonium, non suis, sed eorum culpis amissum, adiutorium implorat ipsorum, non solum illud impendere damnabiliter sibi renunt, verum etiam in se ipsos hostiliter arma convertunt? Proh dolor! quis furor est, et quae licentia tanta ferri domesticorum cruorem per civilia bella condere, ac perfidas et perferas nationes de Christi sinere patrimonio triumphare? Numquid abbreviata et parvula facta est manus eius, ut non possit redimere, aut non est virtus ad liberandum in ipso? Nonne ipse, qui malefaceret in sua increpatione desertum, indueret coelos tenebris, et saccum poneret operimentum eorum, funiculum haereditatis suae in solo posset oris sui verbo salvare? Deus siquidem sempiternus Dominus, qui terminos terrae creavit, qui dat lapso virtutem, et iis qui non sunt fortitudinem et robur multiplicat, non deficiet, nec etiam laborabit, quin Orientalem provinciam quando voluerit, et sicut voluerit de manibus eruat impiorum: sed in occupatione ac detentione ipsius peccata nostra sic forsitan puniunda praevidit ut poena ipsa impoenitentibus maiorem verteretur in culpam, et poenitentibus proficeret ad coronam: ut unde contumacium aggravaret excessus, inde remitteret humiliantium se reatus. Sciens etenim quod diligentibus se omnia cooperantur in bonum, non ut scientiam sibi per experientiam compararet, cum universa noverit, et praeviderit ab aeterno, sed ut nos de virtute vel infirmitate nostra redderet certiores, et daret intelligi plenius, qui sunt eius. Salutiferae Crucis signum in quo ipse salus nostra pependit, et terram nativitatis suae, quam proprio sanguine consecravit, capi ab inimicis fidei christianae permisit, si quem forsitan tangeret eius iniuria, si quem zelus divinae legis accenderet, et ad vindicandam Crucis iniuriam excitaret. Dormiebant etenim somnum suum omnes viri divitiarum dormiebant, et in suis voluntatibus ac voluptatibus dormi-

tabant, cum factus est repente de caelo sonus de inopinato Christi haereditatis excidio, non solum excitans dormientes, sed universos christianorum fines concutiens: ut quia nullus de Dei potentia dubitabat, id singuli suis criminibus imputarent, et sic saltem reverterentur ad Dominum, et de suis poeniterent excessibus, qui prius in cordibus suis dixerant: Non est Deus. Cum igitur Dominus in hoc forsitan occasionem nobis voluerit praestare salutis, immo salvationis causam praebere, universitatem vestram moneamus attentius et exhortamur in Domino ac in remissionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus ante oculos cordis habentes exilium Crucifixi, qui potentes sunt praelium Domini praeliari, et Crucem et arma capessant, qui vero non sunt habiles ad pugnandum, in expensis suis secundum proprias facultates aliquos dirigant bellatores, nec sit qui se ab huiusmodi obsequio subventionis excuset quin aliquid saltem modicum vel unum nummum imperialem propter hoc devota ac libenter impendat, cum ad mercandum regnum coelorum interdum calix sufficiat aquae frigidae, ac pauper mulier in gazophylacium duo minuta mittendo laudetur plus caeteris obtulisse. Proinde, carissimi filii, dum communis instat necessitas, simulates domesticas deponatis, et operam quam essetis bellis aut guerris mutuis impensuri, in Terrae Sanctae vos iuvet auxilium exercere, quae pro peccatis nostris viris et viribus, operatoribus et opibus destituta in tanta necessitate consistit in quanta prorsus ab initio suae visitationis nequaquam noscitur extitisse. Ut autem de vestra iam quasi retributione securi laborem tam sanctum confidentius assumatis, de Dei omnipotentis misericordia et beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis Deus, licet indignis, ligandi atque solvendi contulit potestate, omnibus qui laborem huius itineris in propriis personis subierint et expensis, ple-

Fideles hortatur ad subventionem Terrae Sanctae.

Antea vero simulates deponendas monet.

Auxilium praestantibus indulgentias impertitur.

nam peccatorum suorum, de quibus cordis et oris egerint poenitentiam, veniam indulgemus, et in retributione iustorum salutis aeternae pollicemur augmentum. Eis autem qui non in personis propriis illuc accesserint, sed in suis tantum expensis iuxta qualitatem et facultatem suam viros idoneos destinarint illuc per annum moraturos ad minus, et illis similiter qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis assumptae peregrinationis laborem impleverint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remissionis volumus esse participes iuxta quantitatem subsidii et devotionis affectum omnes qui ad subventionem ipsius terrae de bonis suis congrue ministrabunt. Personas quoque ipsorum et bona ex quo crucem susceperint, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, necnon et sub archiepiscoporum et omnium praelatorum Ecclesiae Dei consistere defensione iubemus, statuantes ut donec de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, integra maneant et quieta consistent. Quod si quisquam contra praesumpserit, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescatur. Si qui vero proficiscentium illuc ad praestandas usuras iuramento tenentur astricti, creditores eorum per Ecclesiarum praelatos, ut remittant eis praestitum iuramentum et ab usurarum exactione desistant, eadem praecipimus distictione compelli. Quod si quisquam creditorum ad solutionem eos coegerit usurarum, ipsum ad restitutionem earum simili cogi animadversione mandamus. Concedimus etiam venerabilibus fratribus nostris Cremonensi et Yporiensi episcopis et dilecto filio abbati de Tiliato, quibus specialiter auctoritatem tradidimus inducendi vos ad opus huiusmodi pietatis, necnon aliis archiepiscopis et episcopis in quorum diocesis permanentis; ut circa eos qui de bonis suis Terrae Sanctae voluerint subvenire, de discretorum virorum consilio, qualitate

personarum, et rerum quantitate pensatis, et considerato nihilominus devotionis affectu, opus iniunctae poenitentiae commutare possint in opus eleemosynae faciendae.

Datum Laterani, iv idus decembris, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 10 decembris 1208, pontif. anno xi.

LXIII.

Confirmatio bonorum Trecensis Ecclesiae, et decretorum Romanorum Pontificum pro eiusdem Ecclesiae capituli disciplina, et episcopi iurisdictione servanda.

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Trecensem sub apostolica protectione suscipit. — Ecclesiae huius bona nonnulla enumerat. — Inter quae canonicales Ecclesias ad ius Trecensis Ecclesiae pertinentes, quarum nomina refert. — De numero canonicorum in Trecensi Ecclesia, et de successoribus eis dandis; — Qui sacris statim initiari debent. — De servitio eorumdem. — De decano; de eius installatione. — Parochias ad mensam episcopalem pertinentes ab ea alienari non posse declarat. — Decretum immunitatis pro supradictis omnibus. — Quod solitis clausulis roboratur.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Herveyo episcopo Trecensi, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Cum honestas tua, frater episcope, ac devotio mereantur, ut apud nos in tuis debeas petitionibus exaudiri, tanto tibi libentius in iis, quae secundum Deum duxeris requirenda, deferimus, quanto gratiam Apostolicae Sedis comparasse tibi nosceris plenior. Ea propter, venerabilis in Christo frater episcope, tuis iustis postulationibus clementer annuimus, et ad exemplar felicitis recordationis Alexandri Papae praedecessoris nostri Trecensem Ecclesiam, cui auctore Deo praeesse dinosceris, sub beati Petri, et

Exordium.

Ecclesiam Trecensem sub apostolica protectione suscipit

nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, statuantes ut quascumque possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant; in quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam de Sancto Leone, et ipsam villam cum appendiciis earum, ecclesiam de Aquis, et villam cum appendiciis et pertinentiis suis. Decimam de Barbereio, decimam cappellae Sancti Lucae tam in annona quam in vino, ecclesiam de Calixto, ecclesiam de Villagruis, ecclesiam de Nigella, ecclesiam de Monte Porterii, ecclesiam de Monte Gevoldi, ecclesiam de Larbusia, ecclesiam de Pontibus, ecclesiam de Nogento, ecclesiam Sancti Petri et S. Martini de Bocenaio, ecclesiam de Avenz, ecclesiam de Mariniaco, ecclesiam de Castris, ecclesiam Sancti Saviniani, ecclesiam de Saveriis, ecclesiam Sanctae Maurae, ecclesiam de Corlavelleio, ecclesiam de Verreriis, ecclesiam de Lusineio, ecclesiam de Bulliaco, ecclesiam de Villa Mauri, ecclesiam Sancti Medardi, ecclesiam de Bretteniacio, ecclesiam de Fols, ecclesiam de Barbona, ecclesiam de Esterniaco, ecclesiam de Campo Guidonis, ecclesiam de Busseiaco, ecclesiam de Curia Givoldi, ecclesiam de Tombis, ecclesiam de Sancto Iusto, ecclesiam de Sancto Ferreolo, ecclesiam de Arceis, ecclesiam Troci de Sancto Basolo, ecclesiam Sancti Ulfi, ecclesiam de Salona, ecclesiam de Calderiaco, ecclesiam de Allebänderiis, ecclesiam de Viaspero, cum cappella Bonaevicinae, ecclesiam de Grandivilla, ecclesiam de Herbita, ecclesiam de Villeriis, ecclesiam de Semonia cum capella Campi Grillanis, ecclesiam de Ulmis, ecclesiam de Estraelis, ecclesiam de Bolegiis, ec-

Ecclesiae huius bona nonnulla enumerat:

ecclesiam de Summoovere, ecclesiam de Septem Fontibus, ecclesiam de Puellari monasterio, ecclesiam de Poenz, ecclesiam de Nucerio, ecclesiam de Dienvilla, ecclesiam de Crespeio, ecclesiam de Subienis, ecclesiam de Pigneio, ecclesiam de Hispania, ecclesiam de Loves, ecclesiam de Sumpseio, ecclesiam de Sancta Susanna, ecclesiam de Pipere, ecclesiam de Guasconia, ecclesiam de Marcelliano, ecclesiam de Summofonte; praeterea canonicales ecclesias ad ius Trecensis Ecclesiae pertinentes, scilicet ecclesiam Sancti Nicolai de Sezanna, ecclesiam Sancti Remigii de Pleiotro, ecclesiam Sancti Blicherii de Breccis, ecclesiam Sancti Flaviti de Villamauri, ecclesiam Sancti Nicolai de Pugeio, ecclesiam Sancti Laurentii de Planceio, ecclesiam quoque Sancti Stephani prope civitatem Trecensem, cuius curam decani eiusdem loci de manibus tuis debent suscipere, cum omni obedientia et subiectione quam tibi tuisque successoribus iidem decani cum hominibus tenentur exhibitione persolvere, auctoritate apostolica confirmamus. Ad instar praeterea bonae memoriae Eugenii Papae praedecessoris nostri abbatiam Sancti Lupi, abbatiam Sancti Petri de Cella, abbatiam Sancti Martini, abbatiam Sancti Petri Arremarensis, abbatiam Sancti Petri de Nigella, abbatiam quae vulgo dicitur Oia, abbatiam Sancti Sereni de Cantumerula, abbatiam Sanctae Mariae de Arripatorio, abbatiam Sanctae Mariae de Bullencurt, abbatiam S. Mariae de Recluso, abbatiam de Belloloco, abbatiam de Cappella, abbatiam de Bassofonte, abbatiam S. Mariae, quae sita est in Suburbio Trecassino, abbatiam quae vocatur Paraclitus. Decimam de Molceio, decimam de Marineio, decimam de Iardourio, decimam de Summofonte, decimam de Avant, decimam de Villa Arduini, decimam de S. Leone, decimam de Martileio, decimam de Bretenaio, decimam de S. Victore, decimam de Claellis, decimam de Novovico, decimam de Fontebetun, et decimam de

De numero canonicorum in Trecensi Ecclesia.

Busseriis tibi, et Ecclesiae tuae auctoritate apostolica confirmamus. Ad haec, cum prudentum et religiosorum virorum consilio bonae memoriae Matthaeus praedecessor tuus statuisset dicatur, ut in Trecensi Ecclesia septem canonicorum ad minus presbyteri, et septem diacones praeter archidiaconos, sint assidui, quibus decedentibus nulli debeant subrogari nisi presbyteri vel diacones aut etiam alii in talibus ordinibus constituti, quod propinquioribus quatuor temporibus quae occurrunt ad illos ordines assumantur, promissione ac professione nihilominus praestita de assiduitate in praedicta Ecclesia facienda, idem Alexander praedecessor noster eiusdem episcopi petitionibus benigne, prout decuit, annuendo, constitutionem ipsam ratam habens et firmam, eandem perpetuis temporibus illibatam manere decrevit, adiiciens quod si eis inferiorum ordinum clerici fuerint substituti et communiti primis quatuor temporibus, illos ordines non reciperent, liceret dicto episcopo et successoribus suis illis loca sua et fructus interdicere praebendarum, et si nec sic in subsequentibus quatuor temporibus illos recipere procurarent, eis prorsus amotis, alios subrogandi liberam haberet auctoritate apostolica facultatem. Praeterea de ipsius episcopi conscientia et voluntate idem praedecessor noster instituit, ut si qui canonici Trecensis Ecclesiae in eiusdem episcopi vel successorum suorum aut etiam in eiusdem Ecclesiae servitio forsitan existerent, vel cum licentia iam dicti episcopi et capituli vacarent scholasticis disciplinis, aut essent infirmitate detenti, suarum nihilominus integros fructus reciperent praebendarum; alii vero canonici, qui Ecclesiae assidue non servirent, viginti tantummodo solidos perciperent annuatim. Insuper idem Alexander praedecessor noster adiecit, ut tam a praefato episcopo quam a successoribus suis in praedicta Ecclesia, cum decano careret, in decanum presbyter canonicus statua-

tur, aut etiam diaconus, qui primis quatuor temporibus quae occurrerint in presbyterum ordinetur, et si commonitus in eisdem quatuor temporibus ordinem presbyteri suscipere forte neglexerit, fas praefato episcopo et suis successoribus esset illi auctoritatem et potestatem ipsius officii, et sedem in choro et capitulo interdicere, ac si nec sic in subsequentibus quatuor temporibus ordinem presbyteratus susciperet, eo amoto, libere alium subrogaret. Nos igitur eiusdem praedecessoris nostri vestigiis inhaerentes, quae ab ipso super praemissis articulis approbata vel statuta sunt approbando, eadem auctoritate apostolica confirmamus. Ad haec, ad instar eiusdem Alexandri praedecessoris nostri, sancimus, ut nec tibi, neque tuis successoribus liceat praescriptas parrochiales ecclesias ad mensam episcopi specialiter pertinentes a mensa vestra sine auctoritate Romani Pontificis aliquatenus alienare.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, nisi praesumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud

Parochias ad mensam episcopalem pertinentes ab ea alienari non posse declarat.

Clausula

Qui sacris statim initiis debent

De servitio eorumdem.

De decano, eiusque installatione.

districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Iohannis Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi cardinalis, sanctae Romanae Ecclesiae cancellarii, decimo quinto kalendas februarii, indictione duodecima, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo octavo, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 18 ianuarii 1209, pontif. anno xi.

LXIV.

Christifideles studet inducere, et hortatur ad expugnationem haereticorum provincialium (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Fideles ad mutuam concordiam adhortatur — Et ad strenue certandum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, universis fidelibus in obsequium Christi contra provinciales haereticos certaturis.

Prooemium

Benedicti vos in Domino, qui fecit coelum et terram, quoniam cum committeret draco bellum, et Ecclesiam sanctam Dei machinarum suarum molimine conquassaret, apprehendistis arma et scutum, et in eius adiutorium surrexistis. Quia igitur omnis, qui in agone contendit, abstinet se ab omnibus, ut unum certaminis sui cursum eo melius quo liberius valeat consummare, universitatem vestram rogamus attentius, et monemus per apostolica scripta in remissionem vobis peccaminum, iniungentes, quatenus tam arduum et tam sanctum Dei obsequium aggressuri, postpositis omnibus, quae hunc vestrum sanctum agonem impedire valerent, ante omnia, et in omnibus caveatis, ut illam servetis, et unitatis concordiam et concordiae unitatem, quod per astutiam Satanae, qui

Fideles ad mutuam concordiam adhortatur.

(1) Ex Baluz., Epist. 230.

operibus pacis invidet, nulla discordia inter ipsos, nulla possit aemulatio suboriri, ita strenue, ita caute in hoc negotio cum vestro subsidio et consilio processuri, quod illud possint feliciter et salubriter consummare; ne, si secus accideret, quod divinitus avertatur, in quo proficere poterat, Ecclesiae causa deficeret, et haeretica pestis unde potuerat aboleri deterius inoleret. Eia igitur, potentissimi Christi milites, eia strenuissimi militiae christianae tyrones. Opponite vos antichristi praebulis, et pugnate cum serpentis antiqui ministris. Pugnatis fortassis hactenus pro gloria transitoria, pugnate iam pro gloria sempiterna. Pugnatis pro corpore, pugnate pro anima. Pugnatis pro mundo, pugnate pro Deo. Non enim pro praemio qualicumque ad tantum Dei servitium vos hortamur, sed pro regno coelesti, quod vobis ob hoc confidentissime pollicemur.

Et ad strenue certandum.

Datum Laterani tertio nonas februarii, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 3 februarii 1209, pontif. anno xi.

LXV.

Privilegium pro Ecclesia Atheniensi (1).

SUMMARIUM

Athenarum laus. — Hanc Ecclesiam sub protectione recipit S. A. — Eique bona omnia confirmat: — Quorum nonnulla propriis nominibus enumerat, — Cum episcopali-bus eidem Ecclesiae metropolitico iure subiectis. — Pallium concedit archiepiscopo. — Monachos in ea dioecesi capellanas tenere denegat: — Aliaque statuta sancit ad eiusdem Ecclesiae indemnitatem: — Eiusque libertates confirmat: — Quae omnia immunitatis solito decreto munit, — Sub anathematis poena pro violatoribus, — benedictione concessa observantibus.

(1) Ex Baluz., Epist. 130.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Berardo Atheniensi archiepiscopo, eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Antiquam Atheniensis gloriam civitatis innovatio gratiae non patitur antiquari, quae quasi modernae religionis figura in prima eius fundatione praeluserit, cultum quem tribus distincta partibus tribus falsis numinibus impendebat, sub tribus demum personis erga veram et individuum Trinitatem convertit, studioque mundanae scientiae in divinae sapientiae desiderium immutato, arcem famosissimae Palladis in sedem humiliavit gloriosissimae Genitricis veri Dei nunc assecuta notitiam, quae dudum ignoto extruxerat Deo aram. Civitas quidem ipsa praeclari nominis, ac perfecti decoris philosophicam prius artem erudiens, et in apostolica fide postmodum erudita, dum et poetas litteris imbuat, et prophetas demum ex litteris intellexit, dicta est mater artium, et vocata civitas litterarum. Hanc autem, si velimus interpretans in interpretatum convertere, Carithsepher possumus appellare, quam quia Othoniel imperio Culep subdidit, filia eius Axa data in coniugem illi fuit. Subdita ergo Deo, venerabilis in Christo frater archiepiscopo, hac egregia civitate, ut ipsam in eius subiectione conserves, sponsam in ea tibi spirituali coniugio copulasti, quam instar Axae veluti a te monitam intelleximus suspirando deprecari, ut amentia sua apostolicae benedictionis irriguis perfundere dignaremur. Nos igitur non incongruum reputantes minus illuc apostolici patrocinii litteratorie destinare, unde copiam scientiae litteralis in orbem pene totum novimus effluxisse, iustis postulationibus clementer annuimus, et Atheniensem Ecclesiam, cui favente Deo praesse dinosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, ac praesentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascumque

possessiones, quaecumque bona eadem Ecclesia in praesentiarum iuste ac canonice possidet, aut in futurum concessionem Pontificum, largitione rerum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus vocabulis exprimenda. Casalia Procovenico, Vertipos, Triclini, Platan, Felin, Curionaster, Cassas, Menidi, Ducheleos, Calixtes, Perseconar, Catraperseta, Clazazundas, Chandebide, Alianastasis, Pothamo, Pirgo, Hu, Marcton, Oargite, Largedo, Lalaconite, Vatia, Litterne, Mortar. Episcopatus quoque inferius annotatos Ecclesiae tuae ab antiquis temporibus metropolitico iure subiectos tibi, tuisque successoribus nihilominus confirmamus, videlicet episcopatum Agripontis, Cermopilensem, Davaliensem, Abelonensem, Zorconensem, Caristiensem, Coroniacensem, Andrensem, Megarenssem, Squirenssem et Cheensem. In Caristiensi episcopatu duo casalia, Lesboveries, Lepesin, Leperistere, Lamorogna, Locarimera, Lomoni, Lochiehem, Lopolistile, Cundegrat, Lapisto, vineas Conizari, Muscarel, Catacephalar, Agiafronesis. Quadringentas palicas, et ducentos papates commorantes Athenis, et centum palicas in Thebis, et centum in Nigroponte. Molendina, ecclesias, hortos et balnea, et macella de Nigroponte, et Athenarum, et flumina unde rigantur horti, abbatias Sancti Siriani, Sancti Michaelis, Sancti Ioannis, et Sancti Nicolai, monasteria Beati Nicolai de Catapersica, Beati Nicolai de Columnis, et Sanctae Mariae de Blakernis, monasteria Cinoloitarum, Sancti Prothasii, Sanctae Trinitatis, Sancti Georgii, Sancti Dionysii Areopagitae, Sancti Theodori, Sanctorum Cosmae et Damiani, Beati Nicolai de Ducheleo, Beati Nicolai de Menide, Beati Philippi, Sancti Lucae, Sancti Georgii de Insula, monasterium de Copreae, et Sancti Blasii. Usus quoque palaei ad

Eiusque bona omnia confirmat.

Quorum nonnulla propriis nominibus enumerat.

Pallium concedit archiepiscopo.

Monachos in ea dioecesi cappellanas tenere denegat.

Aliaque statuta sancit ad eiusdem Ecclesiae indemnitatem.

pontificalis officii plenitudinem tuae fraternitati Apostolicae Sedis liberalitate concedimus, quo utique infra tuam Ecclesiam ad missarum solemniam uti memineris eis diebus quibus praedecessores tuos usos fuisse cognoscis, videlicet in Nativitate Domini, festivitate protomartyris Stephani, Circumcisione Domini, Epiphania, Hypapanti, Dominica in Ramis Palmarum, Coena Domini, Sabbato Sancto, Pascha, feria secunda post Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festivitibus Sanctae Mariae, Natale beati Ioannis Baptistae, solemnitate omnium Apostolorum, commemoratione Omnium Sanctorum, dedicationibus ecclesiarum, Ecclesiae tuae principalibus festivitibus, consecrationibus episcoporum, ordinationibus clericorum, et anniversario tuae consecrationis die. Cimiteria insuper Ecclesiarum tuae dioecesis, et ecclesiastica beneficia nullus haereditario iure possideat. Quod si quis hoc facere contenderit, censura canonica compescatur. Porro quia quidam monachorum ius suum episcopis auferre contendunt, auctoritate apostolica prohibemus ne monachi in dioecesi Atheniensi cappellanas teneant sacerdotis, seu cappellani beneficium, aut officium sine auctoritate pontificali usurpent, sed presbyteris cappellanis integre conserventur quaecumque ad ius cappellaniae pertinere noscuntur. Statuimus praeterea, ut nullus cuiusquam ordinis clericus Ecclesias in vita sua tantum sibi commissas ad ius archiepiscopi pertinentes sine conscientia, vel consensu tuo, vel successorum tuorum faciat censuales, aut in cuiusquam transferat potestatem, et si factum fuerit, irritum habeatur. Sed nec monachi, aut canonici, seu quilibet alii clerici in Ecclesiis ad tuam dioecesim pertinentibus sine auctoritate tua instituere vel remove audeat cappellanos nisi forte Pontificum Romanorum privilegio, vel antiqua et rationabili consuetudine muniantur. Praeterea quod a te communi assensu capituli tui, vel

maioris partis sanioris consilii in tua dioecesi canonice fuerit institutum, ratum et firmum volumus permanere. Prohibemus autem ne presbyteri, vel alii cappellani Ecclesiarum ad Ecclesiae tuae ius pertinentium possessiones earum absque consensu tuo, salvis tamen canonicis institutionibus, distrahere, vendere, vel obligare, seu alio quolibet modo alienare praesumant. Quod si factum fuerit, irritum habeatur. Apostolica insuper auctoritate vetamus ne interdictos vel excommunicatos tuos ad officium vel communionem ecclesiasticam sine conscientia et consensu tuo quisquam admittat, aut contra sententiam tuam canonice promulgatam aliquis venire praesumat, nisi forte periculum mortis immineat, ut dum praesentiam tuam habere nequiverint, per alium secundum formam Ecclesiae satisfactione praemissa oporteat ligatum absolvi. Ad haec, omnes libertates et immunitates, dignitates quoque, ac rationabiles et approbatas consuetudines Ecclesiae tuae, necnon et exemptiones saecularium exactionum a regibus, seu principibus aut aliis fidelibus rationabiliter tibi et Ecclesiae tuae ac clericis eius indultas auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti privilegio communimus.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat Atheniensem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salvis semper in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate, reverentia et mandato. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque

Eiusque libertates confirmat.

Cappellanas

Nunc Ecclesiam sub protectione recipit S. A.

se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Ioannis Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi cardinalis, sanctae Romanae Ecclesiae cancellarii, idibus februarii, indictione undecima, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo octavo, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno undecimo.

Dat. die 13 februarii 1209, pontif. anno XI.

LXVI.

Ricardo comiti Sorano castrum Vallis Montonis confirmat, eaque omnia, quae ei locarant canonici basilicae Lateranensis (1).

SUMMARIUM

Castrum Vallis Mont. aere alieno gravatum. — Illud Ricardus emit sua, et Pontificis pecunia. — Praestito fidelitatis iuramento, — Statuit ut locatione finita, alia favore successorum comitis locatio fiat. — Tenor instrumenti locationis. — Comes Ricardus de Sora fidelitatem iuravit PP. Innocentio suisque successoribus, testibus adstantibus. — Quem Pontifex investivit per cupam argenteam praesentibus supradictis.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, nobili viro Ricardo germano nostro, Sorano comiti.

Cum castrum Vallis Montonis pro multa et magna pecuniae quantitate sub gravibus esset pignorum usuris, itaut de alienatione ipsius multiformiter age-

(1) Ex Baluz., lib. XII, Epist. 5.

retur, nos praecavere volentes, ne ad illos forsitan perveniret, per quos tam Apostolica Sedes quam Lateranensis Ecclesia, necnon et tota vicinia grande ac grave incurreret detrimentum, cogitavimus emere idem castrum. Sed cognoscētes, quod Lateranensi Ecclesiae dispendium generaretur, si castrum ipsum immediate ad Sedem Apostolicam perveniret, sicut etiam prior et canonici eiusdem Ecclesiae a nobis consulti sunt multoties protestati, nos habita deliberatione prudenti, ex omni parte providere volentes, castrum ipsum de illorum fecimus emi consensu, partim de bonis tuis, et partim de nostris, ad opus utique tuum, sub nomine nostro, ne venditionem ipsam forte contingeret ab aemulis impediri, qui de tuis successibus typo invidiae contabescunt. Quia vero per Dei gratiam omnia fuerunt sine turbatione completa, nos castrum ipsum cum omnibus pertinentiis suis, salvo iure Lateranensis Ecclesiae, tibi ad opus et utilitatem tuam et haeredum tuorum concessimus, assignavimus et tradidimus, tali quidem tenore, ut pro pecunia, quam nos ad emptionem ipsius castri contulimus, tu et haeredes tui de castro ipso, interposito iuramento, pacem et guerram ad mandatum Romani Pontificis contra quoslibet homines faciat. Tu vero in praesentia nostra et fratrum nostrorum super hoc iuramentum corporaliter praestitisti. Et ut devotionem quam ad Romanam habes Ecclesiam plenius demonstrares, de aliis quoque terris, quae ad te proprietario iure pertinent, exhibuisti simile iuramentum, sicut per publicum instrumentum apparet, quod Ioannes de Sancto Laurentio sacrosanctae Romanae Ecclesiae scrinarius, de nostro ac fratrum nostrorum mandato conscripsit. Quia vero tu, qui germanus noster existis, apud Lateranensem Ecclesiam, cui nos multa et magna bona contulimus, inferioris conditionis esse non debes, quam illi fuerunt, quibus diversis temporibus de

Illud Ricardus emit sua, et Pontificis pecunia.

Praestito fidelitatis iuramento.

Statuit ut locatione finita, alia favore successorum comitis locatio fiat.

mandato et assensu praedecessorum nostrorum eadem Lateranensis Ecclesia castrum ipsum sub certa forma locavit, iussimus et statuimus, ut cum finita fuerit illa locatio, secundum eandem formam tibi et haeredibus tuis Lateranensis Ecclesia relocet castrum ipsum, nisi forsitan in aliam formam super ipsa locatione concordare possitis. Ne igitur in tuum et haeredum tuorum dispendium valeat redundare quod non solum ad vestrum commodum, verum etiam tam Apostolicae Sedis, quam Lateranensis Ecclesiae, ac totius viciniae noscitur procuratum, nos, et ea, quae praescripta sunt, auctoritate apostolica confirmamus, et praesenti statuto decernimus, ut contra ea nullo unquam tempore quisquam venire praesumat, itaut sit irritum et inane quicquid de ipso castro contra praescriptam formam foret a quolibet attentatum. Si ergo prior et canonici Lateranensis Ecclesiae, contra statutum apostolicum venientes, locatione finita nollent praefatum castrum tibi, vel tuis haeredibus relocare, vos nihilominus illud ex hac concessione apostolica teneatis, ne pretium multum quidem et magnum, quod propter utilitatem communem pro emptione ipsius castri partim a nobis, et partim a te datum est, amittatur. Ita tamen, ut parati sitis locationem recipere secundum praecedentium locationum tenorem, et faciat illi persolvi annuam pensionem. Praelibati vero instrumenti tenorem ad maiorem cautelam huic paginae fecimus annotari. Quod quidem est tale.

In nomine Domini, anno incarnationis dominicae millesimo ducentesimo octavo, pontificatus vero domini Innocentii tertii Papae anno undecimo, indictione undecima, mense octobris, die sexta. Acta publica si litterarum memoriae tradita fuerint, nube oblivionis remota, perpetua inspectione clarescunt. Quapropter ego Ioannes de Sancto Laurentio sanctae Romanae Ecclesiae scri-

Tenor instrumenti locationis.

niarius, mandato et praecepto domini Innocentii tertii Papae iuramentum praestitum eidem domino Papae, successoribusque suis, et Ecclesiae Romanae in palatio episcopi Ferentini a comite Ricardo, sicut vidi, audiui et interfui, publicis litteris scribere curavi. Comes Ricardus de Sora iuravit fidelitatem, et fecit ligium homagium domino Papae Innocentio successoribusque suis et Ecclesiae Romanae in praesentia dominorum Ioannis Albanensis, Ioannis Sabinensis, Nicolai Tusculanensis, Hugolini Hostiensis episcoporum, Cynthii tituli Sancti Laurentii in Lucina, Cynthii tituli Sanctorum Ioannis et Pauli, Benedicti tituli Sanctae Susannae, Rogerii tituli Sanctae Anastasiae, Petri tituli Sanctae Pudencianae presbyterorum cardinalium, et Ioannis Sanctae Mariae in Cosmedin sanctae Romanae Ecclesiae cancellarii, Ioannis Sanctae Mariae in Via Lata, Pelagii Sanctae Luciae in Septem Soliis diaconorum cardinalium, Rainaldi domini Papae acolythi, et laicorum subscriptorum. Pro Polo, et alia terra, quae olim fuit Oddonis de Polo, quam ipse tenet, eo salvo quod si aliqua persona pro dicta terra praefato comiti movere voluerit quaestionem, ipse comes teneatur ei in curia Ecclesiae Romanae iustitiae plenitudinem exhibere; caeterum de castro Vallis Montonis, de Sacco, de Plumbinaria, iuravit facere guerram et pacem contra omnes homines ad mandatum eorum, et ad hoc haeredes et successores suos in perpetuum obligavit. De comitatu vero Sorano iuravit similiter facere guerram et pacem ad mandatum ipsorum. Salva fidelitate, et salvo mandato regis Siciliae. Et idem dominus Papa investivit dictum comitem per cupam argenteam deauratam, praesentibus et consentientibus et approbantibus omnibus praescriptis episcopis, presbyteris, diaconibus cardinalibus, et iniungentibus mihi scrinio, ut huiusmodi iuramentum publicis litteris exa-

rarem. Hi interfuerunt in palatio Feren-
tini coram domino Papa, episcopis, pres-
byteris, diaconibus: dominus Lotharius,
dominus Stephanus, Theobaldi, dominus
Romanus de Boroncho, nobiles cives
Romani; dominus Lando de Colle de
Medio, dominus Guido de Colle de Medio,
Benedictus de Aversa, et alii. Et ego
Ioannes de Sancto Laurentio, S. R. E.
scriniarius, sicut vidi, audiui et interfui,
scripsi, complevi et absolvi.

Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc paginam nostrae confirmationis,
constitutionis, concessionis, et inhibi-
tionis infringere, vel ei ausu temerario
contraire. Si quis autem etc.

Datum Laterani sexto kalendas martii,
pontificatus vero domini Innocentii PP.
tertii anno duodecimo.

Dat. die 24 februarii 1209, pontif. anno XII.

LXVII.

*Capitulum Strigoniense confirmat donatio-
nem quamdam ei factam ab Andrea
rege Hungariae (1).*

SUMMARIUM

Concessionem d. confirmat. — Instrumentum
concessionis.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, ar-
chiepiscopo et capitulo Strigoniensi.

In authentico scripto charissimi in
Christo filii nostri Andreæ illustris regis
Hungariae nobis ostenso perspeximus con-
tineri, quod ipse miserationum Domini
recordatus, quibus post tribulationes
multas et malas recognoscebat se in pa-
trum suorum solio residere, in suae co-
ronationis memoriam, quam per manum
tuam, frater archiepiscopo, de sursum
se recepisse fatetur, Ecclesiae vestrae
Beati Adalberti martyris religiosa devo-
tione concessit, ut annuatim in festo ipsius

(1) Ex Baluz., loc. cit., Epist. 32.

martyris canonicis servientibus in eadem
centum argenti marcae, contradictione
sublata, de regali aerario persolvantur.
Nos igitur vestris precibus inclinati,
concessionem ipsam, sicut pie ac pro-
vide facta est, et in praelibato authentico
continetur, quod de verbo ad verbum
praesenti paginae duximus inserendum,
auctoritate apostolica confirmamus, et
praesentis scripti patrocinio communi-
mus; cuius tenor talis est:

In nomine Sanctae Trinitatis et Indi-
viduae Unitatis, Andreas Dei gratia Hun-
gariae, Dalmatiae, Choroaciae, Ramae,
Serviae, Galiciae, Lodomeriaeque rex,
in perpetuum. Cum ex regiae dignitatis
officio quibuslibet Deo dicatis domibus
teneamur manum pietatis clementer por-
rigere, et earum utilitati modis omnibus
intendere, cupientes tamen aliquid in
gazophylacium cum paupercula mittere,
Veteris instar Testamenti, quo mellis,
inter caetera, primitiae poni videbantur
in sacrificio, benigniores regiae sereni-
tatis oculos illis accommodavimus quas a
primis credulitatis nostrae cunabulis, et
ampliori dignitate praeminere, et arden-
tiori orationum affectione pro salute no-
stra cognovimus assurgere. Sane mise-
rationum Domini, quibus post tribulatio-
nes multas et malas in solio patrum no-
strorum sedimus, recordantes, Ecclesiae
Beati Adalberti martyris, quam matrem
regni esse et metropolim, quamque pa-
tribus et praedecessoribus nostris cum
insignibus Fidei sacramenta regalibus ad-
ministrasse constat, in nostrae corona-
tionis memoriam, quam de sursum capiti
nostro per manum venerabilis patris Io-
annis archiepiscopi Strigoniensis Deus
imponere est dignatus, has donorum no-
strorum primitias, licet exiguum munus,
attribuimus, ut annuatim in supradicti
martyris Christi festivitate canonicis Deo
illic deservientibus centum marcae ar-
genti, contradictione confusa, de regali
offerantur aerario. Quod ut ratum et
stabile perseveret in posterum, praesen-

Instrumentum
concessionis.

tem paginam in argumentum nostri mu-
neris annotatam sigilli nostri roboravimus
impressione. Datum per manus Gothfridi
Orodiensis praepositi, aulae regiae can-
cellarii, an. dominicae incarnationis MCCVI.
Venerabili Ioanne Strigoniensi archiepi-
scopo existente, Calano Quinquecelesiensi,
Boleslao Vaciensi, Petro Geuriensi epi-
scopis, Mochone Palatino, et comite Bi-
choriensi, Chepano filio Muiabono, Be-
nedito Vayavodo, Chepano comite Ba-
ciensi, Smaragdo Zonukiensi, et comite
Curiae, Gula comite Budrugiensi, Mar-
cello Supruniensi, Tiburcio Albensi,
Poth Musuniensi comite.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc paginam nostrae constitutionis in-
fringere etc. Si quis autem etc.

Datum Laterani duodecimo kalend.
maii, pontificatus vero domini Innocentii
Papae tertii anno duodecimo.

Dat. die 19 aprilis 1209, pontif. anno XII.

LXVIII.

*Strigoniensibus archiepiscopis confirmatur
ius coronandi reges Hungariae (1).*

SUMMARIUM

Prooemium. — Quomodo ius coronandi Hun-
gariae reges derivatum sit ad Strigonienses
archiepiscopos. — Confirmatur. — Clau-
sulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Io-
hanni Strigoniensi archiepiscopo, et succes-
soribus eius canonicis substituendis, in per-
petuum.

Prooemium.

Iustis petentium precibus dignum est
facilem nos praebere assensum, et vota
quae a rationis tramite non discordant
effectu prosequente complere. Cum ergo,
venerabilis in Christo frater, postulasses
a nobis, ut ius coronandi Hungaricos
reges, quod ad te ac successores tuos as-

Quomodo ius
coronandi Hun-
gariae reges de-

(1) Ex Baluz., lib. XII, Epist. 42.

Bull. Rom. Vol. III.

30

seris pertinere, tibi et illis apostolico
dignaremur privilegio confirmare, nos
inspecto regesto felicitis recordationis Ale-
xandri Papae praedecessoris nostri, in
eo perspeximus contineri, quod cum
principes et barones Hungarici regni ab
eodem praedecessore nostro cum multa
precum instantia postularint, ut si bonae
memoriae Laurentius praedecessor tuus
iuxta mandatum ipsius inclitae recorda-
tionis Belam tunc in regem Hungarorum
electum contradiceret coronare, ipsi per
alium imponi regni faceret diadema, ne
regno et Ecclesiae Hungaricae gravia pos-
sent pericula provenire si dictus Bela
celeriter unctionem non reciperet, et
coronam, idem praedecessor noster prae-
fatus praedecessori tuo per apostolica
scripta mandavit, et in obedientiae vir-
tute praecepit, ut supradictum electum
in regem, omni dilatione, contradictione
et appellatione postpositis, coronaret, aut
si per seipsum eum forte pro debilitate
corporis coronare non posset, bonae me-
moriae Colocensi archiepiscopo intimaret,
ut eum absque praeiudicio honoris et
dignitatis ipsius ac Strigoniensis Eccle-
siae, congregatis episcopis regni in loco
ubi reges coronari consueverunt, in re-
gem inungeret, et ei coronam imponere
non differret, recepto prius ab eodem
electo in regem scripto, de consilio et
assensu ipsorum et principum regni
aperte suo sigillo bullato, quod ex hoc
nullum sibi, vel Strigoniensi Ecclesiae
praeiudicium fieret, quo minus Hunga-
rici reges ab archiepiscopis eiusdem
Ecclesiae semper debeant coronari, prae-
fatus Colocensis dans nihilominus in prae-
ceptis, ut si praedictus praedecessor tuus
coronare nollit eundem, nec in hac parte
ipsi committere vices suas, idem aucto-
ritate apostolica fretus, contradictione
ac appellatione postpositis, absque prae-
iudicio illius et Strigoniensis Ecclesiae
non postponeret coronare, ita quidem
quod idem electus in regem ante coro-
nationem suam Ecclesiae saepefatalae

derivatum sit ad
Strigonienses
archiepiscopos

scriptum faceret supradictum, quod idem ipsi fecit postmodum in haec verba: Ego Bela Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramaeque rex, divina disponente clementia suscipio, coronam de manu Golocensis archiepiscopi, sed non in praeiudicium Strigoniensis Ecclesiae, quo minus Hungarici reges ab eiusdem Ecclesiae archiepiscopis semper debeant in posterum coronari. Felicis quoque recordationis Clemens et Celestinus ad instar praefati praedecessoris nostri dignitatem coronationis regum Hungarorum, decessoribus tuis et Ecclesiae tibi commissae, auctoritate apostolica confirmarunt. Nos igitur eorundem praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, praefatum ius, ut videlicet Hungarici reges ab archiepiscopis Strigoniensibus semper debeant coronari, tibi et successoribus tuis auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti privilegio communimus. Salva semper Apostolicae Sedis auctoritate, a qua Hungarici regni corona processit.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Cunctis autem vobis ius idem servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniunt.

Datum Laterani per manum Iohannis Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi cardinalis sanctae Romanae Ecclesiae cancellarii, indictione duodecima, idibus maii, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo nono, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii an. duodecimo.

Dat. die 15 maii 1209, pontif. anno xii.

LXIX.

Concessio privilegiorum Ordini fratrum Sanctiss. Trinitatis Redemptionis Captivorum.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Fratres huius Ordinis sub protectione recipit S. A. — Eisque bona omnia confirmat. — 2. Potestatem facit monasteria aedificandi. — 3. A decimis eximit; — 4. Fratresque ab eis recipi posse concedit. — 5. Professos ab Ordine discedere vetat. — 6. Sacramenta eis per ordinarium vult administrari. — 7. Privilegia nonnulla concedit. — 9. Ordinis ministrum a fratribus eligi vult. — 11. Immunitatis decretum pro supradictis omnibus. — 12. Sub poena excommunicationis pro iis qui hoc privilegium violare attentaverint; — 13. Benedictionem concedens illud observantibus.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Iohanni ministro, et fratribus ordinis Sanctae Trinitatis, tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Operante Patre luminum (a quo omne datum optimum, et omne donum perfectum, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, etiam diebus nostris, in quibus peccatis exigentibus, abundat iniquitas, et multorum charitas refrigerat), nonnulli faciente cum eis Domino signum in bonum (unde inter alia beneficia, quae nobis misericorditer impertitur, ad gratiarum actiones propensius invitamur), posteriorum obliti, ad anteriora cum Apostolo se extendunt. Et exuentes veterem hominem cum actibus suis, et novum, qui secundum Deum creatus est induentes, in vitae transeunt novitatem, cum relictis pro Deo, quae possident, et non quae sua sunt, sed quae Iesu Christi, quaerentes, voluntariam eligunt paupertatem, et divinae se subiciunt servituti. Quorum desideriis tanto est propensius annuendum, quanto

per opera pietatis gratiorem praestant Altissimo famulatum.

Fratres huius Ordinis sub protectione recipit S. A.

§ 1. Licet autem, secundum Apostolum, nec qui plantat, nec qui rigat sit aliquid, sed qui incrementum dat Deus; plantationem tamen vestram novellam, apostolicae protectionis praesidio disposuimus irrigare, quatenus Deo praestante misericorditer incrementum, fructum proferat exoptatum. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et praefatum ordinem Sanctae Trinitatis, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quaecumque bona idem ordo in praesentiarum iuste ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, sive aliis iustis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant.

Eisque bona omnia confirmat.

Potestatem facit monasteria aedificandi.

§ 2. Si quando vero loca deserta fuerint eidem venerabili ordini ab aliquo pia devotione collata, liceat vobis aedificare villas, ecclesias, coemeteria ad opus hominum ibidem morantium fabricare; ita tamen ut illic vicinia, abbatia, vel religiosorum collegia non existant, quae hoc valeat perturbare.

A decimis eximit.

§ 3. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, hortorum, vel pomorum fructibus, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere praesumat.

Fratresque ab eis recipi posse concedit.

§ 4. Liceat vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos a saeculo fugientes, ad conversionem recipere, et eos sine contradictione aliqua retinere.

Professos ab Ordine discedere vetat.

§ 5. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in ordine vestro professionem, fas sit, absque ministri sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu, de eodem ordine discedere. Di-

scedentem vero absque communium literarum cautione nullus audeat retinere.

Sacramenta eis per ordinarium vult administrari.

§ 6. Chrisma vero, Oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum vestrarum, ordinationes clericorum vestrorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et caetera ecclesiastica sacramenta, a dioecesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit, et gratiam et communionem sacrosanctae Romanae Sedis habuerit, et ea vobis voluerit sine pravitate qualibet exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem Apostolicae Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatis, impendat.

Privilegia nonnulla concedit.

§ 7. Cum autem generale interdictum terrae fuerit, liceat vobis, clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare.

§ 8. Sepulturam praeterea locorum vestrorum liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati, qui se illic sepelire deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat. Salva tamen iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

Ordinis ministrum a fratribus eligi vult.

§ 9. Obeunte vero te nunc eiusdem ordinis ministro, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia praeponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, canonice providerint eligendum.

§ 10. Paci et tranquillitati vestrae paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica districtius inhibemus, ut infra clausuram locorum vestrorum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem opponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere.

§ 11. Decernimus ergo, ut nulli om-

Clausura.

nino hominum liceat praefatum ordinem temere perturbare, vel eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibilibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicae auctoritate, et dioecesani episcopi canonica iustitia.

§ 12. Si igitur in futurum ecclesiastica saecularisve persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere uti tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit (1), potestatisque suae careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena sit, atque in extremo examine districtae ultioni subiaceat.

§ 13. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.

Dat. Viterbii per manum Ioannis S. Mariae in Cosmedin diaconi card., S. R. E. cancellarii, decimoquarto kal. iulii, indictione secunda, incarnationis dominicae anno MCCIX, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno duodecimo.

Dat. die 18 iunii 1209, pontif. anno XII.

LXX.

Nonnulla decernit praemittenda ab iis, qui ad haereticorum provinciae expugnationem se accinxerint, subsidiaque iis ab ecclesiasticis praestanda sancit (2).

SUMMARIUM

Haeretici Provinciales expulsi. — Simon de Monteforti dux exercitus contra eosdem.

(1) Addendum forsitan honoris. (2) Ex Baluz., lib. XII, Epist. 136.

— Indulgentia proposita contra haereticos pugnaturis. — Eos ab usuris liberat Innoc. — Collectamque ad exercitus sustentationem clericis imponi mandat.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Arelatensi archiepiscopo, et suffraganeis eius.

Gloriantes hactenus in malitia et in sua iniquitate potentes destruere tandem incipiens manus Dei, miraculose iam fecit eos de suis tabernaculis emigrare, dum eo terram populi sui misericorditer emundante, pestis haereticae pravitatis, quae serpens ut cancer provinciam pene totam infecerat, mortificata depellitur, captisque in potentissima manu sua numerosis castris et civitatibus, quas per possessos a se diabolus habitabat, in locis expulso haereticorum Spiritui Paraclyto per repletos ab ipso sanctum habitaculum praeparatur. Super quo laudes et gratias Omnipotenti referimus quod in una eademque misericordiae suae causa, duo dignatus est iustitiae opera exercere, ita perfidis faciendo dignam supervenire perniciem, ut quam multi fideles meritam assequerentur ex ipsorum exterminatione mercedem, cum etsi eos in solo spiritu oris sui potuisset quandocumque conterere, suorum tamen exercitui signatorum in illorum contritione dignatus sit salutis causam, immo salvationis occasionem praebere; quo nuper sub nostrorum magisterio legatorum de ipsis mirabiliter triumphante, dilectus filius nobilis vir Simon de Monteforti, vir utique strenuus et catholicus, terris a quibus illi depulsi sunt provida est deliberatione profectus, ut per prudentiam eius in his quae gesta sunt, vel gerenda negotium pacis et fidei possit ibidem efficacius promoveri. Quia igitur etsi tantae pietatis initia prospere hucusque processerint, fine tamen non sunt adhuc necessario solidata, fraternitatem vestram rogandam duximus attentius, et monendam per apostolica vobis scripta praecipiendo mandantes, quatenus apud

Haeretici Provinciales expulsi.

Simon de Monteforti dux exercitus contra eosdem.

Indulgentia proposita contra haereticos pugnaturis.

Eos ab usuris liberat Innocentius.

Collectamque ad exercitus sustentationem clericis imponi mandat.

subditos vestros studio sedulae praedicationis et exhortationis instetis, ut ad reliquias huius pestis penitus extirpandas, cum ad similitudinem hydrae quae locupletior fertur fieri damno capitum, gravius possent, si neglectae fuerint, reviviscere, tam per se, quam per sua obsequium Deo devotum, et auxilium Ecclesiae opportunum impendant, scientes remissionem peccaminum a Deo eiusque Vicario universis indultam, qui orthodoxae fidei zelo succensi, se ad opus accinxerint huiusmodi pietatis, ut eis labor tam sanctus ad operis satisfactionem sufficiat super illis offensis pro quibus cordis contritionem et oris confessionem veram obtulerint vero Deo. Cum autem pro fraterna defensione pugnantes a fraternis deceat iniuriis expediri, volumus et mandamus, ut si qui nobilium, clericorum, seu etiam laicorum contra pestilentes huiusmodi procedentium ad praestandas usuras iuramento tenentur astricti, creditores eorum in vestris dioecesibus constitutos, cum ab ipsis fueritis requisiti, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compellatis, ut eos a iuramento penitus absolventes, ab usurarum penitus exactione desistant. Quod si quisquam creditorum ad solutionem ipsos coegerit usurarum, eum ad restituendas ipsas, postquam fuerint persolutae, simili censura, sublato appellationis obstaculo, coarctetis, creditores talium quam diligentius poteritis inducentes, ut terminos ad solutionem debitorum praefixos, donec illi labori vacaverint huiusmodi pietatis, elongent; quod sic demum retributionis eorum gaudeant participio quorum certamen tali promoverint adiumento. Praeterea cum non absonum videatur, ut qui publicam causam gerunt, publicis stipendiis sustententur, universos clericos per vestras dioeceses constitutos efficaciter moneatis, in remissionem sibi peccaminum suadentes, quatenus cum praedictae terrae desertae sint et vastatae, atque

ad defensionem ipsarum sumptus sint non modici necessarii, aliquotam de suis proventibus partem ad eius sustentationem transmittant, deputatis aliquibus viris providis et fidelibus ad eleemosynam huiusmodi colligendam, qui collectam assignent sicut praedicti legati duxerint disponendum. Quia igitur apud eos restrictio forsitan proficiet temporalis, a quibus super hoc spiritualis inductio non admittitur, illos qui super Iudaeos in vestris dioecesibus permanentes habere noscuntur dominium temporale, diligenter interducere procuretis, ut eos inducant, et tradita sibi potestate compellant, quod suis debitoribus in huiusmodi Dei obsequium profecturis omnino relaxent usuras, et terminos ad exsolvendum sortem praefixos, si fieri potest, prorogent competenter.

Datum Laterani tertio idus novembris, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno duodecimo.

Dat. die 11 novembris 1209, pontif. anno XII.

LXXI.

Regnum Daniae suscipitur sub protectione Sedis Apostolicae (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Decretum pro regni Daniae indemnitate.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, illustribus regibus et principibus et universis Dei fidelibus regno Daciae (2) circumpositis, catholicam servantibus unitatem.

Quanto specialius regnum Daciae ad Romanae Ecclesiae noscitur iurisdictionem spectare, tanto ad conservationem eius propensiori studio debemus intendere, quia non immerito multa reprehensione digni existere videremur, si

(1) Ex Baluz., lib. XII, Epist. 157. (2) Sic in Cocqueliniana editione. Legendum autem putamus Daniae. (R. T.)

Exordium.

Decretum pro
regni dante in-
demnitate.

quod est iuris Romanae Ecclesiae pate-
reimur imminui vel turbari. Inde est quod
ad exemplar felicitis recordationis Ale-
xandri Papae praedecessoris nostri sub
interminatione anathematis districtius
inhibemus ne quis praescriptum regnum
invadere vel turbare praesumat, aut iura
charissimi in Christo filii nostri illustris
Danorum regis vel haeredum suorum
minuere audeat, vel sibi quomodolibet
usurpare. Si qui autem huius nostrae
prohibitionis transgressores extiterint,
indignationem nostram et Romanae Ec-
clesiae se noverint incursuros, et ana-
thematis iaculo feriendos.

Datum Laterani tertio kalendas februa-
rii, pontificatus nostri anno duodecimo.

Dat. die 30 ianuarii 1210, pontif. anno XII.

LXXII.

*Confirmatio bonorum Ecclesiae
Senensis (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiam Senensem sub Apo-
stolica protectione recipiens, eidem bona
omnia confirmat.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Bono
Senensi episcopo, eiusque successoribus cano-
nice substituendis, in perpetuum.

Exordium.

In eminenti Sedis Apostolicae specula,
licet immeriti, disponente Domino, con-
stituti, fratres nostros tam propinquos,
quam longe positos fraterna tenemur
caritate diligere, et Ecclesiis, quibus Do-
mino militare noscuntur, suam dignita-
tem et iustitiam conservare. Eapropter,
venerabilis in Christo frater Bone epi-
scope, tuis iustis postulationibus cle-
menter annuimus, et praefatam Ecclesiam
in qua Deo auctore praesse dinosceris,
praedecessorum nostrorum felicitis me-
moriae Coelestini, Eugenii, Anastasii,
Adriani, Alexandri et Clementis, Roma-

(1) Ex Baluz., loc. cit.

norum Pontificum, vestigiis inhaerentes,
sub beati Petri et nostra protectione
suscipimus, et praesentis scripti privi-
legio communimus, statuentes ut Ec-
clesiae xenodochia et castella cum om-
nibus bonis et possessionibus, quae in
praesentiarum iuste Ecclesia tibi com-
missa et legitime possidet, aut in fu-
tutum concessione etc., usque perma-
neant; in quibus haec propriis duximus
exprimenda vocabulis. Baptismales si-
quidem ecclesias cum prioratibus earum
atque cappellis, quae ad iurisdictionem
Ecclesiae tibi commissae pertinere no-
scentur, plebem videlicet Sanctae Agne-
tis cum omnibus antiquis pertinentiis
suis, plebem de Liliano, plebem de
Lornano, plebem de Sciata, plebem San-
cti Andreæ de Bozone, plebem Sancti
Martini in Graina cum omni iure quod
habes in eodem castello, et in Villanova
plebem Sanctae Christinae de Liciniano,
plebem de Sparena, plebem Sancti Na-
zarii, plebem de Saturniano cum omni
iure quod habes in Ecclesia Sanctae
Mariae, quae est in burgo Sancti Qui-
rici in Ozenna, et in circumadiacentibus
locis, plebem de Oppiano, plebem de
Ancaiano, plebem de Monte Codano,
plebem Sancti Georgii in Valona, ple-
bem Sancti Valentini, plebem de Cop-
piano, plebem Sanctae Innocentiae, ple-
bem de Karli et Murlo, plebem de
Creola, plebem Sanctae Christinae in
Caio, plebem de Monte Alcinio, eccle-
siam Sanctae Mariae de Burgo, Sancti
Quirici, Cascianum etiam quod specialiter
ad tuam gubernationem et providentiam
pertinet, titulum Sancti Angeli de Tressa,
plebem de Cortiano, plebem de Ricensa,
plebem de Ruscia, plebem de Pentulina,
plebem de Suvicelle, plebem de Folliano,
plebem Sancti Iusti in Casciano, plebem
de Marmoraria cum omnibus rebus et
pertinentiis earum. Castellum de Por-
clano, castellum de Pognia, castellum de
Monticelo, castellum de Fercule, castellum
de Suvicelle, castellum de Murlo, castel-

Ecclesiam
Senensem sub
apostolica pro-
tectione reci-
piens, eidem
bona omnia con-
firmat.

lum de Creole cum arce nominis eius-
dem, castellum de Monteciano cum curte
sua, et omnibus eorum pertinentiis.
Quod habes in castello Sylvulae, quod
habes in Montepiscino, et in Valerano.
Medietatem de sylva et lacu de Verrano,
medietatem de lacu et palude de Va-
iano, quintam partem de Aquatico, quar-
tam partem decimarum et oblationum
in ecclesiis ad ius Senensis Ecclesiae
pertinentibus, quintam partem de Monte
Acutulo, qui est super fluvium de Rusia,
tertiam partem de castello et curte de
Radi in episcopatu Wolterrano, quartam
partem de castello et curte de Valle
Aspera in episcopatu Massanensi, cum
omnibus pertinentiis partium supradic-
tarum. Castella quoque et possessiones,
quae a Traduto filio Bernardi comitis
tam in comitatu Senensi, quam Wolter-
rano, Florentino et Fesulano, Senensi
Ecclesiae concessae sunt. Illud quoque
dedit Adalasia de Bibiano, quod Rigertus
filius Rainaldi dedit in Paterno Putido,
quod habes de haereditate Rolandini
Longobardi, possessiones quas habes in
comitatu castelli Felicitatis, quod habes
in castello de Strove, et in Castellione,
castella et possessiones omnes quas tu,
vel alius per te tenet in comitatu Senensi,
Wolterrano, Florentino, Fesulano et
Aretino, ordinationes etiam ecclesiarum,
quae sunt in tua iurisdictione constitutae,
sicut praedecessores tui eas habuerunt,
et tu ipsas hactenus habuisti, devotioni
tuae auctoritate apostolica confirmamus.

Clausulae.

Decernimus ergo, ut nulli omnino
hominum etc., usque profutura. Salva ni-
mirum per omnia Apostolicae Sedis au-
thoritate. Si qua igitur in futurum ec-
clesiastica saecularisve persona hanc no-
strae constitutionis etc., usque subiaceat.
Cunctis autem eidem loco sua iura etc.,
usque inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Iohannis
Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi
cardinalis, Sanctae Romanae Ecclesiae
cancellarii, tertio nonas februarii, indi-

ctione tertiadecima, incarnationis domi-
nicae anno millesimo ducentesimo nono,
pontificatus vero domini Innocentii Papae
tertii anno duodecimo.

Dat. die 3 februarii 1210, pontif. anno XII.

LXXIII.

Confirmantur primatus Ecclesiae Toletanae, et caetera privilegia a Pontificibus ei concessa (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Toletanus archiep. Hispaniarum
primas. — Ecclesiae eidem suffraganeae.
— Bona omnia ei confirmat. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Ro-
derico Toletano archiepiscopo Hispaniarum
primati, eiusque successoribus canonice sub-
stituendis, in perpetuum.

Exordium

Sacrosancta Romana Ecclesia in beato
Petro apostolorum principe ab ipso Sal-
vatore omnium Domino Iesu Christo
caput est Ecclesiarum omnium constituta:
unde membra non decet a capite dissidere,
sed eminenti rationi et supernae provi-
sioni capitis obedire. Moderatrix autem
discretio capitis, singulorum membrorum
officiosas actiones considerans, unicuique
ius et ordinem a natura constitutum
conservat, et quibuscumque nobilibus ve-
nustatis suae dignitatem sine invidia
sociali charitate custodit. Hac igitur ra-
tione prudenter inducti, iura nobilis
et famosae Toletan. Ecclesiae Aposto-
licae Sedis propriae ac specialis filiae
conservare volentes: tuis, venerabilis fra-
ter Roderice, quem vera in Christo cha-
ritate diligimus, rationabilibus postulatio-
nibus paternae pietatis affectu duximus
annuendum. Ideoque per praesentem
privilegii paginam, ad exemplar felicitis
recordationis Urbani, Gelasii, Calixti, Ho-
norii, Eugenii, Adriani, Alexandri primi,
Alexandri secundi, Alexandri tertii, Ur-
bani et Coelestini praedecessorum no-

Toletanus ar-
chiep. Hispaniarum
primas.

(1) Ex Baluz., lib. XIII, Ep. 3, pag. 408.

strorum, primatus dignitatem per Hispaniarum regna, tibi et Ecclesiae Toletanae auctoritate apostolica confirmamus. Teque primatem praesules Hispaniarum respicient, et ad te referent siquid inter eos dignum exortum fuerit quaestione: salva tamen in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Verum personam tuam in manu nostra propensiori gratia retinentes, censemus, ut solius Romani Pontificis iudicio eius causa, si qua fuerit, decidatur. Sane Toletanam Ecclesiam praesentis privilegii stabilitate munimus. Complutensem parochiam et Concham ei tamquam metropoli subditas esse decernimus, cum terminis suis; necnon et ecclesias omnes quas iure proprio ab antiquo possedisse cognoscitur confirmantes. Episcopales praeterea sedes quas in praesentiarum iuste et canonice possides, scilicet Palentiam, Segobiam, Oxoniam, Seguntiam. Reliquas vero quae ab antiquis ei temporibus subiacebant, cum Dominus omnipotens christianorum restituerit potestati suae dignatione misericordiae, ad caput proprium referendas decreti huius auctoritate sancimus. Porro illarum dioeceses civitatum quae Sarracenis invadentibus metropolitanos proprios amiserunt, eo tenore vestrae subiicimus ditioni, ut quandiu sine propriis metropolitanis extiterint, tibi ut proprio debeant subiacere. Ita quidem, ut in sedibus episcopalibus liberam auctoritate nostra habeas potestatem episcopos, in castellis vero et villis presbyteros instituere: et prout tibi dominus administraverit ordinare, tam in his episcopatibus qui de antiquis Ecclesiae tuae terminis esse noscuntur, quam in illis qui proprium non habuerint metropolitanum. Si quae autem metropoles in statum fuerint proprium restituae, suo quaeque dioecesis metropolitano restituatur, ut sub proprii regimine pastoris super divini collatione beneficii gloriatur. Praeterea quascumque possessiones, quaecumque bona praedicta Ecclesia Toletana impraesentiarum

iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus haec propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sanctorum Iusti et Pastoris. Abbatiam Sanctae Leocadiae. Ecclesiam Sanctae Mariae Tocha. Ecclesiam Sanctae Mariae de Batres. Ecclesiam Sancti Vincentii de Monte. Ecclesiam Sanctae Mariae de Valle Ecclesiarum. Ecclesiam Sanctae Mariae de Valadelmech. Ecclesiam de Calatrava. Castrum quoque Alcala. Castrum de Brioga. Castrum de Canales. Castrum Alfamin cum pertinentiis eorum. Domum reginae in Toletum cum haereditate sibi pertinente. Domum Sanciae sororis illustris memoriae regis Adelfonsi cum haereditate patris sui Raymundi comitis, quam ipsa consensu fratris sui Ecclesiae tuae donavit, et scripto confirmavit. Castrum quoque Bencarentiae, et Aldeam, quae vocatur Azucuch cum pertinentiis suis, et Alcobrogam. Decimas quoque omnium regalium reddituum de Sancta Eulalia, de Maqueda, de Ascalona. Statuimus etiam ut universi parochiae tuae fines, qui iam Deo authore a Christicolis habitantur, vel qui in futurum a Sarracenorum potestate auxiliante Domino eripientur, omnino integri tam tibi, quam tuis successoribus in perpetuum conserventur. Nomina vero oppidorum quae in tua dioecesi a fidelibus incoluntur, in praesenti pagina duximus annotanda. Talavera Alfamin, Makeda, Sancta Eulalia, Hulmus, Canales, Maieritum, Alcola, Wadalfaiara, Fita, Pennafora, Belegna, Uzeda, Talamanca, Butracum, Calatalifa, Ascalona, Zurita, Calatrava, Almoguera et Alcolea. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praefatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed om-

Ecclesiae ei-
dem suffraga-
neo.

Bona omnia ei
confirmat

Clausulae.

nia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura: salva Sedis Apostolicae auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica saecularive persona, hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Datum Lateran. per manum Iohannis Sanctae Mariae in Cosmedin diaconi card., sanctae Romanae Ecclesiae cancellarii quarto nonas martii, indictione decimatercia, incarnationis dominicae anno millesimo ducentesimo nono, pontificatus vero domini Innocentii Papae tertii anno decimotertio.

Dat. die 4 martii 1210, pontif. anno xiii.

LXXIV.

Confirmat ordinem et militiam B. Iacobi, et privilegia ab Alexandro Papa ei concessa (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Institutio militiae B. Iacobi. — Eam validans confirmat quoque bona omnia eidem data et danda. — Milites omnes uni magistro subicit. — Uxores habendi eis dat facultatem. — Ab ordine vero discedendi denegat. — Capitulum gener. quolibet anno cogendum. — Prior clericorum ordinis praeses defuncto magistro. — Quae peragenda sint magisterio vacante. — Quae tractanda singulis annis in capitulo supradicto. — De electione visitatorum. — De munere clericorum. — De hospitalitate. — Statuta alia. — Privilegia nonnulla concedit. — Excommunicatio in percussores fratrum. — Decretum immunitatis. — Annuus census Sedi Apostolicae solvendus. — Solitae clausulae.

(1) Ex Baluz., lib. xiii, Epist. 11.

Bull. Rom. Vol. III.

31

gistro. — Quae peragenda sint magisterio vacante. — Quae tractanda singulis annis in capitulo supradicto. — De electione visitatorum. — De munere clericorum. — De hospitalitate. — Statuta alia. — Privilegia nonnulla concedit. — Excommunicatio in percussores fratrum. — Decretum immunitatis. — Annuus census Sedi Apostolicae solvendus. — Solitae clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, Fernando Gondisalvi magistro militiae Beati Iacobi, eiusque fratribus clericis et laicis, tam praesentibus quam futuris communem vitam professis, in perpetuum.

Benedictus Deus in donis suis, et sanctus in omnibus operibus suis, qui Ecclesiam suam nova semper prole foecundat, et sic pro patribus filios in ea facit exurgere, sic a generatione in generationem notitiam nominis sui, et lucem fidei christianae diffundit, ut sicut ante ortum solis stellae sese ad occasum in firmamento sequuntur, ita in ecclesiasticis gradibus generationes iustorum, antequam veniat dies Domini magnus et horribilis, et tenebras nostras veri solis splendor illuminet, per tempora sibi succedant. Et sicut multi saepe per caudam draconis deiciuntur in terram, ita et per adoptionem spiritus, quotidiana fiat reparatio perditorum, et de profundo inferni ad quaerenda multi coelestia erigantur, et ita corpore teneantur in terra, ut tanquam cives sanctorum et domestici Dei cognitione ac desiderio conversentur in coelis. Hoc sane temporibus felicitis recordationis Alexandri Papae praedecessoris nostri in partibus Hispaniarum de divino factum munere gratulamur: ubi nobiles quidam viri peccatorum vinculis irretiti, ex miseratione illius qui vocat ea quae non sunt tanquam ea quae sunt, superna gratia sunt afflati et tacti super multis transgressionibus suis dolore cordis intrinsecus, et praeteritorum agentes poenitentiam peccatorum, non solum posses-

Prooemium.

Institutio mi-
litiae B. Iacobi